

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİ ANABİLİM DALI

BATI MEDYASINDA CEZAYİR İSLAMİ SELAMET CEPHESİ
HAREKETİ (1989-1992)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Leyla Nur BALOĞLU

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İsmail ŞAHİN

Karabük
Mayıs/2018

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	3
DOĞRULUK BEYANI.....	4
ÖNSÖZ	5
ÖZ	6
ABSTRACT	7
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ	8
ARCHIVE RECORD INFORMATION.....	9
KISALTMALAR.....	10
GİRİŞ	12
BİRİNCİ BÖLÜM.....	13
GENEL HATLARIYLA CEZAYİR.....	13
1. 1. CEZAYİR.....	13
1. 1. 1. Coğrafi Konumu.....	13
1. 1. 2. Tarım.....	14
1. 1. 3. Ekonomi.....	14
1. 1. 4. Cezayir'in Tarihi.....	15
1. 1. 4. 1. Cezayir'de Osmanlı Egemenliği	15
1. 1. 4. 2. Cezayir'in Fransızlar Tarafından İşgali.....	18
1. 1. 4. 3. Cezayir'de Bağımsızlık Savaşının Başlaması	23
İKİNCİ BÖLÜM	26
CEZAYİR VE SİYASİ HAYAT	26
2. 1. BAĞIMSIZLIK SONRASI SİYASİ HAYAT	26
2. 2. 1988 EKİM AYAKLANMALARI.....	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	35
İSLAMİ SELAMET CEPHESİ HAREKETİ.....	35
3.1. İSLAMİ SELAMET CEPHESİ KURUCULARI	36
3.1.1. Abbasi Medeni.....	36
3.1.2. Ali Belhac.....	45
3. 2. İSLAMİ SELAMET CEPHESİ'NİN KURULUŞU	45
3. 2. 1. İslami Selamet Cephesi (FIS)in İdari Yapısı	46
3. 2. 2. İslami Selamet Cephesi (FIS)'in Kuruluşunun Yansımaları	47
3. 3. YEREL SEÇİMLER 12 HAZİRAN 1990	49

3. 4. CEZAYİRDE DARBEYE GİDEN SÜREÇ ve İSLAMİ SELAMET CEPHESİ'NİN AZLEDİLMESİ	52
3. 4. 1. Milli Meclis Seçimleri Öncesi	52
3. 4. 2. Milli Meclis Seçimleri	57
3. 5. OCAK 1992 DARBESİ SONRASI ORTAYA ÇIKAN SİLAHLI GRUPLAR	62
3. 5. 1. Roma Platformu	64
KAYNAKÇA	70
EK	74
İSLAMİ SELAMET CEPHESİ'NİN SİYASİ PROGRAMI	74
ÖZGEÇMİŞ	108

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,
Leyla Nur BALOĞLU'na ait "Batı Medyasında Cezayir İslami Selamet
Cephesi Hareketi (1989-1992)" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından
Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalı Yüksek Lisans programı tezi olarak
oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı ve Danışman Üye	: Doç. Dr. İsmail ŞAHİN	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Ersin MÜEZZİNOĞLU	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Altuğ GÜNAR	

Tez Sınavı Tarihi :
25/05/2018

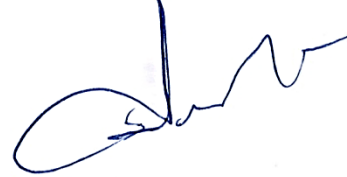
DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dūřecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gōsterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

25/05/2018

Leyla Nur BALOĞLU

ÖNSÖZ

Fransızların 5 Temmuz 1830'da Cezayir şehrinin ele geçirmesiyle sömürge dönemi başlamış oldu. Cezayir'in sevilen lideri Emir Abdülkadir'in yönettiği sömürüye karşı direniş sayesinde Fransızlar, 1847'ye kadar Cezayir'i tamamen ele geçiremedi. İlk sömürge birimlerini Cezayir şehri çevresinde kuran Fransızlar, Avrupa'dan getirttikleri göçmenlere yerli halkın arazilerini dağıttı. Böylece Cezayir'de Avrupalı nüfusu artış gösterdi. Bu tarihten bağımsız oluncaya kadar Cezayir'de Fransızların eliyle birçok soykırım gerçekleştirilerek milyonlarca insan katledildi.

Cezayir'in 1 Temmuz 1962'de bağımsız olmasıyla beraber kısa zamanda kurulan siyasi partiler, başkanlığa getirilen Ahmed bin Bella tarafından kapatıldı. Bella, Savunma Bakanı Hüvari Bümedyen tarafından 1965'te yapılan darbe ile başkanlıktan indirildi. Bümedyen'den sonra başa gelen Şazli bin Cedid 1989'da şehir ayaklanmalarına karşı koyamayarak çok partili hayata geçmek zorunda kaldı ve yapılan ilk seçimleri İslami Selamet Cephesi Hareketi kazandı.

Batı Medyasında Cezayir İslami Selamet Cephesi Hareketi (1989-1992) adlı bu çalışmada, Cezayir'deki ilk demokrasi denemesi ve Fransa başta olmak üzere Batılı devletlerin demokratik usullerle iktidara gelen bu siyasi yapıya karşı tavrı ele alınmıştır. Nitekim Batı medyasının Cezayir'de yaşanan olaylar hakkında algı metotlarıyla kamuoyunu yönlendirmesi ve böylece Cezayir'in iç işlerine karışarak ülkeyi iç savaşa sürüklemesi açıkça görülmektedir.

Çalışmanın hazırlık sürecinde, rehberlik ve bilimsel desteği ile yol gösteren, tezimin gelişmesinde büyük katkıları olan değerli tez danışmanım ve hocam Doç. Dr. İsmail ŞAHİN'e, beni bu alana yönlendiren ve manevi desteğini her zaman yanımda hissettiğim babama ve son olarak değerli vaktini bana ayıran ve desteğini esirmeyen eşime teşekkür ederim.

Leyla Nur BALOĞLU

ÖZ

Tez çalışmasının temel konusu İslami Selamet Cephesi'nin kuruluş süreci ve bu sürece batı dünyasının medya üzerinden bakışıdır. Bu kapsamda gazete, dergi, makale gibi çeşitli batı medyası organlarına başvurulmuş, bu sayede söz konusu dönemde yaşanan olaylar yakından ve ayrıntılı inceleme fırsatı bulunmuştur.

Cezayir hakkında genel bir kanı oluşturmak amacıyla geniş kapsamlı bilgiler sunulmuştur. Bu bağlamda Cezayir'in coğrafi konumu, tarımı, ekonomisi gibi konuların yanı sıra Osmanlı ve sömürge dönemi tarihine ana hatları ile yer verilmiştir. Sömürge dönemi sonrası siyasi süreç ve yaşanan siyasi sorunlar, demokratik yönetime geçiş öncesi yaşanan gelişmeler, batı medyasında yer alan haberler ışığında ele alınmıştır. İslami Selamet Cephesi'nin savunduğu fikirler ve desteklediği siyasi yapının daha iyi anlaşılması amacıyla söz konusu partinin kurucuları ele alınmış, ayrıca İslami Selamet Cephesi'nin kuruluşu ve partinin idari yapısına yer verilirken, partinin yükselişinin batı dünyasındaki algılanışı vurgulanmaya çalışılmıştır. Sancılı seçim dönemleri, darbeye zemin hazırlayan süreç, darbe dönemi ve akabinde yaşanan olaylar incelenirken darbe sonrasında Cezayir'de ortaya çıkan silahlı gruplar ele alınmış ve son olarak parti programına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cezayir, İslami Selamet Cephesi, Abbasi Medeni, FLN, FIS, Ali Belhac

ABSTRACT

The main theme of the thesis is the process of establishment of Algeria Islamic Salvation Front and views of the Western-World about media in the process. In this context, Western media organs such as newspaper, magazines, articles have been investigated and therefore we have a chance to examine events took place in those era closely.

Large-scale information about Algeria has been presented to form general overview. In this aspect, not only Algeria's geographical position, agriculture, economy, but history of Ottoman Empire and Colonial period have been dealt with the main lines. The political process after Colonial period and political problems, the emerging developments before democratic governance have been examined in the light of Western Media's news. The founders of Algeria Islamic Salvation Front have been scrutinized to explain better defendee opinions and political structure of party. While the foundation of Islamic Salvation Front and the party's administrative structure have been handled, the perception of party's rise by Western-World has been emphasized. Painful electoral periods, the process pave the way for coup, military coup term, and events encountered following this term have been investigated. Finally, the armed groups after the coup have been examined. Party manifesto has been given place in enclosed.

Keywords: Algeria, Islamic Salvation Front, Abbasi Medeni, FLN, FIS, Ali Belhac

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Batı Medyasında Cezayir İslami Selamet Cephesi Hareketi (1989-1992)
Tezin Yazarı	Leyla Nur Baloğlu
Tezin Danışmanı	Doç. Dr İsmail Şahin
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	25.05.2018
Tezin Alanı	Uluslararası Ekonomi Politikası
Tezin Yeri	KBÜSBE- Karabük
Tezin Sayfa Sayısı	108
Anahtar Kelimeler	Cezayir, İslami Selamet Cephesi, Abbasi Medeni, FLN, FIS, Ali Belhac

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	The Approach of the Western Media about the Movement of Algeria İslamic Salvation Front (1989-1992)
Author of the Thesis	Leyla Nur Baloğlu
Advisor of the Thesis	Assoc. Prof. Dr. İsmail Şahin
Status of the Thesis	Post Graduate
Date of the Thesis	25.05.2018
Field of the Thesis	İnternational Political Economy
Place of the Thesis	KBÜSBE-KARABUK
Total Page Number	108
Keywords	Algeria, İslamic Salvation Front, Abbasi Medeni, FLN, FIS, Ali Belhac

KISALTMALAR

AIS	: Armée Islamique de Salut- İslami Kurtuluş Ordusu
ALN	: L'Armee de Liberation Nationale- Ulusal Özgürlük Ordusu
CCE	: Comité de Coordination et d'Execution- Yürütme ve Koordinasyon Komitesi
CD	: Cezayir Dinarı
CNRA	: Conseil Nationale de la Révolution Algérienne- Cezayir Ulusal Devrimci Konseyi
CRUA	: Comité Révolutionnaire d'Unite d'Action- Devrimci Birleşik Eylem Komitesi
FFS	: Front des Forces Socialities- Sosyalist Güçler Partisi
FIS	: Front İslamique du Salut - İslami Selamet Cephesi
FLN	: Front de Libération Nationale - Ulusal Kurtuluş Cephesi
GIA	: The Armed İslamic Group- Silahlı İslami Grup
GPRA	: Gouvernement Provisoire de la République Algérienne- Cezayir Cumhuriyeti Geçici Hükümeti
GSMH	: Gayri Safi Millî Hasıla
HAMAS	: el- Hareket li-Müctema İsalmi-İslami Toplum Hareketi
IMF	: The International Monetary Fund
LADDH	: Lingue Algérien pour la Justice et le Développement- Cezayir İnsan Hakları Savunma Birliği
MIAA	: Mouvement Islamique Algérien Armé- Silahlı İslami Cezayir Hareketi
MDA	: Mouvement pour la Democratie en Algerie- Cezayir Demokrasi Hareketi
MNA	: Mouvement National Algérien- Cezayir Ulusal Hareketi
MNI	: Mouvement de la Nahda- İslami Nahda Hareketi
ONDH	: Organisation Nationale Developpement Humanité-

İnsan Hakları Ulusal Gözlem Merkezi

- PAGS** : Parti de l'Avant-Garde Socialiste- Öncü Sosyalist Parti
- PRA** : Parti du Renouveau Algérien- Yeni Cezayir Partisi
- PT** : Parti des Travailleurs- İşçi Partisi
- RCD** : Rasssemblement pour la Culture et la Democratie- Kültür
ve Demokrasi Birliği
- UGTA** : Union Générale des Travailleurs Algériens- Cezayir
İşçileri Genel Birliği

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı sonrası Wilson prensipleriyle tartışmaya açılan sömürgecilik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 14 Aralık 1960 tarihinde “*Sömürge İdaresi Altındaki Ülkelere ve Halklara Bağımsızlık Verilmesine Dair Bildirge*” ile işgal ve sömürgecilikle mücadeleye dönüşmüştür. Böylece günümüze kadar Birleşmiş Milletler’in desteği ile birçok ülke bağımsızlığına kavuşmuştur. Bunun yanında 21. Yüzyılda hala sömürgecilik devam etmektedir.

Yüzyıllarca Fransız sömürgesinde kalan ve İkinci Dünya Savaşından sonra ancak kurtulabilen Cezayir, Afrika kıtasının kuzeyinde, batı Akdeniz’e kıyısı bulunan, zengin petrol ve doğalgaz rezervlerine sahip bir devlettir. Fransız sömürgeciliği son bulmuş olsa da Cezayir’in stratejik konumu, zengin doğal kaynakları Batılı devletlerin hala ilgi alanındadır. Bu nedenle bağımsızlığını ilan eden Cezayir’e demokrasi bir türlü yerleşememiş, darbelerle, iç çatışmalarla devamlı sekteye uğramıştır.

Ülkemizde Cezayir üzerine yapılmış çalışmalar genellikle Cezayir tarihi, Cezayir-Osmanlı dönemi, Fransız işgali konularını kapsamaktadır. Bu tezde Cezayir’de İslami Selamet Cephesi ile ilgili gelişmelerin medya, algı ve manipülasyon ilişkisi, bilimsel olarak sunulmuştur.

Bu çalışma ile Cezayir hakkında ana hatlarıyla bir bakış açısı oluşturulmaya çalışılarak, bağımsızlık sonrası demokrasi denemeleri, İslami Selamet Cephesi örneğinde ele alınmıştır. Cezayir’de nüfuzunu tamamen kaybetmek istemeyen başta Fransa olmak üzere Batılı devletlerin yükselen İslami hareket karşısında medya organlarını kullanarak, Cezayir siyasetine yön verme çabaları ve bu çabaların sonuçları analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda İslami Selamet Cephesi’nin kuruluşu, partinin faaliyetleri, kapatılma süreci sonrasında meydana gelen darbe ve ayaklanmalar işlenmiştir. Bu dönemde Cezayir ve Batı medyasında özellikle Fransız medyasında yürütülen algı operasyonlarına dikkat çekilmiştir. Dönemin olaylarına yer verilirken ilgili haberlerin batı dünyasında yarattığı algı vurgulanmaya çalışılmıştır.

Cezayir örneğinde sömürgeciliğe maruz kalmış, gelişmekte olan ülkelere karşı manipülasyonlar ve bu manipülasyonlar sonucu darbeye kadar giden sürece dikkat çekilmiştir.

Bu çalışmada özellikle İngiliz ve Fransız basını arşivleri titizlikle taranmış, yabancı gazeteci ve analistlerin makaleleri incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL HATLARIYLA CEZAYİR

1. 1. CEZAYİR

Yönetim biçimi cumhuriyet olan Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti- Cezayir'in para birimi Cezayir Dinarı'dır. Resmi dili Arapça'dır. Berberice (Tamazight) ve Fransızca etkin konuşma dillerindedir. Ekonomi Bakanlığı 2017 yılı verilerine göre resmi dini İslam olan Cezayir'in %99.8'i Müslüman (Sunni- Maliki), % 0.2'si Hıristiyan ve Yahudi'dir. Nüfusu 41.537.000(2017.IMF) olan Cezayir'in nüfusunun yoğunluğu, ülke topraklarının verimliliği ve iklim şartları sebebiyle kuzeyde toplanmıştır. Başkent'i Cezayir (Algiers)dir. Diğer büyük şehirleri ise Oran, Constantine, Annaba, Batna, Blida, Sétif, Chlef, Djelfa'dır (ekonomi.gov.tr, 2018).

1. 1. 1. Coğrafi Konumu

Adı anlamı adalar olan "El Cezayir" kelimesinden gelen Cezayir'in yüzölçümü 2.381.741 km²dir. Cezayir, Akdeniz'den Büyük Sahra'ya kadar uzanan geniş yüz ölçümü ile Afrika kıtasının ikinci büyük ülkesi konumundadır (Erinç, 1993). Cezayir, konum itibariyle kuzeyinde Akdeniz, doğusunda Tunus ve Libya, batısında Fas, güneydoğusunda Nijer, güneybatısında Mali ve Moritanya ile komşudur. Cezayir, Kuzey ve Güney Cezayir olmak üzere iki farklı bölgeden oluşmaktadır. Kuzey Cezayir ülke yüzölçümünün ancak %16'sini (yaklaşık 381.000 km²) kaplamaktadır. Fakat nüfusunun yaklaşık %96'sı bu bölgede yer almaktadır ayrıca Cezayir'in sahip olduğu illerin yirmi altısı, bütün büyük şehirleri, tarıma elverişli topraklarının hemen hemen tamamı bu bölgede yer almaktadır. Ülkenin kuzeyinde Tel Atlasları, güneyinde ise Tel Atlaslarına paralel düzlemde yer alan Sahra Atlasları olarak nitelendirilen sıra dağlar yer almaktadır. Bu sıra dağlar arasında kalan bölgelerde bölgesel olarak bozkır, kurak ve bataklık alanlar ve yüksek ovalar yer almaktadır. Ülkenin denize yakın kesimleri ise Akdeniz iklimine sahiptir. Yıllık yağış miktarı batıdan doğuya doğru gidildikçe yüksekliğe bağlı olarak artmaktadır (Erinç, 1993, s. 484).

Yüzölçümleri çok geniş beş bölgeden oluşan güney Cezayir, 2 milyon km²'yi bulan bir alana sahiptir. Bu alan Büyük Sahra'nın önemli bir kısmını içine almaktadır.

Kumlu ve süpürülmüş çöllerden oluşan bu bölgede çok zengin petrol ve doğal gaz yatakları yer almaktadır. Ülkenin en yüksek yeri olan Hükkar (2918 m.) ve en alçak Melgir(30m.) isimli yerlerde Güney Cezayir bölgesinde yer almaktadır (Erinç, 1993, s. 484).

1. 1. 2. Tarım

Cezayir de tarım sektörünün milli gelire katkısı % 6 civarındadır. Faal nüfusun 23 kadarı tarımla uğraşmaktadır. Ülkede ekilebilir tarım topraklarının büyük çoğunluğu Kuzey Cezayir bölgesinde kalmaktadır. Bu toprakların ülke yüzölçümündeki oranı % 13'leri bulmaktadır. Cezayir'de başlıca hurma, tahıl, turunçgiller, üzüm, çeşitli meyve ve sebzeler yetiştirilmektedir. Üretilen tarım ürünleri Cezayir de tüketim oranını karşılayamadığı için tahıl, şeker gibi birçok tarım ürünü ithal edilmektedir. Ülkenin güneyindeki çöller de ise vahalar dışında göçebe hayvancılık yapılmaktadır (Erinç, 1993, s. 485).

1. 1. 3. Ekonomi

Afrika'nın yüzölçümü olarak en büyük ülkesi olan, petrol ve doğalgaz rezervlerine bakımından zengin kaynaklara sahip Cezayir, Afrika kıtasında yer alan dördüncü büyük ekonomiye sahiptir. Zengin rezervlerine rağmen kişi başına düşen gelir göz önüne alındığında orta gelirli bir ülke statüsünde değerlendirilmektedir. Cezayir ekonomisi enerji sektörüne oldukça bağlı bir yapıdadır. Ülke ihracat gelirlerini hidrokarbon ürünleri üzerinden sağlamaktadır. 2016 Cezayir ülke Raporuna göre söz konusu bu gelir ülke gelirlerinin %97'sini ve GSMH'sinin % 45'ini karşılamaktadır. Ayrıca bu oran bütçe gelirlerinin 2/3'ne denk gelmektedir. (Karacabey Sanayi ve Ticaret Odası, 2018). Bu durum petrol fiyatlarına oldukça bağımlı kırılgan bir ekonomiye sebebiyet vermektedir.

2000'li yıllardan itibaren serbest piyasaya geçiş süreci yaşayan Cezayir bu sürecin sıkıntıları halen hissetmektedir. Cezayir'in yaşadığı bu sıkıntılar, ülke ekonomisinin iyileştirilmesi konusunda ulusal ve uluslararası yatırımların eksikliği, ülkedeki özelleştirme faaliyetlerinin yavaşlığı, kayıt dışı sektörün büyüklüğü, Kuzey ve Güney bölgeleri arasında ciddi ekonomik ve sosyal eşitsizlikler, halkın satın alma gücünün düşüklüğü ve genç nüfusta %30'ları bulan işsizlik şeklinde sıralanabilir. Ülkede döviz bulundurma ve yurt dışına para gönderme faaliyetlerinin kanunlarla kısıtlanması beraberinde paralel para piyasalarının ortaya çıkmasına neden

olmuştur. Dolayısı ile bu karaborsalarda Merkez bankasının uyguladığı döviz kuruna oranla %30-40 seviyesinde bir sapma görülebilmektedir (Cezayir; Genel Ekonomik Görünüm, 2018).

Cezayir devleti tarafından sağlanan sübvansiyonlara rağmen enerji ve tüketim ürünlerini halkın elde etmesi oldukça zordur. Cezayir devleti hidrokarbon ürünlerini 650 milyar CD (yaklaşık 8,5 milyar \$) sübvansiyonla desteklemektedir. Ayrıca elektriğe de 150 milyar CD (2,1 milyar \$) destek sağlamaktadır. Toplam desteğin ülkenin GSMH'sinin % 6,6'sına eşit olduğu görülmektedir (Cezayir; Genel Ekonomik Görünüm, 2018).

Cezayir'in 2016 yılında ihraç ettiği ürünlerin %95'ini hidrokarbonlar, kalan kısmını ise kimyasallar, gübre, kalsiyum ve alüminyum fosfat gibi bazı hammadde, şeker ve başta hurma olmak üzere meyve ve diğer tarım ürünleri oluşturmaktadır. Ülkenin 2016 yılı ithalatına bakıldığında ise göze çarpan başlıca ürünler; buğday, şeker, süt, mısır, ilaç, petrol yağları, telefon, demir çelik boru ve profiller, otomobil, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlardır (Cezayir; Genel Ekonomik Görünüm, 2018).

Cezayir 2016 yılı ihracatının yaklaşık olarak yarısını İtalya, İspanya, ABD ve Fransa'ya yaptığı görülmektedir. İhracat ürünlerinin çoğunluğunun ham petrol ve ürünleri olduğu görülmektedir. İthalat yaptığı ülkelerin başında ise Çin ve AB ülkeleri almaktadır (Cezayir; Genel Ekonomik Görünüm, 2018).

1. 1. 4. Cezayir'in Tarihi

1. 1. 4. 1. Cezayir'de Osmanlı Egemenliği

Cezayir'de Türk etkisi Hızır ve Oruç Reisler zamanında başlamıştır. Cezayir ve Tlemsen gibi kent devletler İspanya'nın hâkimiyetini tanıyarak haraç vermek zorunda kalmışlardır. Bir süre sonra Ahmet İbn'ül- Kadi liderliğinde cihat ilan eden Murabıtlar İspanyollardan kurtulmak için Oruç Reis'ten yardım istemişlerdir Oruç Reis öncelikle Beceya'nın 60 mil doğusundaki Çiçel'i alıp sonrasında Cezayir'i işgal etmiştir (1516). Daha sonra Tlemsen'i ele geçirmiştir. Oruç Reis'in bu müdafaa sırasında şehit olması (1518) üzerine kardeşi Hızır Reis Cezayir'in idaresini üstlenmiştir. İspanyolların Tlemsen'e tekrar saldırması üzerine zor durumda kalan Hızır Reis Osmanlı Devleti Padişahına bağlılık ve saygısını gösteren ve ihtiyaçlarından bahseden bir mektup göndermiştir. Bunun üzerine Osmanlı Devleti Hacı Hüseyin Hayreddin'i Cezayir'e göndererek vilayetin Osmanlı Padişahının olduğunu ilan etmiştir (Maskan, 2014, s. 9).

Cezayir, Barbaros Hayrettin Paşa'nın Osmanlı idaresinde çalışmaya başlamasıyla kendisine Beylerbeylik olarak verilmiştir. Osmanlı Cezayir'in muhafazası için Barbaros Hayrettin Paşa'ya iki bin yakın yeniçeri askeri vermiş ve böylece Cezayir Ocağı'nın olarak da nitelendirilen yeniçeri ocağının zemini oluşmuştur. Zamanla Cezayir'deki yeniçeri askeri miktarı yirmi bine ulaşmıştır. Cezayir'in idare sistemi de Barbaros Hayrettin Paşa tarafından kurulmuştur. Cezayir'in yönetimi gene çerçevede 4 döneme ayrılmaktadır. Bu dönemler: Beylerbeyliği Dönemi (1518-1587), Paşalar Dönemi (1587- 1659), Ağalar Dönemi (1659- 1671) ve Dayılar Dönemi (1671-1830)dir (Toprak, 2012).

Beylerbeyliği Dönemi (1518-1587): Barbaros Hayrettin Paşa'nın 1546 da ölümü üzerine yerine oğlu Hasan Paşa'nın tayin edilmesi ile başlayan bu dönemde Fas ve Tunus'un ele geçirilmesi ile sınırlar genişlemiştir (Maskan, 2014, s. 10).

Bu dönemde Cezayir'in yönetiminin üst kademesinde iki divan mevcuttur. "Paşa Divanı" veya "Kerrase" olarak adlandırılan divan beylerbeyine bağlıdır ve bu divanda yönetim konuları görüşülmektedir. "Ağa Divanı" olarak adlandırılan divan ise yeniçeri ağasına bağlıdır ve bu divanda da yeniçeri ocağını ilgilendiren konular ele alınmaktadır. Beylerbeyi Padişahın hükümleri kabul etmektedir fakat bağımsız bir hükümdar gibi hareket etmektedir. Beylerbeyi diğer ülkelerle ticari anlaşmalar dahi yapabilecek yetkiye sahiptir.

Paşalar Dönemi (1587-1659): Osmanlı Devleti bu Beylerbeylerinin bağımsızlık ilan etmelerine engel olmak için Garp Ocaklarını üçe bölmüş başlarına üç yılda bir değişmek üzere Paşalar tayin etmiştir. Bu Garp ocakları doğu ili Konstantin, merkez Titteri, batı ili Oran olarak taksim edilmiştir. Bir nevi denetim için görevlendirilen paşalar zamanla ülkenin iyi idare edilmesinden öte zenginliklerini artırmak için çaba göstermeye başlamışlardır. Paşaların pasif durumundan faydalanan yeniçeriler ülkenin idaresini ele geçirmişlerdir. Her Beylerbeyi değişiminde yeniçerilerin ulûfelerinin artırılması son dönemde çok az toplanabilen vergilerden karşılanamamış ve halktan yeni vergiler alınmaya başlanmıştır (Maskan, 2014, s. 12).

Ağalar Dönemi (1659-1671): Ağalar dönemi karışıklıklar içinde geçmiştir. 1659'da ülkenin yönetimini tamamen ele geçiren yeniçeri divanı bu durumu iki sene sonra Osmanlı Devleti'ne kabul ettirmiştir. Artık Beylerbeyi hiçbir şeyle ilgilenmeden merkezde oturmuş icra kuvveti yeniçeri ağasına geçmiştir. Bu ağaların uzun süre görevde kalmaları sorun çıkarınca iki ayda bir ağanın değiştirilmesi kararı alınmıştır.

Bu süre dolmasına karşın görevi bırakmak istemeyen ağalar isyanlar neticesinde öldürülmüşlerdir. Bu dönemde askeri bir cumhuriyet hüküm sürmüştür (Maskan, 2014, s. 13).

Dayılar Dönemi (1671-1830): Ağalar döneminde Avrupalıların hem Cezayirli korsanları hem de şehri baskı altında tutmaları ve içerde de yeniçerilerin para için ayaklanmaları siyasi ortamı iyice germiştir. Bu ortamdan yararlanan denizci reisler ayaklanmış ve sonunda yönetimi ele geçirmişlerdir. İdari yapıda değişikliğe gidilmiştir. Buna göre hükümetin başına getirilen Dayı ölene kadar divanla birlikte görev yapmıştır (Maskan, 2014, s. 13). Dayılar döneminde Osmanlı Devleti'nin Cezayir'deki faaliyetleri; hil'at ve ferman göndermekle sınırlı kalmıştır. Bu dönemde Akdeniz'deki ticaret gemilerini korumak isteyen büyük Avrupalı devletler silahlı devriye gemileri ile güvenliği sağlamaya çalışmışlardır. Bu durum Cezayir'in korsanlık gelirlerini düşürmüştür. Yaşanan kayıptan bu dolayı idari işler için paraya ihtiyaç duyan yönetim halka yüksek vergiler yüklemiştir bunun sonucunda halkta huzursuzluklar meydana gelmeye başlamıştır. Ayrıca bu dönem iktidar mücadelesinden dolayı çeşitli kanlı olaylara sahne olmuştur. 1671-1830 yılları arasında yönetime seçilen yirmi sekiz dayıdan on dördü katledilmiştir (Toprak, 2012, s. 228).

Teoride Osmanlı Devleti'nin bir ili durumunda olan Cezayir pratikte bağımsız bir devlet olmuştur. Bağımlılık Cezayir camilerinde Osmanlı padişahı adına hutbenin okutulması, İstanbul'dan Paşayı aday gösteren resmi onayın alınması ile sınırlı kalmıştır.

Alınan vergilerin artırılması ve ek vergiler getirilmesi halkı göçebe bir hayat sürmeye itmiştir. Bu durum şehirlerdeki nüfusu büyük ölçüde düşürmüştür. Tüm bu yaşananlar dini önderler tarafından da hoşnutsuzlukla karşılanmıştır ve 1800-1825 yılları arasında ayaklanmalar yaşanmıştır. Bu durum devleti zor durumda bırakmıştır. Garp Ocaklarının korsanlık faaliyetlerini artırmaları İngiltere'yi rahatsız etmiştir. Osmanlı Devleti'ni olaya müdahale etmeye çağıran İngiltere aksi halde kendilerinin gerekli önlemlere başvuracağını belirtmiştir. Osmanlı Devleti Garp Ocaklarının durumun üstesinden geleceğini düşünmüştür. Bunun üzerine İngiltere, Avusturya ve Prusya bu konunun çözümü konusunda Viyana Kongresinde bir anlaşmaya varmışlardır. Bu anlaşmanın sonucunda 1816 da İngiliz Amirali Lora Exmouth bir ordu ile Cezayir'e gitmiştir. Hollanda ordusuyla şehri topa tutan İngiltere 22 Mayıs 1816 tarihinde anlaşma imzalayarak Cezayir'i teslim almıştır.

1. 1. 4. 2. Cezayir'in Fransızlar Tarafından İşgali

Cezayirli korsanların Akdeniz açıklarında yaptıkları korsanlık faaliyetlerinden önemli gelirler elde etmeleri neticesinde Batılı ülkeleri gemilerine karşı yapılan faaliyetlerden ötürü oldukça tedirgin etmiştir. Bu konunun çözümüne odaklanan Fransa haklarını korumak amacıyla Cezayir'e konsolos gönderme kararı almıştır. Bu amaçla Fransa'nın İstanbul Büyükelçisi M. De Petermal Fransa Kralına başvurmuştur. 1564 yılında Cezayir'e atanan Konsolos halkın tepkisinden dolayı geri dönmek zorunda kalmıştır. Yoğun diplomatik görüşmeler sonucunda Yüzbaşı Moris Soru Konsolosluk görevine 1577 yılında resmi olarak başlamıştır. Önceleri iyi giden ilişkiler 1620'de Marsilya'da 48 Türk'ün yakılarak öldürülmesiyle bozulmuştur. XIII. Lui, Napolyon'u barış görüşmeleri için Cezayir'e göndermiştir. Bu görüşmeler başarı ile sonuçlansa da daha sonra ilişkiler tekrar bozulmuştur (Maskan, 2014, s. 17).

Dayı yönetimi 1798'de Mısır seferi hazırlığı yapan Napolyon Bonapart'ı Fransa'nın Cezayir'den ithal ettiği buğdayı kredili olarak satarak desteklemiştir. İki Yahudi tüccar Joseph Bacri ve Nephtali Busnach bu olayda aracı olmuşlardır. Fransa'dan alacağını isteyen tüccarlar şirketlerinin İngiltere'ye mal sattığı bahanesiyle reddedilmişlerdir. Bu sırada Cezayir Dayısı Mustafa Paşa'nın bu tüccarların şirketinden 70.000 kuruş alacağı bulunmaktadır. Bu tüccarlar borçlarını Fransa'dan alacakları parayla ödeyeceklerini söyleyerek Cezayir Dayısını Fransız Hükümetine mektup yazmaya ikna etmişlerdir. Dolayısıyla olayın boyutu büyümüştür. Fransa ile ilişkilerin tamamen bozulmasına neden olan olay 29 Nisan 1827'de vuku bulmuştur. Bu alacak meselesi yüzünden Fransa'ya oldukça öfkeli olan Dayı Hüseyin Paşa kendisine bayram tebriği için gelen Fransız Konsolosuna öfkelenerek elindeki yelpaze ile iki üç defa vurarak gitmesini istemiştir. Bu muameleyi bahane eden Fransa 16 Haziran 1827'de Cezayir'i ablukaya almaya başlamıştır (Kuran, 1953). 13 Haziran 1839'da Seydi Ferruh Koyu'na giren Fransızlar 14 Haziran'da hiçbir direnişle karşılaşmadan karaya ayak basmışlardır. Akabinde 5 Temmuz'da yapılan bir anlaşma ile Dayı Hüseyin Paşa kenti Fransızlara teslim etmiştir (Maskan, 2014, s. 22).

Osmanlı Devleti II. Mahmud döneminde (1808-1839) sıkıntılı bir süreç geçirmiştir. Fransa'nın Mora'yı geçici işgali ve Mora isyanı, Balkanlardaki bağımsızlık mücadeleleri, Navarin'de Osmanlı donanmasının yakılması, Osmanlı-Rus Savaşı, Mehmet Ali Paşa isyanı ve bunlara ek olarak ordu içindeki hoşnutsuzluklar

nedeniyle Osmanlı'ya bağı olan Cezayir'in Fransızlar tarafından işgali karşısında Osmanlı Devleti kayda değer bir tepki gösterememiştir (Nam, 2013).

Fransa'nın ilk hamlesinin başarıyla sonuçlanması üzerine Fransızlar kolaylıkla Cezayir'i alabileceklerini düşünmüşlerdir. Fakat iç kesimlerde hiç beklemedikleri bir direnişle karşılaşmışlardır. Kadiri Tarikatı'nın önde gelen isimlerinden Muhiddin Cezayir halkı tarafından direniş için görevlendirilmiştir. Bir süre sonra Muhiddin bu görevi daha sonra ünü tüm dünyaya yayılacak oğlu Abdülkadir el Cezayiri'ye devretmiştir. 1832'de dağınık kabileleri bir araya getirerek, onların desteğini alan Emir Abdülkadir bağımsız Cezayir'i kontrolü altına almaya başlamıştır (Baktıaya, 2010).

Abdülkadir'in hareketi özellik bakımından üç sebeple önemlidir. İlk sebep Fransız sömürmesine karşı en etkili karşı koyma hareketidir. İkinci neden, birkaç yıl da olsa bağımsız Cezayir devletini kurmuş ve yönetmiştir. Bunlardan en önemlisi olan üçüncü sebep ise İslam'ın yasaklandığı bir durumda yeni bir devlet kurmuş ve Fransızlara karşı o devleti yönetmiştir (Willis, 1997, s. 3).

Abdülkadir, 1834'te Fransa'yla yaptığı Desmichels anlaşmasıyla ülkenin batısındaki gücünü sağlamlaştırmıştır. Bu tarih Fransa'nın Cezayir'in başına askeri bir genel vali atayarak oradaki varlığını resmileştirdiği tarih olmuştur. Abdülkadir 1836'da Bugeaud yönetimindeki Fransız ordusuna yenilmiş olsa da bunun hemen bir yıl sonra lehine olarak Tafna Anlaşması'nı yapmayı başarmıştır. 1839 yılına gelindiğinde Emir Abdülkadir Cezayir'in üçte ikisini yöneten bir konuma gelmiştir (Baktıaya, 2010, s. 149).

Fransızlar Konstantin'i işgal ettikten sonra sınırlı işgal politikasını değiştirerek iç kesimlere hareket etmeye başlamıştır. Bu durumun üzerine Emir Abdülkadir 20 Kasım 1839'da Milana üzerinde ilk saldırısını yapmıştır. Bu saldırı sekiz yıldan fazla sürecek olan savaşın fitili olmuştur. Şerşel Limanı, Medea, Mijian, Tagdempt, Maskara, Guetna ve son olarak Tlemsen'in işgal edilmesinden sonra Abdülkadir Fas'a sığınmak zorunda kalmıştır. Direniş 20 Aralık 1847'de Abdülkadir'in ardından da direnişe büyük katkısı olan Hacı Ahmed Bey'in de teslim olmasıyla sona ermiştir (Maskan, 2014, s. 32).

Fransız ordusu, Hacı Ahmed Bey ve Emir Abdülkadir'in yönettiği 17 yıl süren bu direnişten dolayı ağır kayıp vermiştir.

1534'ten 1830'a kadar 296 yıl süren Cezayir'deki Osmanlı hâkimiyeti 1847'de yayınlanan ilk devlet salnamesinde Osmanlı eyaletlerinin yer aldığı listeye Cezayir'in

yazılmamasıyla resmi olarak sonlandırılmıştır ve bu yaklaşık 132 yıl süren Fransız sömürge döneminin başlangıcı olmuştur. Fransa Cezayir'i 9 Aralık 1848'de resmen Fransız toprağı olarak ilan etmiştir (Nam, 2013, s. 163).

Fransızlar Cezayir halkının gücünü almak için ekonomik, siyasi, kültürel, askeri, dini birçok alanda her tür baskıyı uygulayarak Cezayir'deki İslam-Arap kimliğini yok etmeyi planlamışlardır. Din olarak Hristiyanlığı, dil olarak Fransızca'yı hâkim kılmaya çalışmışlardır. Halkın topraklarını el koyarak ülkenin en güzel yerlerine Avrupa vatandaşlarını yerleştirmeye çalışmışlardır. Bu durum Avrupalı nüfusunda artışlara neden olmuştur. 1841-1850 yılları arasında yaklaşık 115.000 hektar arazi bu şahıslara dağıtılmıştır. 1847 yılındaki Avrupalı sayısı 104.000 iken 1872 yılında bu sayı 245.000'e çıkmış, 1911 yılında ise 752.000'e yükselmiştir ve ayrıca bu kişilerin sahip oldukları arazilerde de artış olmuştur (Dursun, 2018, s. 490).

Cezayir 1830-1870 yılları arasında "Arap Büroları" adı verilen teşkilatla askeri bir düzen içinde yönetilmiştir. 1848 Fransız Anayasası'nda Cezayir üç eyalete ayrılmış, Paris'ten görevlendirilen bir vali ile yönetilmiştir. Arap Büroları III.Napolyon'un yayımladığı "Sénatus Consulteé olarak adlandırılan fermanlarla mülkiyeti tanzim etmiş, Müslüman halk için uygulanan kanunları sınırlandırmıştır. Böylece kabilecilik ortadan kaldırılıp Avrupalıların ekonomi üzerindeki hâkimiyeti güçlendirilmek istenmiştir.

1870 yılında yönetim şekli değiştirilmiş, Paris'teki İçişleri Bakanlığı'na bağlanarak sivil idare şekline geçilmiştir (Dursun, 2018, s. 490). Fransızların Cezayir'i sömürgeleştirdiği bu dönemde birçok küçük çaplı ayaklanmalar meydana gelmiştir. Sivil idareye geçilmesiyle 1871'de meydana gelen yaklaşık 100.000 kişi ve 200 kabileden oluşan Muhammed el-Mukrani İsyanı'nı bastırmak zor olmuştur. (Nam, 2013, s. 164). Bu isyanda özellikle Rahmaniyye tarikatı mensupları önemli görevler üstlenmişlerdir. Bu isyan bazı yerlerde devam ederken bu kez de 1881'de Sidi Şeyh'in liderlik ettiği kabileler ayaklanmışlardır. Bu ayaklanmalar Sömürge yönetimi tarafından ancak 1884 'te kanlı şekilde binlerce kişinin öldürülmesiyle bastırılabilmiştir. "Yerli Kanun (Code de l'Indigenat)" denilen kanunların uygulandığı, sınıflara bölünmüş bir toplum ve ikili bir ekonomik sistem oluşturularak Cezayir'deki Avrupalıların yararına olacak bir düzen oluşturulmaya çalışılan bu dönem 1919 yılında son bulmuştur. Bu ekonomik buhrandan zarar gören Cezayirli halkın çoğu başka ülkelere özellikle Fransa'ya göç etmeye başlamıştır. Fransa'ya göçler sürerken

1959'daki Cezayir'de bulunan Fransız toprakları 2,7 milyon hektara ulaşmıştır. I. Dünya Savaşı öncesinde zaten toprakları kendine yetmeyen Cezayirli halkın 8-9 milyon hektar toprağına el konulmuştur. Bu da Cezayir İhtilalinin temelini teşkil etmiştir (Maskan, 2014, s. 59).

Fransız sömürgesi dini bir ayaklanmayı tehdit olarak görmüştür bu nedenle asimilasyon çalışmalarının bir parçası olarak İslam'ın öğretilmesi ve uygulanması kısıtlanmıştır. Çoğu dini eğitim veren okullar kapatılmış, dini bayramların kutlanması ve hac ibadeti takip edilmiş ve kontrol altına alınmıştır. Daha önemlisi Ortadoğu ve Afrika uzmanı Profesör John Entelis'in de vurguladığı gibi eğitim sisteminin bütünü Müslüman-Arap kimliğini bastırmak için mi tasarlanmıştı? (Willis, 1997, s. 7)

Cezayir şehirlerinde İslam Fransızların kontrolünde yaşanırken kırsal kesimlerde Fransızların çok da etkili olamamasıyla İslami yaşam bir nebze korunabilmiştir. Dolayısı ile bu bölge bundan sonraki dönemde siyasi ve tarihi manada yeni İslami fikir ve hareketlerin merkezini oluşturmuştur (Willis, 1997, s. 8). Tüm bu baskılar altında Cezayirli halkın isteklerini siyasi çerçevede duyurmaya başlamaları I. Dünya Savaşı sonralarına rastlamaktadır. Emir Abdülkadir'in torunu Emir Halid 1920'de Jeune Afrique adında milliyetçi ve yenilikçi bir teşkilat kurmuştur. Bu teşkilatın amaçları her alanda eşitliği sağlamak, ülkedeki İslami kimliği korumak, Cezayir kökenli halkın seçimlere katılması ve Cezayirli'lere Fransız meclisinde temsil etme hakkının tanınması olmuştur. Bu gelişme karşısında Fransa boş durmayarak Emir Halid'i üç yıl sonra yurt dışına sürmüştür. Böylece teşkilat dağılmış ve başarısız olmuştur. Bu teşkilatın başarılı olduğu nokta Cezayir halkının bağımsızlık ve eşitlik düşüncesini geliştirmesidir. Daha sonraki süreçte bu tip teşkilatlanmalar artmıştır. 1926'da Fransa'da Cezayirli işçilerin Mesali el-Hac önderliğindeki Necmetü Şimali İfrıkıyye (Etoile Nord Africaine) de aynı talepler sunmuştur ve 1929 yılında kapatılmıştır. Yine aynı yıl El- İttihadü'l-vatani li-müslimi Şimali İfrıkıyye (l'Union Nationale des Musulmanes Nord Africaines) ismiyle başka bir teşkilat daha kurulmuştur. Bu teşkilat ise II. Dünya Savaşı sırasında dağılmıştır (Dursun, 2018).

Tüm siyasi hareketler içinde en etkili teşkilatlanmalardan biri 1931'de kurulan Müslüman Âlimler Cemiyeti (Cem'iyetü'l Ulemai'l Müslimin) olmuştur. Bu Cemiyetin yöneticisi ve kurucusu Abdülhamid Bin Badis yerli ve etkili bir kültür hareketi başlatmıştır. Badis'in amacı Cezayir'de bir ulus-millet bilinci geliştirmek ve Müslüman olan halkın batılılarla aynı haklara sahip olması için çalışmıştır. Bin

Badis'in hareketi İslam inanç ilkeleri üzerine kurulmuştur. Bin Badis döneminin Cezayirli gazeteci ve yazarlarından farklılık göstermiştir. Bakışını Fransız yönetiminin yaptığı işlere çevirmemiş, Cezayir Arap burjuvazisinin de temsilcisi olmamıştır. Aksine takipçilerininin bakışını sömürge ülke Cezayir'in politik ve dini yönüne çevirmiştir. Cezayir halkının Müslüman-Arap zihniyetiyle yükselmesini savunmuş, halkı Müslüman Cezayirli kimliğini yenilemeye ve milli Arap kültürüne dönmeye çağırmıştır. Talebelerini ve okuyucularını bilimsel ilerleme ve kalkınma için zorunlu olan şeylere karşı çıkmadan gelenek ve göreneklerine bağlı, tarih ve kültürünün bilincinde olan bireyler olmaya davet etmiştir (Hizmetli, 1994, s. 43).

II. Dünya Savaşı yıllarının önemli isimlerinden biri Ferhad Abbas olmuştur. Fikren Fransızların asimilasyonunu kabullenmiş olan Abbas'ın gayesi Cezayir'i de içine alan bir Fransa'da tam eşitlik hakkı kazanmak olmuştur. Ferhad Abbas'ın hareketi Fransızların asimilasyon çalışmalarını kabullenmesi ve Fransız olarak görülme kabul etmesi yönüyle diğer hareketlerden ayrılmıştır. 1931 yılında yayımlanan bir makaleler kitabında Abbas Fransızların gelişinin esasen Cezayir'e iyi bir idare ve toprak bütünlüğü kazandırdığına fakat Cezayir halkının haklarından yoksun bırakıldığına yer vermiştir. Abbas halklara eşit davranılması ve Cezayir halkının Müslüman kalmasına müsaade edilmesi gerektiğini savunmuştur. Ferhad Abbas, le Jeune Algérien'de "*Cezayir Fransız toprağıdır. Bizler Müslüman kişiliğimiz ile Fransız'ız. Bir Cezayirlinin Fransız milletinden olmasını engelleyen hiçbir kutsal kitap yoktur*" diye vurgulamıştır (Maskan, 2014, s. 69). Tüm bu gelişmeler yaşanırken 1943 Haziran ayında Cezayir'de yönetimi ele geçiren De Gaulle o dönemde birçok ulusu etkileyen milliyetçilik düşüncesini Cezayir'de yavaşlatmak için 7 Mart 1944 tarihinde 21 yaşına ulaşmış Cezayirli bölgesel kuruluşlardaki temsilcilerin 2/5'ine seçme hakkı tanımıştır. Fakat bu sonra yaşanacak olan olayların önüne geçememiştir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Afrika halkları adına üç büyük gelişme yaşanmıştır. Bunlardan en önemlisi Fransız İmparatorluğu deyimini kaldırıp metropol ve sömürgelerden oluşan Fransız Birliği'ni kuran 1946 anayasasının kabulüdür. Bu anayasa ile denizaşırı toprak ve bölgelerde yaşayanlar Fransız Cumhuriyeti'nin bir parçası ve Fransız yurttaşı sayılmış ve meclise temsilci gönderilmesine olanak verilmiştir. 20 Eylül 1947'de Cezayir'e "*Mali Özerklik ve Bir Örgüt*" kurulmasını sağlayan Cezayir'in organik statüsü kabul edilmiştir. Böylece Fransız kabul edilen Cezayir halkı iki gruba ayrılmıştır. Birimci grup Avrupa'dan gelmiş Fransızlarla,

vatandaşlığını değiştirerek Müslüman kimliğini reddeden Cezayirlilerden oluşan beş yüz bin kişilik Fransız seçmenidir. İkinci grup ise ikinci sınıf Fransız kabul edilen ve sayıları dokuz milyonu bulan Cezayirlierdir. (Maskan, 2014, s. 81).

Sonuç itibariyle bu dönemde Cezayir'in hukuki statüsünde yapılan bu değişiklikler ülkenin bağımsızlığına yönelik çalışmalardan ziyade Fransız Birliğine dâhil, Fransa'ya bağlı bir Cezayir yaratmaya yönelik olmuştur. Bu değişikliklerin yaşandığı sırada 5 Ağustos 1945 yılında Almanya'nın yenilgiye uğraması ve savaşın sona ermesini Cezayir'de de Fransız hegemonyasının bitmesi için bir ışık gören Cezayir halkı Setif'te düzenlenen törende Cezayir bayraklarını taşıdıkları gerekçesiyle Fransızların silahlı müdahalesiyle karşılaşmışlardır. Fransız kaynaklara göre 15.000, Arap kaynaklara göre ise 45.000 kişi yaşamını yitirmiştir. Fransızlar 100 ölü vermiştir. Olayın akabinde aralarında halk önderlerinin de olduğu birçok kişi tutuklanmış, siyasi örgütler kapatılmıştır (Dursun, 2018). Cezayirli Kâtip Yasin bizzat şahit olduğu bu olaylarla ilgili şunları söylemiştir: “Benim insani duyarlılığım ilk kez 1945'te Setif'te gösterilerin en vahşisiyle karşılaştı. Milliyetçiliğim orada pekişti. Tabii ekonomik ve politik yabancılaşma başka etkenler de vardı. Ama gözlerimi en fazla açan şey bize öğrettikleri her şeyi böylesine inkâr edişleri oldu” (Çetinkaya, 1991). Tüm bu yaşananlar bağımsızlık mücadelesinin tohumlarını oluşturmuştur.

1. 1. 4. 3. Cezayir'de Bağımsızlık Savaşının Başlaması

II. Dünya Savaşı sonrası sömürge ülkelerinde bağımsızlık mücadeleleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Cezayir bu mücadelelerin en kanlı, en uzun ve en maliyetlisini yaşamıştır. Fransa'nın baskıcı ve zulmedici yönetimi halkı bezdirmiş ve ayaklanmaya zemin hazırlamıştır. 1948-1952 yılları Fransa'nın Cezayir'den vazgeçmeyeceğini anlayan halkın ayaklanmaya hazırlık dönemi olmuştur. 1954 yılında halk silahlı gücünü birleştirerek Ahmet Bin Bella önderliğindeki Devrimci Birleşik Eylem Komitesi (Munazzamatü'l Lecneti's-sevriyyeti Li'l-vahde Ve'lamel)(Comité Révolutionnaire d'Unite d'Action (CRUA)) adlı gizli teşkilatı kurmuştur. Bu hareket Cezayir'i altı askeri bölgeye bölerek başına birer komutan seçmiştir. Cezayir'de 1 Kasım 1954'te Fransız Askeri karakoluna yapılan baskınla bağımsızlık savaşı başlamıştır (Dursun, 2018). Bu tarihten 12 gün sonra Fransız Başbakanı Pierre Mendes'in Cezayir'in Fransa'nın bir parçası olduğunu ve bu durumu değiştirmeye hiç kimsenin gücünün yetmeyeceğini beyan etmesinden sonra CRUA'nın silahlı kanadı daha sonra Ulusal Özgürlük Ordusu (Ceyşü Tahriri'l- Vatani) (L'Armee de Liberation

Nationale (ALN) adını almıştır. CRUA'nın siyasi kanadı da Ulusal Kurtuluş Partisi (Cebhetü't-tahriri'l Vatanî) (Front de Liberation Nationale: FLN) adını almıştır (Maskan, 2014, s. 90).

Fransa bağımsızlıklarını kazanmak için silaha sarılan Cezayirlileri bastırmak için kıyım politikasını uygulamıştır. İsyanı sonlandırmak için Fransız donanması hava ve kara kuvvetlerini görevlendirmiştir. Şehir merkezlerinde kısmen güçlü olan Fransızlar taşrada duruma hâkim olamamışlardır. Bağımsızlık ayaklanmasını bastıramayan Fransız yönetimi sosyal alanda, siyasi ve idari konularda reforma gitmeye mecbur kalmıştır (Dursun, 2018).

1956 yılının Ağustos ayında Soummam Kongresi toplanmıştır. Bu kongrede delegeler FLN'nin işleyişini denetleyecek bir yasama organı olan Cezayir Ulusal Devrimci Konseyi (Conseil Nationale de la Révolution Algérienne (CNRA)) resmi olarak kurmuşlardır. Bu konseyde on yedisi düzenli oy kullanan ve dokuzu da yeni liderlerden oluşan yirmi beş geniş görüş yelpazesine sahip üye yer almaktadır. FLN'nin yürütme organı ise Yürütme ve Koordinasyon Komitesi (Comité de Coordination et d'Execution (CCE))'dir. Bu organ ise beş üyeden oluşmaktadır. Fakat 1958 yılına gelindiğinde CCE'nin etkisini yitirdiği görülmüştür.

19 Eylül 1958'de Kahire'de FLN liderleri Cezayir Cumhuriyeti'ni ilan ederek bir sürgün hükümeti kurmuşlardır. Bu hükümetin adı Cezayir Cumhuriyeti Geçici Hükümeti(Gouvernement Provisoire de la République Algérienne (GPRA)) olmuştur. Başkanlığa Ferhad Abbas getirilmiştir. Cezayir'in bağımsızlığına kadar yurt dışında faaliyet gösteren geçici hükümet başta Kahire'de, sonra da Tunus'ta çalışmalarını devam ettirmiştir. Geçici hükümet Arap ülkelerinin tamamı, Doğu bloğu ülkeleri, çoğu Asya ve Afrika ülkeleri tarafından tanınmıştır(Dursun, 2018). Bu hükümet, daha sonra Albay Huari Bumedyen'in liderliğine geçecek olan ALN kanadı, Ferhat Abbas'ın liderliğindeki ve Bin Bella liderliğindeki yapı olmak üzere üç farklı kanattan beslenmektedir (Hüseyin, 1991, s. 173). Bağımsızlıktan kısa bir süre önce bu gruplar arasında ayrılıklar ortaya çıkmaya başlasa da bağımsızlık döneminde birlikte hareket etmişlerdir. Bağımsızlık öncesi partiler düzenli halde iken bağımsızlık sonrasında organize olmaktan ve destekçilerinden yoksun hale gelmişlerdir (Maskan, 2014, s. 95).

Üç farklı siyasi kanattan beslenen FLN'nin örgüt yapısı incelendiğinde ulus-parti niteliğinde olduğu görülmektedir. Parti İslami, sosyalist, liberal ve milliyetçi görüşleri kapsayan toparlayıcı bir yapıdadır (Küçükcan, 2005).

FLN'nin amaçları; İslami prensipler çerçevesinde egemen, demokratik ve sosyal Cezayir devletinin restore etmek ve ırk veya din ayrımı yapmaksızın temel hürriyetlere saygı gösterilmesini sağlamaktır. FLN'nin içsel amaçları ulusal devrimci hareketi doğru yola getirip eski yapıyı ortadan kaldırmak ve Cezayir halkını organize etmektir. Partinin dışsal amaçları ise Cezayir sorununu uluslararası arenaya taşımak, Kuzey Afrika Birliğini sağlamak ve BM Antlaşması ile Cezayir halkını destekleyen ülkelerin gücünü arkasına almaktır (Maskan, 2014, s. 91).

Siyasi arenada yaşanan bu gelişmelerle birlikte Fransızların halkın üzerindeki baskısı gittikçe artmıştır. Bu baskılara karşı halkın direnişinde bir kırılma görmeyen General Charles De Gaulle 16 Eylül 1959'da Cezayirlilere kendi geleceklerini tayin etme hakkının tanınacağını belirtmiştir ve bu açıklama Cezayir'de yaşanan Avrupa kökenlileri rahatsız etmiştir. Afrika'daki sömürgelerin birbiri ardına bağımsızlıklarını ilan ettikleri bir ortamda Fransa durumu toparlayabilmek için direniş önderleri ile görüşmelere hazır olduğunu belirtmiştir. Temmuz 1960 yılında yapılan ilk görüşmeden sonuç çıkmayınca gösteriler devam etmiştir. Bu olaylara karşı koyamayan Fransa yaklaşık bir yıl sonra 20 Mayıs 1961'de tekrar görüşmelere başlamıştır. İlk olarak Evianles - Bains'de, sonrasında da Lugrin'de taraflar arasında tartışmalı görüşmeler yapılmıştır.

Toplantıların yapıldığı dönemde FLN partisinde anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Akabinde geçici hükümetin başkanı değiştirilmiş Sosyalist eğilimli Yusuf Bin Hadde görevi devralmıştır. Bu gelişme yaşanırken Fransa ile yapılan görüşmeler devam etmiştir. 18 Mart 1962'de Evianles- Baines'de tekrar yapılan toplantıda anlaşmaya varılmıştır. Bu anlaşmaya göre yapılacak referandumla halk isterse Fransa Cezayir'in bağımsızlığını tanıyacaktır. Fransa 3 yıl içinde askeri birliklerini geri çekecektir. İki ülke ilişkileri devam edecek Fransa üç yıl süre ile Cezayir'e ekonomik yardımda bulunacaktır. Anlaşmanın bir diğer maddesi Cezayir'de yaşayan Avrupalılar konusundadır. Üç yıl içinde Cezayir vatandaşı olmak isteyenlere vatandaşlık verilecek ve kültürel ve dini hakları güvence altında tutulacaktır. Bazı Avrupalılar bu anlaşmaya karşı çıkmıştır fakat bir sonuç alamamışlardır (Dursun, 2018, s. 492). Kadın, erkek, çocuk, yaşlılardan oluşan tam bir buçuk milyon insanın yaşamını yitirdiği bu savaşta Cezayirliler bağımsızlıklarını büyük bir bedel ödeyerek kazanmışlardır. Fakat sonraki yıllarda Fransa'nın ülke üzerindeki siyasi etkisi devam etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

CEZAYİR VE SİYASİ HAYAT

2. 1. BAĞIMSIZLIK SONRASI SİYASİ HAYAT

Latin Amerika, Doğu Avrupa ve Doğu Asya'yı sardıktan sonra Orta Doğu ve Asya'yı da etkisi altına alan siyasi Liberalleşme fikri bahsi geçen bu bölgelerde aynı etkiyi yaratmamıştır. Diğer bölgelere göre Asya ve Orta Doğu nispeten daha az etkilenmiştir. Bu yeni ideoloji Latin Amerika, Doğu Avrupa ve Doğu Asya'de demokratikleşme yolunda etkisini gösterirken, Asya ve Orta Doğu'da kötüye giden ekonomik ve sosyal durumlar için bir kurtarıcı olarak görülmüştür. Örneğin İktidarı muhalefet partisine devretmek gerçekleşmesi zor bir ihtimaldir. Bu zor durumda olan iktidar partileri reform vaatleri ile zaman kazanmaya çalışmışlardır. Halkın çağrıları ve istekleri görmezden gelinmeye devam edilmiştir ve eğer bu çağrılar yüksek sesle yapıldığıdaysa iktidarın bunu şiddetle bastırması kaçınılmaz olmuştur. Cezayir bu durumu en ağır şekilde deneyimleyen ülkelerden biridir (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 49).

Siyasi gelişmeler incelenmeden önce Cezayir'in sosyolojik yapısına bir göz atmakta büyük fayda vardır. Bu inceleme bundan sonraki dönemde Cezayir halkı ve yönetici kesim arasında yaşanacak tartışmalar ve anlaşmazlıkların daha iyi kavranmasında yardımcı olacaktır. Cezayir'de halkın yapısı ile yönetim şekli ciddi tezatlıklar taşımaktadır. Cezayir halkının yapısı incelendiğinde kabile ve aşiretlerin yoğunluğu göze çarpmaktadır nitekim Fransız sömürgesinin dayattığı kültür ve laiklik anlayışı kabile yaşamından dolayı halkı dini ve kültürel manada çok fazla etkileyememiştir. Dininden kopmamış bu halk yapısı ile yönetimin siyasi yapısı ikilem oluşturmuştur. Bu durum bir taraftan başa geçen liderlere şahsi, dini konularda muhafazakâr olmayı dayatırken, ekonomik, teknolojik, bilimsel alanlarda modernleşme çizgisini izletirken idari alanda da Fransız laik devrimci sosyalizm çizgisinden gitmeyi zorunlu kılmıştır. Bunun bir sonucu olarak Fransız Cumhuriyetçiliği ve İslami siyasi ideolojinin aynı anda var oluşu, Cezayir siyasi kültüründe engellenemez gerilimler ve çelişkiler doğurmuştur. Bağımsızlığından beri Cezayir, Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN)'nin hüküm sürdüğü bir rejimle yönetilmiştir.

Demokratikleşme hiçbir zaman sağlanamamıştır. Seçimler yapılmıştır fakat halk her zaman FLN'nin gösterdiği adaylar arasından tercihini yapmak zorunda kalmıştır (Dereci, 1992, s. 54).

Gazeteci Altaf Choudja Cezayir'de bağımsızlık savaşını ve sonrası dönemi yöneten gücün aslında ordu olduğunu belirtmiş ve sözlerine şöyle devam etmiştir (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 81):

“Siyasi önderler çoğu zaman susmuş ve sözü orduya bırakmıştır. Dolayısıyla devrimci Cezayir'i yönetmek de ona kalmıştır. Ve bu duruma ses çıkaran siyasilerde bedelini kimi zaman canları pahasına ödemişlerdir. Siyasilerin hareket alanı askerlerin hareket alanının başladığı yerde son bulur. Bin Bella 1962'de iktidara orduyla gelmiş ve ordu tarafından iktidardan alınmıştır ve yine yerine asker kimliği olan biri Huari Bumedyen yerine getirilmiştir. O zamandan beri Ordu kendini ülkenin hizmetinde değil Cezayir'i kendi hizmetinde görmüştür. Siyaset genelkurmayda yapılır. Sahnenin önü siyasilerle dolu olabilir, örneğin FLN'in iktidarı, ama arkası ordudur. Ordu iktidarı paylaşmaz, onu eksiksiz biçimde kullanır”

Yirminci yüzyılda fikir ve hareketleri etkileyen reformcu İslam'ın doğuşu Mağrib ve Kuzey Afrika'nın geniş sınırlarındaki Müslüman –Arap bilincinin uyanmasında etkili olmuştur. Mısır'da Hasan El-Benna'nın kurduğu Müslüman Kardeşler bunun iyi bir örneğidir. 1920ler Cezayir'de ilk gerçek reformcu fikirlerin büyüdüğü ve yayıldığı zaman olmuştur. Bu fikirler Arapça- İslami eğitim ve ahlaki sosyal davranışların eğitimini içermektedir (Willis, 1997, s. 26).

Diğer ülkelere göre Cezayir başlarda bu durumu daha farklı bir deneyimle yaşıyor gibi görünse de şiddet kaçınılmaz son olmuştur. Nitekim Şazli Bin Cedid hükümeti eleştirilmesine rağmen çoğulculuk ilkesini desteklemek adına reformlara girişmiş, başta İslami Selamet Cephesi (FIS) olmak üzere birçok yeni partinin kurulmasına olanak vermiştir. Fakat sonraları FIS'in daha da güçlenmesi ordu destekli bu hükümeti rahatsız etmiştir ve gücü kaybettiğini ve artık ona kolay kolay sahip olamayacağını düşünen rejim büyük halk desteğini arkasına alan FIS'i durdurmak için şiddet, baskı yolunu tercih etmiştir.

Gazeteci Muhammed Harbi'ye göre kronolojik olarak Cezayir siyasi tarihi dört dönem olarak ayırt edilebilmektedir (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 854). Birinci dönem, 1 Kasım 1954 ayaklanması ile başlamıştır. 1962 de Bin Bella'nın başa getirilişi bu dönemin sonu olmuştur. Bu tarihler arasında FLN ve Cezayir Ulusal Hareketi (MNA) arasında ciddi tartışmalar hatta ölüme bile sebebiyet veren kavgalar yaşanmıştır. Bu iki grubun çatışmaları Fransa'daki göçmenlere de sıçramış, 4.000 kişi

ölürken 9.000'i aşkın kişi de yaralanmıştır. Her iki kampın kurbanları toplamda yaklaşık olarak 10.000 ölü, 25.000 yaralı olmuştur. Bu kavgalarda üstün gelen Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN) olmuştur ve *tek olma* özelliğini kazanmıştır. Cezayir Ulusal Hareketi (MNA) ise karşı devrimci, bu hareketin başkanı Messali Hac ise gözden düşmüş milliyetçiliğin babası olarak nitelendirilmiştir. Bir başka çekişme ALN (Ulusal Kurtuluş Ordusu) ile yaşanmıştır. ALN komutanlarının devlet yapılanmasında etkili hale gelmeleri bazı FLN yöneticilerinin istifasına yol açmıştır. FLN liderlerinden Hocaine Aid Ahmed ve Muhammeed Harbi gibi yandaşları aşırı solcu- devrimci olarak nitelendirilip hapse mahkûm edilmişlerdir. Bağımsızlık savaşı sırasında yaşanan zulüm bu kez birlikte savaştıkları silah arkadaşları arasında yaşanmaya başlamıştır (Güzel, 1997, s. 1).

İkinci Dönem Bin Bella hükümetinin 1962'de kurulmasından sonra başlamakta ve 1978'de Başkan Huari Bumedyen'in ölümüyle son bulmaktadır. Bin Bella hükümeti sosyalist bir yönetimin örneği olmuştur. Daha bağımsızlık resmi olarak ilan edilmeden üç ay önce gelecek Cumhurbaşkanı Cezayir'in sosyalist bir hükümete sahip olacağını belirtmiştir. Bin Bella yönetime geldikten sonra İslami fikirlere atıfta bulunmuştur ve sosyalist ideoloji ile İslami ideolojiyi harmanlamaya çalışmıştır. Bu nedenle Cezayir'deki sosyalist hükümet örneği dünyadaki diğer örneklerinden farklılık göstermektedir. Yönetimi ele aldıktan birkaç yıl sonra Bin Bella bağımsızlık döneminde yasaklanan alkol tüketim ve satışını serbest bırakmıştır. Ocak 1962'de ulusal görev olan Ramazan orucu ve yardımlarını sonlandırmıştır. Bu tür faaliyetleri bağımsızlık savaşında FLN saflarında yer alan ve halen Cezayir'de güçlü konumda olan Cezayir Ulema Cemiyeti'ni rahatsız etmeye başlamıştır. Tüm bu gelişmeler sonucunda Ocak 1964 yılında ortaya çıkan, İslami kesimin temsilcisi sayılabilecek El-Kiyem Birliği bir bildiri yayınlamış, bir İslam ülkesinde Komünist, seküler ve Marksist bir patinin var olamayacağını belirtmiştir. 19 Haziran 1965 tarihinde kansız gerçekleşen bir darbe ile Bin Bella hükümeti düşürülmüştür. Albay Huvari Bumedyen yönetimi devralmıştır (Willis, 1997, s. 37).

Yaşanan darbeye bağımsızlık savaşı döneminde FLN'nin içine aldığı tüm grupları kapsayan geniş tabanlı bir rejim kurulmuştur. Bin Bella'nın sol kanat ortakları saf dışı bırakılarak, küçük ölçekli işletmeler özelleştirilmiştir. Daha istikrarlı söylemler kullanılarak şehirli orta sınıfın güveni de kazanılmaya çalışılmıştır (Roberts, 2006, s. 15). Bumedyen yönetimi İslami çevreye yakın durmaya çalışmıştır. Bumedyen İslami

okullara ve Konstantin'deki Bin Badis Enstitüsüne ziyaretlerde bulunmuştur. Haleflerine göre Bumedyen kendi seküler politika, sosyal ve ekonomik programını uygulama konusunda daha becerikli davranmıştır. Daha sonraları Bumedyen halkın desteğini almaya başladıktan sonra 21 Eylül 1966'da çıkarılan valilik emriyle Cezayir vilayetinde Bella döneminde muhalif cepheyi temsil eden El-Kıyem Birliğini dağıtmıştır. 17 Mart 1970'te bakanlık emriyle Birlik ülke genelinde yasaklanmıştır. Böylece devlet din konusunda tekeli elinde toplamıştır. El-Kıyem'in savunduğu fikirler Diyanet İşleri Bakanlığının çalışmalarıyla devletin kampanyası haline dönüşmüştür. Böylece El-Kıyem'in toplumdaki kitlesi devlet tarafından ele geçirilmiştir (Roberts, 2006, s. 16).

1967 yılında ülkenin dört bir yanında seçimler yapılarak mahalli idari kurumlar oluşturulmuştur. 3 yıllık bir plan hayata sokulmuştur. Petrol sanayisi dışında neredeyse bütün yabancı teşebbüsler devletleştirilmiştir. 1970 yılında birinci dört yıllık plan devreye sokularak petrol de devletleştirilmiştir. Bütün bu gelişmelerle birlikte hükümet politikasındaki sola meyletme durumu İslami hareketin dirilişinde büyük rol oynamıştır (Roberts, 2006, s. 16). Aralık 1978 'de Bumedyen'in ölümü ve 1979'da Şazli Bin Cedid'in yönetime gelmesiyle Üçüncü Dönem başlamıştır (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 85).

Şazli Bin Cedid döneminde beş düşünce akımı göze çarpmaktadır: Sol yanlıları, Arap yanlıları, Berberi yanlıları, feministler ve İslamcılar. Şazli rejimi Arap yanlılarına yakın olurken onları Sol kanadın önünü kesme aracı olarak kullanmıştır (Roberts, 2006, s. 33). Yönetiminin yaklaşık ilk üç yılında Şazli hükümeti zayıf durumda kalmıştır. Devlet belirsiz bir tavır sergilemektedir bu da ülke içinde yaşanan öğrenci çatışmaları gibi olayların artmasına sebep olmuştur. Şazli ancak 1982 yılında kararlı bir tavır benimsemiştir (Roberts, 2006, s. 35). Bu süre zarfında hükümet İslamcı hareketin gelişmesine müsaade etmiştir. 10 Ekim tarihinde Ali Belhac, Abbasi Medeni, Mahmud Nahnah gibi İslami kanadın ileri gelenleri Cumhurbaşkanı tarafından görüşmeye davet edilmiştir. François Burgat bu gelişme konusunda şu yorumu yapmıştır: "Bu seçim oldukça semboliktir. Cumhurbaşkanı sivil halkla olan bağımlı güçlendirmek için ona olanak sağlayacak grubun bir parçası olan İslami kesime fırsat tanımıştır (Willis, 1997, s. 112).

Öğrenci çatışmalarının yaşandığı dönem hükümetle İslami kanat arasında bazı gerginliklere sahne olmuştur. 12 Kasım 1982'de Cezayir şehrindeki üniversitenin

camisinin kapatılmasına tepki gösteren öğrenci, öğretim üyesinden oluşan içinde Abbasi Medeni, Şeyh Abdüllatif Sultani, Şeyh Ahmed Sahnun'un da yer aldığı göstericilere müdahale edilmesi Şazli hükümeti ile İslamcılar arasında sürtüşmeye neden olmuştur. Bu gösteri tutuklamalarla sonuçlanmıştır. 13 Mayıs tarihinde Abbasi Medeni ve Şeyh Sahnun serbest bırakılmıştır. Seyh Sultani ise bu tutukluluk süresi içinde evinde göz hapsindeyken ölmüştür (Roberts, 2006, s. 36).

2. 2. 1988 EKİM AYAKLANMALARI

Temel yaşam maddelerinin yokluğu, fiyatların yükselmesi, ülkenin büyük şehirlerinin çoğunda günlerce su kesintisi yaşanması 1988 yılının Ekim ayında patlak verecek olan isyana zemin hazırlamıştır. Bu ayaklanma konusunda birçok sebep ortaya atılmıştır. Bunlar arasında Fransız araştırmacı yazar François Burgat'ın görüşleri önem arz etmektedir. Bunlar şöyle sıralanabilir: İlki, nüfus artışı, petrol fiyatlarının düşmesi ki bu dış gelirin yaklaşık %90'nını petrolden sağlayan Cezayir'i oldukça sarsmıştır. Eski devlet başkanı Huari Bumedyen kendi döneminde (1965-1978) gelişmeyi sanayi sektörüne yoğunlaştırmıştır bunu da petrol gelirleri üzerinden yapmıştır. 1980'li yıllarda petrol fiyatlarındaki düşüş, Cezayir'de büyük milli borçlar ve yüksek tarım fiyatları ve akabinde de yiyecek kıtlığı olarak yansımıştır (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 51). Sonraki devlet başkanı Şazli Bin Cedid'in ekonomik reform başarısızlığı gelir düzeyi düşük olan özellikle genç kesimi umutsuzluğa itmiştir.

Devlet Başkanı Şazli petrol ve doğalgaza daha az gereksinim duyan bir ekonomik yapının kalkınma için elzem olduğuna inanmış ve sanayi ile gelişmeye dayalı bir kalkınma modeli yerine piyasaya dayalı ilkelerde yönetilen bir ekonominin etkili olacağını düşünmüştür ve yaptığı reformlar bu yönde olmuştur. Devlet şirketlerini parçalara ayırması ve özelleştirmesi giderek artan işsizlik ve sanayi üretiminde bir düşüş anlamına gelmekte idi. Ticaret dengesi kurmak için ithalatın azaltılıp ülke parasının devalüe edilmesi sonucunda meydana gelen fiyat yükselmeleri halkın alım gücünü hiç görülmedik şekilde düşürmüştür. Halkın tüm bunlar karşısındaki tutumu devlete desteğini çekmesi şeklinde olmuştur (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 51).

Yönetici burjuvazi tabakası ile halk tabakası arasındaki büyüyen ekonomik uçurum halkı oldukça rahatsız etmiştir. Aslında İslami Selamet Cephesi'nin halk tarafından büyük destek bulmasının nedenlerinden biri bu sosyal durumdur. FIS bu

sosyal uğurumu ve hoşnutsuzluğu ęok iyi yansıtımış b¼y¼k halk kitlelerinin desteğini ardında toplamıştır.

Yazar Franęois Burgat'ın ¼ne s¼rd¼ę¼ ikinci sebep, daha ¼nce de belirtildiği gibi y¼netimin ikiye b¼l¼nm¼řl¼ę¼d¼r. Bir tarafta değişim ve reform yanlılarını temsil eden Cedid, diğer tarafta ekonominin devletin tekeline geğmesini savunan ve geręekte de halkı patlama noktasına getiren Bumedyen taraftarlarının ęekiřmesidir. Yazar son neden olarak ise halkın g¼rd¼ę¼ işkence ve baskıları saymıştır. Nitekim geğmişte Cezayir'in s¼m¼rge egemenliğinden kurtulmasını tetikleyen olaylar zincirinin başında işkenceye direnme vardır (Deniz, 1992, s. 127).

Ekim Olaylarının başlangıcı Eyl¼l ayının ortalarından sonra Ruiba- Regaya sanayi b¼lgesinde d¼zenlenen grev ile olmuştur. 19 Eyl¼l tarihinde Devlet Başkanı şazli Bin Cedid, halkı "sindirme" ve "engelleme" den bahsettiği zorbalık dolu bir konuşma yapmıştır. Bu konuşma ertesini g¼n Cezayir sokaklarının dolup taşmasına sebep olmuştur. ¼zellikle Cezayir'in end¼striyel merkezi olan Rouiba'da kalabalık b¼y¼m¼řt¼r. Bazı s¼ylentiler ise darbe olacağı y¼n¼ndedir. Ekim ayının başlarında bu grev sonlandırılmasına karşın aynı ayın 5. de başlayacak bir grev s¼ylentisi daha yayılmıştır ve 4 Ekim'de Bab el Oued ve el Harraş'ın tanınan mahallelerinde genęlerden oluşan isyan patlak vermiştir. Bu isyan hızlı bir şekilde Fransız kanallarının yayın yaptığđ parabolik antenlerle t¼m ¼lkeye yayılmıştır. 5 Ekim Perşembe g¼n¼ Cezayir için bir kaos g¼n¼ olmuştur. Kamu ve h¼k¼met binaları, FLN flamaları yağmalanmış, yakılmıştır (Belkaid, 2011). Devlet- FLN'nin simgeleri yakılmış, nomenklatura ¼yelerine ait mağazalar yağmalanmıştır. Yirmi altđ yıllık y¼netimden hoşnutsuz olan halk b¼y¼k şehirler de g¼sterilerin yayılmasına neden olmuştur.

Cezayir'in bağımsızlığından sonra ilk kez ordu halkın ¼zerine ateş ağmış resmi kaynaklara g¼re 500, tđp ęevrelerine g¼re 800 kişi yaşamını yitirmiştir. Y¼zlerce genę sokaklarda ¼ld¼r¼lm¼řt¼r. Cesetleri ders olsun diye saatlerce kaldırımlarda sergilenmiştir. 1988 Ekim tarihi FLN ile Cezayirli genęle arasındaki kopuşun tarihi olmuştur (G¼zel, 1997, s. 7). Bu olayın akabinde 6 Ekim Salđ g¼n¼ sıkıy¼netim ilan edilmiştir. Bu sıkıy¼netim 5 g¼n s¼rm¼řt¼r. 10 Ekim g¼n¼ ise ordu Bab el Ued'de son kez halka ateş ağmış on kişi hayatını yitirmiştir. Bu olayların patlak vermesinde siyasi y¼netimdeki ęatıřmalar da etken olmuştur. Olayların yařandđđ bu d¼nem tek partili d¼nemde devlet başkanının belirleneceği altđnc¼ kongrenin yapılacağı zamanla ¼rt¼řmektedir. Parti içindeki sosyalist d¼zene baęımlđ asker kesim ile daha ęok reform

yanlısı olan Şadli Binnedid arasında anlaşmazlıklar yaşanmaktadır. Öncü Sosyalist Parti (PAGS) bağlı tek sendika merkezi UGTA, bu grevlerin etkisini artırmış bazı söylentilerle işçileri genel greve çağırıştır. Bu hareketi bastırmak isteyen Reform yanlıları çatışmaya girişmişlerdir. 4 Mart günü ilk çatışmalar başlamıştır. Gazeteci José Garçon'un aktardığına göre bir grup sivil Diduş-Murad caddesindeki vitrin camlarını kırmış, hemen sonrasında binlerce lise ve ortaokul öğrencisi sokağa dökülmüştür. Bu sokağa dökülme çağrısını kimin yaptığı bilinmezken bu çağrıların okullarda yapıldığı anlaşılmaktadır. Bir diğer gizemli olay sıkıyönetim sırasında karışıklıklar devam ederken bazı makineli tüfekli siviller ateşle karşılık vermişlerdir. Bu kişiler kimlerdi? (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 173).

Slate Afrique gazetesinde görgü tanıklarına atfen bu ayaklanma olayı şöyle anlatılmıştır (Belkaid, 2011):

“Birkaç saat sonra polis ve asker ortaya çıktı ve göstericileri kanlı bir şekilde basturdular. 6 Ekim’de Cezayir şehri ve çevresinde sıkıyönetim ilan edildi. Tanklar merkeze girdi ve büyük taramalar yapıldı. Kışlalarda gençlere korkunç şekilde işkenceler yapıldı. Sendika ve derneklerde yapılan tutuklamalar arttı. Hastane kayıtlarına göre toplamda beş günün bilançosu 400 ölüdür. Resmi kaynaklara göre bu sayı 159 dur. 10 Ekim’de İslami lider Ali Belhac başkent Cezayir’in merkezinde bulunan Bir Mayıs Meydanında 20.000 kişiyi topladı. Bab el Oued’de göstericiler polisin ateş açmasıyla dağıldı. 36 kişi öldü 200 kişi yaralandı. Akşam Devlet Başkanı Şazli Bin Cedid ülkeye seslendi. Güç kullananları haklı çıkararak siyasi reform sözü verdi. 12 Ekim’de sıkıyönetim kaldırıldı”.

Bir gazeteci olan Akram Belkaid bu ayaklanma ile ilgili düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir (Belkaid, 2011);

“5 Ekim olaylarına gerçekte neyin neden olduğunu hiçbir zaman öğrenemedim. Elbette genel grev yapılacağı konusundaki söylentileri yayanlar Cezayirli gizli servislerin bir şubesi tarafından organize edildi. Bunu kimin hangi nedenlerle yaptığı hala bilinmemekte. Ekim 1988 yılında yaşanan olaylar hakkında hiçbir resmi soruşturma yapılmadığı açıkça söylenebilir. Tutuklanan insanların aksine, halka eziyet eden memurlar yahut halka güç kullanan kişiler konusunda hiçbir soruşturma ya da tutuklama gerçekleştirilmedi. Cezayirli aydınlar baskı ve zulme karşı bir birlik altında toplandılar fakat onların talepleri hiçbir zaman hesaba alınmadı”.

2.3. ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ

1988’in Ekim ayında yaşanan olaylar Cezayir’de siyasi sistemi de etkileyecek bir dizi değişikliğin tohumlarını atmıştır. Bu ayaklanma Cumhurbaşkanı Şazli Bin Cedid’in bir dizi anayasal düzenleme yapmasını zorunlu kılmıştır. Ülkede dini, etnik, kültürel ve hatta laik hareketlerin tümü mevcut rejime çok partili siyasal sistemin kabulünü dayatmaya başlamıştır. 10 Ekim günü devlet başkanı “açıklık” politikasına

geçme sözü vermiştir. 3 Kasım'da gerçekleşen halk oylamasında yürütme yetkisinin cumhurbaşkanından başbakana devredilmesi ve hükümetin parlamento karşısında sorumlu tutulması kararlaştırılmıştır. Böylece Şazli Bin Cedid bütün yükü eski rejimin savunucuları Bumedyen destekçilerine atarak bu süreçten yara almadan hatta güçlenerek çıkmıştır (Deniz, 1992, s. 129). Çok partili siyasal sistemi öngören fakat dini, etnik ve kültürel değerler üzerine kurulmuş partilere izin vermeyen yeni anayasa kabul edilmiştir. Anayasanın içeriği etnik, kültürel ve dini görüş üzerine kurulmuş bazı hareketleri memnun etmemiştir. Hâkim rejimin (FLN) kontrolünde gerçekleşen anayasa oylamasının güvenilirliği aslında bu siyasi hareketler tarafından onaylanmamıştır fakat ellerinde delil bulunmadığından resmi bir itiraz da gelmemiştir (Amireş, 1991). 23 Şubat 1989'da yeni anayasal değişiklik seçmenin %92.27 sinin onayıyla kabul edilmiştir (Algerie: Des émeutes d'Octobre 1988 a Scrutin de Juin 1990, 1990). Bir başka kaynağa göre bahsi geçen anayasa %73.43'lük bir oran ile 7.290.760 kişinin "evet", 2.637.678 kişinin ise "hayır" oyu kullanması ile kabul edilmiştir (Maskan, 2014, s. 152). Bu anayasa siyasal çoğulculukla birlikte grev hakkı da getirmiş ve anayasa sosyalizme ilişkin tüm ifadelerden arındırılmıştır. Ordunun "devrimi koruma" rolünün iptali de bu düzenleme ile olmuştur (Deniz, 1992, s. 129).

Muhalif isimler ülkeye geri dönmüş, bağımsız basın ortaya çıkmaya başlamıştır. Cezayir televizyon kanalları tartışma programları yayımlamaya başlamıştır. Yalnız unutmamak gerekir ki resmi basın ajansı, radyo ve televizyon kanalları devlet tekelinden kurtulamamıştır. Gazete ve dergi sayılarında bir artış gerçekleşmiştir lakin gazetecilerin gücü devletin onlara desteğine bağlı olduğu için devlete karşı tam bir muhalif durumdan söz edilememektedir (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 176).

Ekonomik planda ise Cezayir Bankası'nın bağımsızlaştırılması adına bir dizi kanun yürürlüğe sokulmuştur. Yabancı yatırımcılar ülkeye çağırılmış projeler hayata girmeye başlamıştır (Belkaid, 2011). Yeni anayasanın getirdiği bu yenilikleri toparlamak gerekirse:

1. Yürütme yetkisinin cumhurbaşkanı tarafından atanan başbakana devredilmesi.
2. Yasama yetkisinin meclis karşısında sorumlu tutulan hükümete devredilmesi.
3. Önemli meselelerde cumhurbaşkanının halka danışması, cumhurbaşkanına referandum yapma yetkisi verilmesidir.

Siyasal reformların bir yenisi de Temmuz ayı başında Ulusal Halk Meclisi'nin siyasi hareketlerin dil ve din temeline dayalı programlarda ortaya çıkmasını yasaklayan siyasi örgütlenme yasasıdır. Bu son düzenleme ile ayrıca her seçim bölgesi için %10'luk oy barajı getirilmiştir. Bu son düzenlemenin İslamcı ve Berberilere örgütlenme yasağı getirmesi eleştirilmiştir ayrıca seçim bölgelerine getirilen %10'luk baraj FLN'nin siyasi egemenliğinin korunmaya çalışıldığı iddia edilerek karşı çıkmıştır (Özkan, 1992, s. 30). 1989 yılında siyasi çoğulculuğun gelmesiyle 20 kadar parti kurulmuş, kısa sürede bu sayı 60'a kadar yükselmiştir. Geniş İslami kesimi temsil eden bazı partiler de meydana çıkmıştır. İslami Selamet Cephesi (Front Islamique Du Salut,(FIS) (El-cebhe el-İslâmîyye li'l-İnkaz), İslami Toplum Hareketi (HAMAS), İslami Diriliş Hareketi (Mouvement de la Nahda Islamique, Nahda) kurulan partilerin önde gelenlerindedir (Roberts, 2006). Siyasi partilerin birden çoğalması siyasi cephedeki iç muhalefetin oldukça fazla oluşunun ve devletin liberalleşme eğiliminin göstergesi olmuştur (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 54). Bir başka gelişme ise yönetim cephesinde yaşanmıştır. Ekim ayaklanmasının akabinde atanan Başbakan Kasdi Merbah, Bin Cedid'in açıklık politikasına ayak uyduramamış ve ekonomiyi düzeltmemiştir. Yerine FLN'nin güçlü isimlerinden Mevlüt Hamruş getirilmiştir.

1988 Ayaklanmasının bir diğer özelliği diğer mağrip ülkeleri için de bir model oluşudur. Nitekim Tunus'taki Ennahda partisi yöneticisi M. Raşid Gannuşi 2011 yılında yaptığı Cezayir gezisinde 1988'de Cezayir'de yaşanan ayaklanmanın Tunus için bir model olduğunu belirtmiştir (Séréni, 2012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSLAMİ SELAMET CEPHESİ HAREKETİ

Siyasal partilerin önünü açan anayasal düzenleme yürürlüğe girdikten sonra birçok parti ortaya çıkmıştır. Aslında bu anayasal düzenleme dini, etnik ve kültürel partilerin kurulmasının önündeki engelleri kaldırmamıştır. Buna rağmen İslami Selamet Cephesi (FIS) kurucularından Abbasi Medeni'nin 22 Ağustos 1989 tarihinde yaptığı partisinin resmileştirilmesi başvurusu 6 Eylül tarihinde kabul edilmiştir. Böylece İslami Selamet Cephesi (FIS) İslami hareketin siyasal alanda temsil edilmesi görevini üstlenmiştir.

Cezayir'deki İslamcı Hareket entelektüel kaynağını batı tarzı modernleşme fikrine karşı çıkan unsurlardan almaktadır. Cezayir'de daha geniş bir kesimi içine alan Arapça dilinde eğitim alan gençler, Arap dili ve edebiyatı, mühendislik ve fen bilimleri bölümü öğrencileri gibi FIS'in siyasi hareketinin ilk destekçileridir. Arapça eğitim almış bu genç kesim Fransızca eğitim almışların oluşturduğu devlet bürokrasisinde iş bulmakta çok zorlanmıştır. Bu durum onları bu ayrıcalıklı kesimin siyasi ve kültürel bakış açısına da muhalif olmalarını doğal kılmıştır. İslami hareketin diğer destekçileri 1970li yıllardan bu siyasi hareketin oluşumuna kadarki dönemde ticaretle uğraşmış orta ve alt-orta sınıf tüccarlardır. Kayda değer bir diğer kesim ise işsizlikle mücadele eden genç kesimdir (Roberts, 2006, s. 193). Cezayir'in kırsal kesimlerinin geneli İslami Selamet Cephesi'ni desteklemektedir buna ek olarak nitelikli seçmen şehirlidir. Cezayir'in büyük bölümünü oluşturan Berberiler kırsal kesimlerde İslamcı harekete kıyasla gelenekçiliği seçmişlerdir. Yalnız şehirde oturan Berberiler özellikle Cezayir şehrinde ve diğer büyük şehirlerdeki kabileler İslamcı hareketi desteklemişlerdir (Roberts, 2006, s. 194).

Kuzey Afrika analisti ve Cezayir Araştırmaları Derneği başkan yardımcısı Hugh Roberts, Cezayir'deki İslami Hareket'in 1989 yılından sonra kendi içerisinde örgütsel bölünmeler yaşadığını belirtmektedir. Bu bölünmeler farklı zamanlarda ve fikir ayrılıklarından kaynaklanmıştır. Roberts bu bölünmeleri dört ayrı kategoride tanımlamıştır. İlk bölünme, İslam devleti kurulmadan önce halkın İslami bir reforma tabi tutulmasının gerekliliğini savunanlar ile önce İslam devletinin kurulup sonradan

halkın reformlarla olgunlaştırılabileceğini savunan gruplar arasında olmuştur. İlk gruba Şeyh Nahnah'ın HAMAS hareketi örnek gösterilmiştir. İkinci grubun temsilcisi ise İslami Selamet Cephesi'dir.

İkinci bölünme gücün siyasi arenada kazanılıp, düşüncelerin orada temsil edilmesi gerektiğini savunanlar ile siyasi arenanın içinde yer almanın faydasız oluşunu, silahlı örgütlerin daima gerekli olacağı fikrini savunanlar arasında olmuştur. Siyasi arenada yarışın önceliğini savunan hareket İslami Selamet Cephesi olmuştur. Nitekim siyasi alanda verdiği mücadele bunun en iyi kanıtıdır. İkinci gruba *et-Tekfir ve el-Hicre* ve Afganlar gibi aşırılık yanlısı gruplar örnek gösterilebilir. Belirtmek gerekir ki İslami Selamet Cephesi'nin azledilmesinden sonra ortaya çıkan silahlı gruplardan Silahlı İslami Grup (GIA) bu Afgan savaşçılardan oluşmuştur.

Üçüncü bölünme Uluslararası İslamcı harekete ve Suudi Arabistan'a yönelenler yani Selefiyeciler ile Cezayir'in kendi içinde oluşmuş diğer siyasi oluşumlar ile ittifak yapmayı tercih etmeye meyilli diğer grup arasında olmuştur. Bu grup Ceza'ra veya Cezayirciler olarak adlandırılmıştır.

Son bölünme ise İslami Selamet Cephesi içinde meydana gelmiştir. 1991 yılının bahar ve yazında yaşanan genel grev, toplu gösteriler, seçim kanununun protesto edilmesi ve meclis seçimleri ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılmasını talep etme gösterilerinin Hamruş hükümetiyle karşı karşıya gelme pahasına da olsa yapılmasını savunanlar ile Şazli'ye meydan okumak yerine bu seçim kanununu kabul ederek o zamana kadar kazanılmış hakları tehlikeye sokmamayı savunan grup arasında olmuştur.

FIS'in azledilmesinden sonra İslami hareketteki en büyük bölünme darbe yapıldıktan sonra kurulan komisyonla ilişki kurarak siyasi alanda yer bulmaya çalışanlar ile silahlı mücadeleyi savunan gruplar ile olmuştur. İslami Toplum Hareketi (HAMAS) ve İslami Nahda Hareketi (MNI) yönetimle diyaloga girme yolunu seçmişlerdir. Analist Hugh Roberts, İslami Selamet Cephesi (FIS)'i Silahlı İslami Cezayir Hareketi (MIAA)'nın faaliyetleriyle özdeşleştirmiştir (Roberts, 2006, s. 198).

3.1. İSLAMİ SELAMET CEPHESİ KURUCULARI

3.1.1. Abbasi Medeni

İslami Selamet Cephesi liderlerinden Abbasi Medeni 1931 yılında başkent Cezayir'in güneydoğusundaki Seyyidi Ukbe şehrinde dünyaya gelmiştir. Babası imamdır ve ilk eğitimini ondan almıştır. Küttap'ta geleneksel din eğitimi görmüştür.

Bu dönemde Cezayir cihadının önemli isimlerinden el-Arabi bin Mehdi'ye arkadaşlık yapmıştır. 1941 yılında ailesi Beskere'ye yerleşmiş ve burada iki yıl Fransız lisesinde eğitim görmüştür. Daha sonraki dönemde Âlimler Cemiyeti'nin bağımsız okullarına girerek kültürel ve düşünsel oluşumunu bu okullarda tamamlamıştır.

FLN'nin seleflerinden olan Devrim Komisyonu'nda bağımsızlık mücadelesine atılmıştır ve 1954 yılının Ocak ayında Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN) ye katılmıştır. Medeni bu örgütün tarihi iki lideri Rabin Biytad ve Bin Bul'ıyd ile birlikte çalışma fırsatı yakalamıştır.

Cezayir'de 1954 yılının Kasım ayında Fransa'ya karşı özgürlük mücadelesi başladığında Medeni de bu mücadeleye FLN saflarında katılmıştır. Radyo merkezine yaptıkları beş kişilik baskın başarısız olmuş ve 17 Kasım 1954 yılında tutuklanmıştır. Cezayir kurtuluş savaşının sonuna kadar tutukluluğu devam etmiştir. Bu tutukluluk hali yedi yıldan fazla sürmüştür.

Cezayir'in bağımsızlığından sonra eğitimine devam eden Medeni Cezayir Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde yüksek lisans yapmıştır. Aynı üniversitede "Cezayir'de Eğitim" i konu ettiği doktora teziyle de doktorasını tamamlamıştır (Deniz, 1992, s. 136).

Medeni sosyalist çizgiyi eleştirenlerin başında gelmiştir. O ve fikirdaşları bünyesinde faaliyet gösterdikleri FLN'in çizgisindeki sapmayı düzeltmemiş, Özellikle Albay Huvari Bumedyen'in yönetimi sırasında ülkenin yönelişini etkileyebilecek geniş yelpazeli bir faaliyette bulunamamışlardır. Bu nedenle Medeni Ulusal Kurtuluş Cephesi'nden ayrılmıştır. 1964 yılında kurulan el-Kıyem Cemiyeti içerisinde olup FLN'den ayrılan tek kişi de o odur. 1966 yılında Seyyid Kutub'un idamını protesto etmek amacıyla Mısır Konsolosluğu'nun önünde yapılan gösteride el-Kıyem üyeleri ile birlikte tutuklanmıştır. Bir süre sonra serbest bırakılmıştır.

İlk kez düzenlenen yerel seçimlere katılan tek parti olan FLN'nin listesiyle seçime girmiştir ve 1969-1974 de belediye meclis üyeliğinde görev yapmıştır. 1976-79 yılları arasında akademik çalışmalarına tekrar yönelmiş, FLN bursuyla Londra'da eğitim felsefesi alanında ikinci doktorasını tamamlamıştır. Tezinde Fransız, İngiliz ve Cezayir eğitim sistemlerini karşılaştırmıştır. Ayrıca İslam Dünyasındaki Eğitim Sorunları, Aile ve Çağdaş Problemler, Modern Düşüncenin Krizi ve İslami Çözüm isimli kitaplar yazmıştır. Eğitimini tamamlayıp Cezayir'e döndükten sonra Öğretim üyeliğini yaparken aynı zamanda da camilerde hutbe vermeye başlamıştır. Görüş ve

ideolojilerini bu yolla halka ulaştırmaya çalışmıştır. Bu yıllarda Bumedyen'in sosyalist çizgisine muhalif olmaya devam etmiştir.

Bin Aknun Üniversitesi Camii'nin hükümet tarafından kapatılma girişimine tepki olarak 80 bini aşkın kişi protesto düzenlemiştir. Üniversite ve çevresinde kılınan Cuma namazı sonrası İslami Hareket'in öncü isimleri hükümete 14 maddelik bir manifesto sunmuşlardır. Abbasi Medeni bu olaylarda bizzat yer almıştır. Medeni ile birlikte bu manifestoya imza atanlar arasında Âlimler Cemiyeti'nin devamı sayılan ekipte faaliyet sürdüren Şeyh Ahmet Sahnun ve Şeyh Abdüllatif Sultani de vardır.

14 maddelik manifesto Abbasi Medeni'nin siyasi çizgisini ve fikriyatını anlamak açısından oldukça önemlidir. Bu manifesto Medeni'nin savunduğu düşüncelerin özeti mahiyetindedir.

3.1.1.1. Cezayir İslami Hareketinin 14 Maddelik Bildirisi (12 Kasım 1982)

“RAHMAN ve RAHİM OLAN ALLAH'IN ADIYLA

SALAT ve SELAM ALLAH'IN RASULÜNÜN ÜZERİNE OLSUN

İmam ibn Evs el-Dari, Peygamber(s.a.v.)'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Din ihlasla bağlılıktır.” Ona sorduk: Kimler için? Cevap verdi: “Allah için, kitapları için, peygamber için, ulu'l-emr için, Müslümanlar için.” (Sahih-i Müslim)

Son olaylar; imanlı gençlerimizin, teröre, kaçırılmaya, hapsedilmeye, işkenceye maruz bırakılmaları; Bin Aknun, Tizi Kozo gibi üniversitelerin kampüslerindeki, diğer eğitim kurumlarındaki (lise ve dengi okullardaki), fabrikalardaki, resmi dairelerdeki mescitlere müdahale edilmesi; uluslararası komünizmin, masonluğun, siyonizmin, Amerikan emperyalizminin; komünizme, ırkçılığa ve Baasçılığa davetiye çıkaran kurumları vasıtasıyla kışkırtılmaları/tahrik edilmeleri, türünün ne ilk ne de son örnekleridir. Bunlar-daha önce de Lübnanlı, Filistinli Müslümanların başlarına geldiği gibi-devlet aygıtını ve kurumlarını kendi tezgahında kullanmayı hedefleyen bir komplonun parçalarıdır. Devleti emperyalist emellere peşkeş çekmek; bizim hakiki dinimize saldırmak, vatanımızın bütünlüğünü tehdit etmek, ümmetin onurunu yaralamak, kişiliğimize ve hasiyetimize saldırmak anlamındadır. Bizler; maneviyatımızı kaybetmek, kişiliğimizi felce uğratmak, özgür düşünce ortamımızı darmadağın etmek, ümmetin ideallerini ve kararlılığını buhrana sokmak -ki bunlar medeniyetimizi tesis eden ve insanın dünyevi arzularında ilahi rehberliğini yaparak İslam'ın mesajını ulvileştiren unsurlardır -yerine mallarımızı ve canlarımızı tercih etmeye hazır insanlarız.

Bu olaylar ülkemiz üzerinde oynanan büyük oyunların birer parçasıdır. Şimdilerde ümmetin zamanında yapmış olduğu hataları, son on yıldır düzeltme uğraşı içerisinde olan Müslüman Cezayir halkı, eğer Kur'an'ın ve Sünnetin ışığında hareket ederse bir daha doğru yoldan ayrılmayacaktır.

Topraklarını 1,5 milyon şehidin kanlarıyla sulamış olduğumuz vatanımızın diğer vatanlara benzemesini önlemek için, devlet aygıtını

casuslardan, işbirlikçilerden arındırmak ve çok geç olmadan yolsuzlukları arıklayarak baskılara karşı koymalıyız.

Bu şartlar altında, ümmetin vahdeti mutlak bir zorunluluktur. Herhangi bir grubun bundan imtina etmesi İslam'a ve vatana ihanettir.

Bizce söz konusu ittifakın atmosferi, hakiki İslam'a dönmekten başka bir şey değildir. Bunlardan dolayıdır ki, aşağıdaki meseleler üzerinde karar vermek acil bir zarurettir.

1. *Çeşitli devlet kurumlarında emperyalist düşmanlarımızın emellerine hizmet eden, insan hayasını kabul edemeyeceği gayri İslami davranışların yaygınlaştırılmasına ve kamu görevlilerinin sorumsuz tutumlarını kışkırtan unsurların varlığına göz yumulmaz.*

2. *Adalet ve polis teşkilatlarına şaibeli erkek ve kadınların yerleştirilmesi, yargı bağımsızlığının ve kişisel dokunulmazlıkların ihlalleri, güvenlik ve istikrarın teminatı adaletin yanlış uygulamalarla tahrip edilmesi.*

3. *Uğradığımız sömürgeci tecavüzlerin ve vatanımızın işgalinin de en önemli müsebbibi olan Allah'ın hükümlerinin askıya alınması hali hala sürmektedir. Bağımsızlığa kavuşmamızın ardından yirmi yılı aşkın bir sürenin geçtiği bugünlerde bile bu kötü halin varlığını hiçbir gerekçe mazur gösteremez. En kısa zamanda Allah'ın hükümleri hayata geçirilerek insanlar arasında adalet yerine getirilmelidir. Yüce Allah bu hususta bize şöyle buyurmaktadır: "Andolsun ki biz elçilerimizi açık delillerle gönderdik ve onlarla beraber kitab-ı ve (Hakk ile Batılı ayırt edebilmeleri için) Ölçü'yü indirdik ki insanlar adaleti yerine getirsinler." (Hadid,25)*

4. *Vatandaşların hürriyetlerini çiğneyip onları kişi, inanç, mülkiyet, namus ve ifade özgürlüğü haklarından mahrum bırakarak, insanın en mühim hakları ile şer'i ve ahlaki yükümlülüklerinin ihlal edilmesi.*

5. *Tüm şer'i olmayan ekonomik ilişkiler engellenip, tarımda, ticarete ve endüstride şer'i yollarla geçimin temin edilebileceği müsait koşullar hazırlanarak gayri İslami çizgideki ekonomik hayata bir son verilmelidir. Halkımızın ülkemiz kaynaklarından adil bir biçimde faydalanması sağlanmalıdır.*

6. *Çekirdek aileler oluşturulması bahanesiyle, ailelerimiz parçalanıp, büyük zorluklarla karşı karşıya bırakılması, Fransızların planladığı kasıtlı bir sömürge politikasıdır. Fakat bugün de "aile planlaması" maskesi altında, onu şeraite zıt temellere oturtma çabalarıyla birlikte söz konusu eski sömürge politikasının devam ettirildiğine şahit oluyoruz.*

7. *Karşı cinslerin eğitim, idari ve iş kurumlarında zoraki olarak karışık tutulması eğitimde, kültürde, iktisadi ve toplumsal alanlarda olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.*

8. *İlkokuldan üniversitelere kadar her türlü eğitim kurumlarında ve yine idari mekanizmadaki rüşvet ve yolsuzluklar, bürokraside ciddi bir salgın hastalık haline gelmiştir. Hiçbir toplum, bu hastalıktan kurtulmadıkça sağlık bulamaz.*

8. *Kültür kavramının anlamını çarpıtıp, onu ahlaksız ve rezil festivallere maruz kılarak, eğitim sistemimizin çökertilmesi; böylece maruz kaldığımız kültür emperyalizmini defetmemiz için muhtaç olduğumuz becerikli, zeki ve yetkin gençlerin yetiştirilmesinin engellenmesi.*

9. İslami eğitimin ilgası ve kültürün laikleştirilmesi yeni nesiller ile İslam'ın arasında büyük bir uçurum yaratmış ve aradaki mesafeyi de sürekli artar kılmıştır.

10. Ülkemizdeki emperyalist çıkarları tehdit eden İslami uyanış ve davaya karşı yerli ve yabancı basının devleti kışkırtmaya uğraştığı düşüncesiz, iğrenç kampanyası.

11. Sırf şahsiyetlerini, dinlerini ve namuslarını müdafaa ettikleri için mahkum edilen insanların serbest bırakılmaları.

12. Üniversite kampüslerinde, liselerde, hazırlık kolejlerinde ve iş kurumlarında kapatılan tüm mescitlerin tekrar açılması.

13. Ümmetin şerefine, geleceğine, şeriata ve onun vaaz ettiği ahlaki yükümlülüklerle karşı suç işleyen herkesin, İslam şariatının hükümlerine göre cezalandırılması.

Bu meseleler, ümmetin bilincini ve duygularını rencide etmektedir.

Ümmetin bugünkü tutumları, hala saygı ve hayranlığı hak ettiğini ispatlamaktadır. Halkımızın bu tavırları, onların İslami olgunluk ve siyasi bilincinin yeterli kanıtıdır. Ahlaki tutumlar ümmetin bugün de Allah'a karşı sorumluluklarını ifa ettiğinin kanıtıdır.

Allah-u Teala şöyle buyurmaktadır: "Asra andolsun ki; gerçekten insan, kesin olarak kayıp içindedir. Ancak iman edip salih amelde bulunanlar, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler müstesna." (Asr.1-3).¹ (Medeni, 1995, s. 135)".

Bu bildiriadaki maddeler aslında Abbasi Medeni'nin siyasi yaşamını şekillendiren fikirlerinin temelidir. Bu bildiri maddeleri Medeni'nin siyasi görüşlerini özetlemek noktasında kayda değerdir.

Hayatı boyunca birçok mahkûmiyet yaşayan Medeni başkent Cezayir'de benzer bir gösteri düzenleyince tutuklanmıştır. Bu tutukluluğun bir diğer nedeni de Fransızca yerine Arapçanın kullanılmasını desteklemesidir (Abbasi Madani: Profile, 2004). İki yıllık tutukluluğunun ardından serbest kalmıştır ve siyasi çalışmalarını sessizce sürdürmüştür.

23 Şubat 1989'da anayasanın çok partili sistemi getirmesinin ardından Abbasi Medeni ve Ali Belhac tarafından İslami Selamet Cephesi(FIS) kurulmuştur. Medeni Bu partinin liderliğini ve sözcülüğünü yapmıştır. İslami hareketlerin birçoğundan ve geniş bir halk kitlesinden destek alan FIS yapılan ilk yerel seçimlerde birinci parti olmayı başarmıştır. 1991 Haziran ayında FLN'nin hazırladığı seçim kanunu protesto etmek amacıyla barışçıl bir grev başlatmıştır. 7 Haziran'da hükümet ile bir anlaşmaya varılamazsa "sivil cihad" çağrısında bulunacağını açıklamıştır. 8 Haziran'da FIS'in diğer lideri Ali Belhac Cuma hutbesinde hükümetle anlaşmaya varıldığını ilan etmiş ve grevin sonlandırılmasını istemiştir. Akabinde Ordu duruma el koymuştur. Güvenlik

¹ Muslimedia, Mart-1983

güçleri FIS genel merkezine baskın düzenlemiş 25 Haziran 1991 'de Abbasi Medeni'yi tutuklamışlardır. Abbasi Medeni, Ali Belhac ve partinin diğer önde gelenleri Buleyde askeri hapishanesine gönderilmişlerdir (Deniz, 1992, s. 137) İki lider onikişer yıl hapis cezasına çarptırılmışlardır. Medeni 1997 yılından itibaren cezasını ev hapsinde çekmiştir. Belhac ise cezaevinde kalmaya devam etmiştir. 2 Temmuz 2003 yılında cezalarını tamamlayıp serbest kalmışlardır (FİS Liderleri Abbas Medeni ve Belhac Cezaevinden Çıktı, 2003). Çeşitli sağlık sorunları yaşayan Medeni 2003 Ağustos'ta Malezya'da tedavisini sürdürmüştür (Abbasi Madani: Profile, 2004).

Abbasi Medeni hayatı boyunca Fransa ve Batı ile yakından ilişkili laik bir ülke yönetimi yerine şeriate dayalı İslami bir yönetimle idare edilmeyi savunmuştur. 2008 yılında Katar'ın Doha şehrinde yapılan Uluslararası Kudüs Kongresi Toplantısına katılan Abbasi Medeni halen Doha'da bulunmaktadır. (Katar'da Kudüs için Özgürlük Çağruları, 2008).

3.1.1.2. Abbasi Medeni'ye Göre Modern Düşüncenin Krizine İslami Çözüm

Abbasi Medeni, Modern Düşüncenin Krizi İslami Çözüm adlı kitabında Batı'nın insanlık sorunlarına ve ihtiyaçlarına sunduğu çözümleri Bilim, Felsefe ve ideolojiler ışığında inceleyerek bu çözümlerin yetersiz kaldığını, asıl çıkış yolunun bilim, felsefe ile harmanlanan düşüncelerin dinin ışığında çözüm olabileceğini savunmaktadır.

Medeni, Oryantalistler ve takipçilerinin Modern düşüncenin krizinin İslami çözümle ne gibi bir ilişkisi olabilir diye sorduğuna değinmektedir. Dünyayı sarmaya devam eden İslam'ın geçerliliğini yitirdiği ve zamanının geçtiği kanısına karşılık olarak Abbasi Medeni şu cümleleri kullanmaktadır:

“Oryantalistleri aşırı genellemeci düşünce ve tasavvurlara sürükleyen hatalar; kültürlerindeki kalıplaşmış anlayıştan ve inançları saptırılmış, temelleri değiştirilmiş kilise dinine mensup zihniyetleriyle İslam'a yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır. Tahrifatçıların tahrifatına maruz kalmış Hıristiyanlık eksik bir din haline gelmiştir. Kendi dinlerini tahrif etmek ve onu kendi arzularına uydurmak yetmemiş, bir de İslam'a yönelerek onu, Âlemlerin Rabbi'nden geldiği ve Hazreti Muhammed (s.a.v) tarafından tebliğ edildiği şekliyle farklı anlama gayretine sapsmışlardır. Onu dünyanın zıddı ve dünya işleri üzerine etkisi olmayan bir din olarak algılamaya çalışmışlardır. İslam kemale ermiş bir dindir. Yüce Allah buyuruyor ki: “ bugün sizin dininizi kemale erdirdim ve üzerinizdeki nimetimi tamamladım. Ve sizin için din olarak İslam'dan razı oldum(Maide, 3). Dolayısıyla İslam dini hem dünya hem de ahret işlerini kuşatıp kapsamaktadır.”

Medeni'ye göre, Modern düşünce ve onun sonuçlarına duyulan aşırı hayranlık, ondaki eksiklikleri ve zaafların fark edilmesini engellemektedir ve insan bu yanlışları da doğru olarak kabul edip benimsediği için sorunlarına çözüm bulamamaktadır.

Ahlakın içinde bulunduğu sürekli gerileme ve zayıflama hali, Modern insanın vicdanının ve maneviyatının tükenmesine neden olmuştur ve İnsanlık bu sapkınlık hailini ise “hoşgörü” olarak nitelendirerek açıklama yolundadır.

Yeni bilimler, teknolojiler, çağdaş felsefe ve onun ekonomik, toplumsal alanlarda yorumlanması, insanlığı modern uygarlık zemininde hiç bir şeye muhtaç etmeyecek şekilde yararlanmasını sağlamıştır. İnsanlık bütün bunlar sayesinde evrenin servetlerini, alanlarını ve enerji imkânlarını bolca kullanmıştır. Bu zenginlik evrenin daha çok bilinmesi ile doğru orantılı şekilde artmıştır. Buna rağmen hala yolun başındadır. Yüce Allah, Kur’an-ı Kerim’de buyuruyor ki: “Size gerçekten çok az ilim verilmiştir.”(İsra,85). Yani insanoğlu daha keşfetmenin başındadır (Medeni, 1995, s. 17) . Dolayısıyla dünyayı anlamak için felsefe gereklidir. Fakat felsefeyi araç olarak değil de amaç olarak gördüğümüzde yani insanın sorunlarına çözüm bulurken düşünce eylemi olarak kullanmak yerine onun kendisini çözüm görmek insanlığın düştüğü büyük hatadır.

Modern insanın içinde bulunduğu durum şudur: İnsanlık bilim ve teknoloji konusunda yolun başında olmasına karşın hayatına hâkim olan korku ve tutarsızlıklar bakımından son aşamadadır. İnsanlık bilimle birlikte tabiat üzerindeki hâkimiyeti arttıkça kendini kaybetmiş ve arzu ve heveslerine teslim olmaya devam etmiştir. Bilimde yükselen ve ilerleyen insan manevi olarak küçülmüştür. Medeni’ye göre bunun nedeni bilimle ilerlerken, düşünce, felsefe ve ideoloji konusunda hatalı yol izlemesidir. Psikolojik sorunlarına çözüm bulmak için insanların on dokuzuncu yüzyıl Avrupa insanının dehası ve bilgisiyle ortaya attığı, kullanım süresi dolmuş ideolojilerle yoluna devam etmeye çalışması onu düştüğü sıkıntıdan kurtaramamaktadır. Yirminci yüzyılda geliştirilen ideolojiler, modern insanın ihtiyaçlarını karşılamada eski kalmıştır. Bu durum üzerine Medeni şu soruyu sormaktadır: Eğer bilim insanların sorunlarını çözdüğü için değerli ise sorunları çözmede yetersiz kalan eski ideolojilerin ne değeri vardır? (Medeni, 1995, s. 19).

Abbasi Medeni’ye göre Mürekkep, Ter ve Kan, Uygarlığı meydana getiren faktörlerin en önemlileridir. Çaba ve eylemle bütünleşmeyen bilim hiç yok gibidir ve aynı şekilde bilime ve dine dayanmayan Ter ve Kan birikimleri de asla bir uygarlık meyvesi veremez. Bilim ve din kendi çabasıyla eylem, ciddiyet ve çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Tahrif edilmemiş din ve sağlıklı bilim, dürüst eylemi doğurur ve bunun sonucunda da verimli çaba ortaya çıkar (Medeni, 1995, s. 21). Batı toplumuna

baktığımızda ise Dinsizlik bilimin önkoşulu sayılabilir. Bu da Ortaçağda kilisenin dönemin düşünürlerini ve bilim adamlarını katletmesinden gelmektedir. Örneğin Yunan filozof Socrates görüşlerinden dolayı idam edilmiştir. Galileo ve birçok bilim adamı Engizisyon mahkemelerinde yargılanarak inanç ve ifade özgürlüğünün olmayışının kurbanı olmuşlardır. İspanya’da yaşamış birçok Müslüman keşfettikleri bilimsel gerçekler nedeniyle kiliseye karşı geldikleri için katledilmişlerdir (Medeni, 1995, s. 44).

Günümüz İslam toplumlarının geri kalmasının nedenlerine de değinen Medeni bilime ve ilerlemeye verilen önemin azlığını vurgulamaktadır. Ona göre tek neden de bu değildir. Sömürgeleştirme politikası çoğu Müslüman olan bu toplumları zayıflatmıştır. Bu toplumlar daha temel yaşam maddelerine erişemezken bilim ve teknoloji alanında ilerleme kaydetmeleri tabî ki olanaksızdır. Batı toplumu kendi refahlarını sağlarken başkalarını yoksul bırakmaktan çekinmemişlerdir. Batı toplumunun özgürlük istekleri de diğer ulusların köleleştirilmesi pahasına gerçekleştirilmiştir. Batılılar sömürgeleştirmeye uygun gördükleri halkları görmezden gelmişler ve yaptıklarını unutturmak için ise kölelere özgürlüğün verilmesi sloganlarını kendileri ortaya atmışlardır. Batı toplumu Allah’ın insanlara zaten doğuştan lütfettiği özgürlüğü önce sömürdüğü toplumunun ellerinden almış daha sonra ona bunu kazanması gerektiğini öğretmeye çalışmıştır. Medeni’ye göre bireylere ifade özgürlüğü tanınırken toplumların kendi geleceklerini tayin etme hakları ellerinden alınmış, İslam toplumunun kendi dilediği gibi olabilmesi için ihtiyacı olan Kur’an ve Sünnete uygun modeli seçmesi sürekli engellenmeye çalışılmıştır (Medeni, 1995, s. 23).

Ortaçağın bitiminden sonra düşünce ufkunun gelişmesiyle insanlar çalışma özgürlüğünün farkına varmıştır. Dolayısı ile siyasi, sosyal ve ekonomik özgürlükleri garantileyecek siyasi bir devrim patlak vermiştir. Etkisi tüm Avrupa kıtasını saran Fransız Devrimi, İngiliz Sanayi Devrimi ile aynı dönemde meydana gelmiştir. İnsanların çalışma özgürlüğü *Laisser Faire* ile sloganlaşmıştır. Liberalist düşünce üretimi ve çalışmayı teşvik etmiş hızlı ekonomik gelişmeye zemin hazırlamıştır ve bu bazı olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Bu serbest rekabet anlayışı mal ve fırsatlar bakımından farklılaşmaya neden olmuştur. Zayıf ve üretken olan işçi sınıfıyla, güçlü ve zengin sermaye sahipleri sınıfının ortaya çıkması özgürlük anlayışlarının çatışmasına zemin hazırlamıştır. Liberalist ideolojinin hegemonyası kendi toplumunda

mahrumlar sınıfı yaratmakla kalmamış, halkları ve toplumları istismar eden sömürgeci anlayışa dönüşmüştür. Bu ideoloji diğer halk ve toplumları yoksullaştırmak pahasına dünyanın zenginliklerine el koyarak bunları kendi menfaatleri için kullanmaktan çekinmemiştir. Söz konusu bu halk ve toplumların kaybettikleri temel özgürlükler İnanç özgürlüğü, Çalışma Özgürlüğü ve Uygarlık Eylemi Özgürlüğüdür (Medeni, 1995, s. 47) Hâlbuki İslam dini İnsanın onurlandırılması ve diğer canlılardan üstün kılınması konusunda onlara fitri bir özgürlük tanımaktadır. Özgürlüğün boyut ve amaçları arasında, insanın nitel olarak *İslam* nimetiyle, nicel olarak *varetme(icad)* nimetiyle ve fonksiyonel olarak *risalet* nimetiyle onurlandırılması sayılabilir. İslam'ın tanıdığı bu haklarla insan özgürlüğün yükselişine paralel olarak ahlak ve bilim konusunda da gelişerek Uygarlığın gelişimine katkı sağlayacaktır (Medeni, 1995, s. 40).

Abbasi Medeni'nin modern düşüncenin krizine sunduğu çözüm kaynağını Kur'an ve Sünnet'ten alan asr-ı saadet e hulefa-i raşidin döneminde deneyimlenmiş hilafet devletidir. Bu devlet Şura ilkesine dayandığı için diktatörlüğe benzemesi imkânsızdır. İnsanın hilafet devletinin gücünü tanınması onun ikna olmasına ve takvalı olmasına dayanmaktadır. Çünkü kuvvet zoruyla inanmak Salih değildir.

Hilafet devletinde hak ve görevler birbiriyle mükemmel şekilde örtüşür. Eksiksiz adalet ve kusursuz eşitlik söz konusu olduğunda ödevler hak, haklar ödev haline gelir. Çünkü bu Hilafet Devleti, özgür insanın devletidir (Deniz, 1992, s. 142).

Abbasi Medeni'nin önerdiği Hilafet devletinde haklar ve görevlerden bazıları şunlardır:

“Hilafet devleti vatandaşlarının hepsinin hayatını koruyup kollamalıdır. Vatandaşın Müslüman ya da gayri Müslim olması bunu değiştirmez.”

“Hilafet devleti düşünce özgürlüğünü tanımakla kalmaz, hakkın ve gerçeğin açıkça ortaya çıkması için onu teşvik eder.”

Seçme ve seçilme hakkı herkes için söz konusudur. Ancak en bilgili en ehil olan seçilmelidir.

Hilafet devletinin vatandaşı yöneticisini seçmekle kalmaz denetleme ve sorgulama hakkını da kullanmalıdır. Hilafet devletinin zenginlerin tekeline girmemesi için eğitimde fırsat eşitliği sağlamalıdır.

Hilafet devleti vatandaşlarını hem dünya hem de ahiret için çalışmaya teşvik etmelidir. Ayrıca herhangi bir nedenle çalışmayan kişilerin onurlu bir hayat sürmeleri için yetecek kadar yardım etmelidir (Deniz, 1992, s. 142).

İyiliği emredip kötülükten sakındırmak, toplantı özgürlüğü hakkı, halifeyi denetleme gerekirse azletme hakkı konusunda da görüşlerini bildiren Medeni Cezayir’de istediği devlet yönetimini *Modern Düşüncenin Krizi, İslami Çözüm* adlı kitabında toplamıştır.

3.1.2. Ali Belhac

Abbasi Medeni’ye dava arkadaşlığı yapan Ali Belhac Cezayir’deki siyasi İslami hareketin öncü isimlerindedir.

Ali Belhac 1956 yılında Tunus’ta Cezayirli bir ailede doğmuştur. Ailesi Cezayir Sahrası’ndaki Adrar şehrindeydir. Babası bağımsızlık savaşı şehitlerinden olan Belhac yetim ve öksüz büyümüştür. Arap dili öğretmenliği yapan Belhac yetmişli yıllardan sonra camilerde imamlık yapmıştır. Biri 1983-87 yılları arasında olmak üzere çok kez mahkûm edilmiştir.

Ali Belhac’ın camilerde yaptığı İslami faaliyetler İslami Selamet Cephesi’nin yapısı ve vizyonunu anlatmada çok önemlidir. Partinin oluşma sürecinde Belhac’ın bu faaliyetleri hayatidir. Batı medyası bu faaliyetleri kendi bakış açısıyla sunmuştur. Liberation gazetesindeki bir yazıda, Belhac’ın 80li yılların sonu 90lı yılların başlarında İslami Selamet Cephesi’nin kuruluş döneminde camide verdiği vaazlarda Cezayir rejimine karşı binlerce İslamcı militan devşirmekle suçlandığı görülmektedir (Garçon J. , Le Pouvoir Algérien Veut des Islamistes à Sa Botte, 2006). Söz konusu yazıdaki İslami Selamet Cephesi’nin destekçilerini işaret eden “İslamcı militan” kavramı dikkat çekicidir.

Haziran 1991 yılında yaşanan olaylar sonrası Abbasi Medeni ile birlikte hapsedilmiştir. (Deniz, 1992, s. 147). 2005’te Irak’ta gerçekleşen isyanlara destek verdiği gerekçesiyle tekrar tutuklanmıştır ve ileriki yıllarda salıverilmiştir (Ali Belhadj, 2009).

3. 2. İSLAMİ SELAMET CEPHESİ’NİN KURULUŞU

Henüz resmi olarak kurulmamış olan İslami Selamet Cephesi (FIS), Kur’an’a dayalı şeriat yasalarını benimsediği için laik düzendeki bütün resmi yasama kurumlarını reddetme yoluna gitmiştir. 22 Ağustos 1989’da FIS liderlerinden Abbasi Medeni yeni anayasal düzenlemeye meydan okuyarak Cezayir İçişleri Bakanlığı’na

İslami bir devlet kurma amacındaki partisinin resmen kanunlaştırılması başvurusunda bulunmuştur. Anayasaya ters düşmesine rağmen bu başvuru 6 Eylül 1989 tarihinde kabul edilmiştir. FIS'in resmi olarak tanınması diğer dini, etnik ve kültür temelli partilerin devamlılıkları konusunda hayati önem teşkil etmiştir. Çünkü son kabul edilen anayasal değişiklik bu tip partilerin kuruluşunu reddetmiştir. Nitekim Cezayir'de faaliyet gösteren Öncü Sosyalist Parti (PAGS) 1966 yılında kurulmuş olmasına karşın Eylül 1990 yılında resmîyete kavuşmuştur (Martinez, 2000, s. 42). Ayrıca FIS'in kuruluşu Mağrib ülkelerindeki hâkim rejimleri özellikle İslami Hareketin gizlice güçlenmeye başladığı Fas ve Tunus rejimlerini ve Avrupa'ya şaşırtmıştır (Lounis Aggoun, 2006).

3. 2. 1. İslami Selamet Cephesi (FIS)in İdari Yapısı

Abbasi Medeni ve Ali Belhac tarafından kurulan İslami Selamet Cephesi'nin idari yapısı şöyledir: 60 kurucu üyeden oluşan “Şura Meclisi” İslami Selamet Cephesi'nin yönetim kurulu ve merkez karar görevlerini yürütmektedir. Partinin sözcülüğünü yaşı ve İslami hareket içindeki yeri nedeniyle Abbasi Medeni üstlenmiştir. İkinci lider ise etkileyici bir vaiz olan Ali Belhac'tır.

El-Munkız partinin yayın organdır ve bu yayın organının yöneticiliğini başlarda Cezayir cihadına yakın İbn Azuz BinZübde yapmıştır. Fakat iki yıl sonra BinZübde Haziran 1991 olaylarında partinin aleyhinde konuştuğu için ihraç edilmiştir. (Deniz, 1992, s. 147).

Cezayir birçok mezhep ve tarikatı içinde barındıran bir ülkedir. İslami anlamda çeşitlilik arz etmektedir Dolayısıyla halkın neredeyse %70 inin desteğini almış İslami Selamet Cephesi(FIS) bu çeşitliliği kapsayıcı nitelikte bir partidir. Parti birçok çizgiden İslami akımı içerisinde barındırmaktadır. Bu akımlar şöyle sıralanabilir:

1. Selefî akım: “Ehl-i Sünnet-i hâssa” ismiyle anılan Selefîyye akımı Hz. Muhammed ve sahabelerinin yolunu doğrudan doğruya izleyen akımdır. Önemli temsilcileri İbn Teymiyye ve İbn Kayyim'dır. FIS'in ikinci önemli ismi Ali Belhac bu zümredendir.

2. Cihad Akımı: İslam'ın selameti için gerekirse can vermeyi düstur edinmiş kişilerin mensup olduğu akımdır. Bu akımın Cezayir'deki simge ismi Mustafa Buyali şehit edilmiştir. FIS'te bu gruptan kişilerde mevcuttur.

3. Düzen için çalışan kişiler: Haziran 1991 yılında FIS aleyhine konuşanların bir kısmının bu gruptan olduğu düşünülmektedir.

4. Cez'ere Akımı (Cezayirli İslam): Mescid Ashabı olarak ta bilinen bu grup Fransız kültürünün etkisinde kalmış aydınlardan oluşmaktadır. Temel görüşünü Cezayir toprak ve tarihinin oluşturduğu, İslami ekollerle ilgisi olmayan geniş bir gruptur. Bu kişiler Âlimler Cemiyeti ve Malik bin Nebi'nin ekollerini benimsemişlerdir. Abbasi Medeni'nin kendisi ve Abdulkadir Haşşani bu ekoldendir.

5. Hiçbir gruba dâhil olmayanlar

6. Herhangi bir ideolojiyi benimsememiş, ilkesi olmayan her zaman güçlü parti ve iktidarın yanında olan fırsatçılar grubu. Dönem dönem her parti de görüldüğü gibi FIS teşkilatında mevcuttur. FİS'in kuruluşundan sonra partinin popülaritesinden yararlanmak isteyen bazı farklı görüşteki insanlar bu partiye katılımlar yapmıştır (Deniz, 1992, s. 148).

3. 2. 2. İslami Selamet Cephesi (FIS)'in Kuruluşunun Yansımaları

İslam Selamet Cephesi gibi İslami çizgiyi benimsemiş partilerin ortaya çıkışı bazı fikir çevrelerince demokrasi ve İslam'ın birbiriyle bağdaşıp bağdaşmadığı konusunda fikirlerin ortaya atılmasına neden olmuştur. Cezayir içinde ve Batı ülkelerinde eğitim almış bazı eleştirmenlere göre İslam Kanunları Batı normlarıyla çelişki içerisindedir. Müdafiler grubu ise İslam Dininin farklı yorumlamalara açık olduğunu savunmuş, Şura (dayanışma) ve İcma (konsensus) gibi Kur'an'da geçen kavramların zaten bir demokrasi şeklini meydana getirdiğini dile getirmişlerdir (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 54). Nitekim İslami partilerin demokratik çerçevede faaliyet göstermek istemeleri, bu partilerin sahip oldukları İslami fikirler ve ideallerin demokratik yapı ile örtüşüğünü göstermektedir. Tarih Profesörü Nikki R. Keddie'e göre (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 55):

"FIS'in siyasi üslup ve strateji olarak halkçı bir parti olduğunu ve rejimin göstermeye çalıştığı gibi fundamentalist bir tehdit olmadığını görebilmekte önemlidir. Batı eğitimi görmüş muhafazakâr bir profesör olan Abbasi Medeni ve daha genç ve radikal bir imam olan Ali Belhac tarafından sergilenen farklı liderlikler, FIS'in geniş bir seçmen kitlesine hitap edebilmek ve zengin bir çeşitliliğe sahip muhataplarını bir araya getirebilmek için yumuşak ve katı tebliğ metotlarını uzlaştırma gayretini ortaya koyar."

Ortadoğu konusunda çalışmalar yapmış Politika bilimi profesörü John P. Entelis'e göre İslami bir devlet kurmak için Demokratik sistem yolunu kullanmayı destekleyen Medeni ve bu devletin kurulmasında çok aceleci olan ve genç destekçileri ardında toplamış Belhac gibi liderleri içinde barındıran İslami Selamet Cephesi (FIS) dolayısı ile net bir doktrine sahip değildir. Hatta FIS'i destekleyen en uç İslamcılar bile İran'ın temsil ettiği fundamentalistlerden farklıdır (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 55).

Nitekim İran devriminin getirdiği İslam ile Cezayir ve bu gibi ülkelerdeki İslami hareketlerin faaliyetleri özellikle Amerika tarafından aynı görülmektedir ve dolayısı ile İslam Komünizm sonrası yeni düşman olarak lanse edilmektedir. Hâlbuki Sünni ve Şii gelenek ve İran ve Arap tarihi birbirinden farklıdır. FIS ve diğer gruplar Körfez Savaşı'na ve Amerika'nın İsrail'i koşulsuz desteklemesine tabii olarak karşıdıkları fakat bu onların inançlarının asıl değil yan etkenidir. Bu Şii gelenekten farklı olan İslami hareket ekonomik konularda da İran rejiminden farklı düşünmektedir. Örneğin çoğu Müslüman hareket, Mısırlı Müslüman Kardeşler gibi, özel sektörün güçlü destekçilerindedir. Yani Liberalizmle, serbest ekonomiyle temelde bir sıkıntılar yoktur (Dunn, 1993, s. 73).

Başta da belirtildiği gibi çok partili düzeni öngören anasayal düzenleme beraberinde dini ve etnik partilerin kurulmasının engellenmesi yasası ile birlikte yürürlüğe girmiştir. Buna rağmen Cumhurbaşkanı Şazli Bin Cedit'in İslamcı bu partinin kurulmasına izin vermesi içte ve dışta sert eleştirilerin yapılmasına neden olmuştur. Eleştirilerin yoğunlaştığı bu dönemde Londra'da ve çeşitli Arap başkentlerinde yayınlanan eş-Şarku'l- Avsat gazetesi muhabiri Cedit'e şu soruyu yöneltmiştir." Sayın Başkan, Cezayir'de İslami partiye izin verişinizin bir takım komşu ülkelerdeki kimi hassasiyetleri uyardığı doğru mu?". Bin Cedit'in cevabı şu şekilde olmuştur:

"Bu Cezayir'i ilgilendiren bir konudur. Her ülke tasarrufunda hürdür. Biz bir İslam ülkesiyiz. Anayasa bu konuda açık. İslami partinin faaliyetleri ise ülkenin yasalarına tabidir. Engel olma hakkımız yoktur. Biz de müslümanız. Hurafe ve aşırılıktan uzak sahil İslam'ı desteklemek bizim arzumuzdur. Bu kararımızdan rahatsızlık duyanlar varsa bu onların sorunudur. Çünkü biz demokrasiyi komünistlere karşı uygulamayı ruhi yönelişe çağırarak dini akımı demokrasiden mahrum bırakamayız. Kanun açısından oyunun kurallara uyması şartıyla en gel olmam mümkün değil. Ne az, ne de çok. " (Deniz, 1992, s. 145).

Bin Cedit benzer ifadeleri kullandığı bir diğer demeci de Fransız RTL televizyon kanalına vermiştir şu sözleri eklemiştir:

"Şuan İslam dünyasında benzersiz bir deneyim yaşanmaktadır. İlk olarak bir devlet aşırı bir hareketi siyasal bir parti olarak tanımaktadır. Biz bu yolu seçtik; çünkü bu vakiyla baş etmenin en güzel yolunun anlamak ve diyalog kurmak olduğunu düşünüyoruz. Demokrasi yolunu hikmet yolu seçtik. Siyasi İslam cephesiyle yahut siyasal İslam'la yahut aşırılarla veya radikallerle- nasıl isterseniz- demokratik diyalog yolunu seçtiğimizde delillerimize ve yöntemlerimize güveniyorduk. Aşırılık vakası yeni değildir. Altmışlarda, yetmişlerde ortaya çıkmıştır. Doğrusu bu hareket toplumun tüm katmanlarına nüfuz etmiştir. Yönetim iki seçenektan birini seçmek zorundaydı: ya hemen çatışmaya girmek; ya da akıllı davranarak başka yöntemlere başvurmak...onları temsil edenler var mı?. Elbette. Ben siyasal İslam partisini öteki diğer bir parti gibi görüyorum. Resmi açıdan da liderleri, sözcüleri var. Tartışmaya açıklar. Ben şahsen sözcüleri ile iki kez tartıştım. Sizin gibi benim gibi makul ve hoşgörülüler. Tabii ki sözlerine bakarak bir

parti hakkında bir yargıya varamayız./.../ kongrelerini beklemeyiz; bakalım tabandan kimleri seçecekler? Ona göre daha doğru bir değerlendirme yapmamız mümkün olacaktır.” (Deniz, 1992, s. 146).

İslami Selamet Cephesi'nin kurulmasıyla Avrupa basınında FIS'in gücü ile ilgili haberler geniş yer bulmaya başlamıştır. Le Monde gazetesinin “FIS; Onbeş Aylık Dev” başlıklı haberinde Ekim 1988 olaylarından sonra İslami kesimin FIS'i kurduğu yer almıştır. Gazete bu hareketi Cezayir'deki dini ruhun öncü politik gücü olarak tanımlamıştır. FIS ülkede yaklaşık 10.000 caminin ve sosyal ve siyasal alanların kontrolünü elinde tutan bir büyük hareket olarak yıllarca ülkede siyasal gücü elinde tutan FLN partisini yerinden etmiştir. Gazetenin “Militan” olarak tanımladığı FIS destekçilerinin gücünün birkaç ayda katlanarak arttığı belirtilmiştir. “Tüccar, sanatçı ve hatta entelektüellerin maddi olarak desteklediği, bağış yaptıkları bu parti, yaklaşık otuz yıldır ülkenin %75 ini oluşturan eğitimsiz ve işsiz kesimden gençleri bünyesinde toplamaktadır” denilmiştir (Algerie: Le FIS Un Géant De Quinze Moins, 1990).

3. 3. YEREL SEÇİMLER 12 HAZİRAN 1990

12 Haziran 1990'da İslami Selamet Cephesi(FIS)'in kuruluşundan yaklaşık dokuz ay sonra yerel seçimler yapılmıştır. İslami Selamet Cephesi 4.3 milyon seçmenin yani oy kullananların %57.44'ünün oyunu almıştır. Bu rakam kayıtlı seçmenin %30'unu temsil etmektedir. Böylece ülkede toplam 1.539 belediyenin 855'i FIS'in yönetimine geçmiştir (Güzel, 1997, s. 8). Bir başka kaynağa göre, 12 Haziran'da yapılan yerel seçimlerde İslami Selamet Cephesi(FIS) oyların %82.51'ini alarak belediye meclislerinde %55.42'lik bir temsil gücüne ulaşmıştır. En yakın rakibi Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN) ise belediye meclislerindeki koltukların %31.94'ünü alabilmiştir. Bu iki partiden geri kalan yerler ise diğer partiler tarafından paylaşılmıştır. Seçime katılma oranı ise %65 ile Cezayir'de şimdiye kadar kaydedilen en yüksek seçim katılımı olmuştur ayrıca bu oran üçüncü dünya ülkeleriyle kıyaslandığında oldukça yüksek bir orandır (Deniz, 1992, s. 188). Seçimlerden hezimetle çıkan Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN) seçim sonuçlarına oldukça şaşırmıştır. Analist Entelis bu başarısızlığı şu nedenlerle açıklamaktadır: Bağımsızlık savaşında büyük bir özveri gösteren FLN savaştan otuz yıl geçmesine rağmen meşruiyetinin temel kaynağı olarak “Cezayir'in Devrimci Geçmiş” ile ilişkisine güvenmekte idi. Hâlbuki işsiz ve fakirleştirilmiş genç yeni nesil artık FLN'nin otuz yıl önceki başarısına değil, FLN iktidarının getirdiği sefillik ve fakirlik ile ilgilenmekte idi. FLN'nin temsil ettiği geniş milliyetçi cephe artık yoktu (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 52).

3. 3. 1. İslami Selamet Cephesinin Zaferi

Yerel seçimden FIS'in zaferle çıkması hem Arap dünyasında hem de batılı çevrelerde şaşkınlık ve korkuyla karşılanmıştır. Time Dergisi'nde 25 Haziran 1990 tarihinde yayımlanan Jill Smolowe'un kaleme aldığı makale bu hisleri gözler önüne sermektedir. Smolowe (Smolowe, 1991)'a göre;

“Ortaya çıkan manzara Arap dünyasına korku dalgaları yaymaktadır. Cezayir seçimleri ilk defa Müslüman köktendincilerin bir Arap ülkesinde yapılan serbest seçimlerde oyların çoğunluğunu nasıl aldığını gösterdi. Kimi Arap liderleri reformlarla flört ederken, kimileri de köktendincilik tehlikesi konusunda kendi kendine uyarıda bulunabilen demokrasiyi küçük gördüğünü gizlemeye devam etmektedir. Cezayir seçimleri, hatta birazcık bir demokrasinin bile oldukça riskli bir girişim olduğu yolundaki kanaatleri de şüphesiz güçlendirecektir”.

Haberde azıcık demokrasinin bile böyle ülkelerde çok tehlikeli olduğu vurgulanmaktadır. Kendini demokratik olmayan ülkelere demokrasi götürmekle sorumlu gören Batı'nın demokratik bir seçim hakkındaki bu yorumu büyük bir çelişkiyi gözler önüne sermektedir. Sonuçta Cezayir halkı sonucu ne olursa olsun “kendi kaderini tayin etme” hakkını doğal olarak kullanmaktadır. Smolowe (Smolowe, 1991) kaleme aldığı yazının bir başka bölümünde şunları dile getirmiştir:

“Arapların tehlike alarmları, Batılı başkentlerde ve Moskova'da İslami fundamentalizmin yarattığı korkuyla daha bir takviye olmaktadır. Kimi aydın ve politikacılar Doğu-Batı karşılaşmasının yerini Kuzey-Güney düşmanlıklarına yani zengin ve fakir kavgasına bırakacağını tartışmaya başladılar. İslam yoksulları kendine çekebilecek nitelikte bir dindir.”

“Pek çok Cezayirli seçmen oylarını İslami Selamet Cephesi'ne verirken radikal fundamentalizmi desteklemiyordu” yorumunu yaparak Cezayir halkının bu seçimini, özgürce oylarını kullanarak kendi kaderlerini tayin etmelerini, batı düşüncelerine uygun olamadığı için bilinçsizce yapılmış bir seçim olarak sunmaktadır. Batı'nın bu iddiası üzerine akıllara şu soru gelmektedir. Cezayir'de kurulmuş onca parti varken FLN'ye duyulan kızgınlığı, Kültür ve Demokrasi Birliği (Rassemblement pour la Culture et la Democratie ((RCD)), FFS gibi laik kesime hitap eden ya da bağımsız adaylar neden kullanamamıştır? Neden halk alternatif birçok parti varken sadece İslami Selamet Cephesini güçlendirme yoluna gitmiştir? FLN'ye duyulan öfkeyi tüm partiler seçim kartı olarak kullanmıştır fakat zaferi göğüsleyen İslami Selamet Cephesi(FIS) olmuştur. Dolayısı ile Batı'nın iddia ettiği gibi “aslında halk İslami bir devlet kurulmasını değil sadece polis devletinin yıkılmasını istiyor.” argümanının temelini olmadığı görülmektedir (Deniz, 1992, s. 189). Smolowe'un bahsi geçen yazısında (Smolowe, 1991) Abbasi Medeni'nin partisinin, Cezayir'in çökmekte olan

ekonomisiyle ilgili herhangi bir somut öneride bulunmadığı iddia edilmektedir. Hâlbuki İslami Selamet Cephesi'nin Siyasi Programı'nda alınacak ekonomik tedbirler İktisadi Politika başlığı altında tek tek belirtilmiştir (Cezayir İslami Kurtuluş Cephesi'nin Siyasi Programı, 1990).

Fransa basını ve siyasilerinin laikleri desteklemeleri ve FIS'e tavır almaları Cezayir halkının vicdanında FIS'i temize çıkaran diğer önemli etken olmuştur. Nitekim Fransa'nın büyük gazetelerinden birinin bayan muhabiri FIS'in gösterilerinden birini "Sakallılar, doğru; ama kuşkusuz pis değiller. Zira inançları gereği günde beş kez yıkıyorlar." diyerek duyurmuştur. Fransız kanalları Abbasi Medeni'den söz ederken "Fransa'yı korkutan adam" söylemini kullanmışlardır (Deniz, 1992, s. 190).

Kahire Üniversitesi öğretim üyelerinden siyaset bilimci Dr. Nevin Mus'ad FIS'in belediye seçimlerindeki başarısını "bin millik yolun bin adımı" şeklinde yorumlamıştır. Ona göre FIS yöneticileri bu uzun yolun fakında idiler. Bu nedenle FIS parlamento seçimlerinde oy çokluğunu elde ederek yasama ve yürütmeyi asıl hedef olarak görmüştür. FLN'nin belediyelerde çokça sorun ve pek az bütçe bıraktığı anlaşılınca halkta bir hayal kırıklığı meydana gelmiştir. Bu dönemde FIS'in ülke sorunlarıyla uğraşacak araç ve gücü olmadığından halk desteğini kaybetmemek için ahlaki alana yönelmişlerdir. Bu nedenle FIS'in kontrolündeki İslami belediyelerde yaptıkları faaliyetler; Çeşitli müzik programlarının sonlandırılması, okullarda ve toplu taşıma araçlarında kadın ve erkeklerin yerlerinin ayrılması, plajlarda mayo ve şort giyilmesinin engellenmesi, alkollü içeceklerin ticaretinin yasaklanması, rüşvet ve yolsuzlukla mücadele edilmesi, bazı temel gıda maddelerinde büyük indirim yapılması ve son olarak siyasi muhaliflerle anlaşmada orta yolu izleyerek örnek teşkil etmektir. Belediyeler halkın sorunlarını çözmede yetersiz kalmışlardır fakat ellerinden geleni yaptıklarını göstererek halkın desteğini almayı başarmışlardır (Deniz, 1992, s. 191).

Abbasi Medeni birçok konuşmasında FIS'in demokrasi sürecini ve çok partili yönetimi kabul ettiğini söylemektedir. FIS'in ifade özgürlüğünü ve diğer laik partilerin varlığını bile garanti altına alacağını vurgulamaktadır (Amireş, 1991). Nitekim Medeni'nin Yerel seçim zaferinden sonra da 1991 yılında yapılması planlanan genel seçim konusunda bir Fransız kanalına verdiği demeçte "*Bizler ülkemizin ve halkımızın çıkarlarını gözetken tüm partilerle işbirliği yapmaya hazırız*" diye belirtmektedir (Algerie:Après l'Annonce de Prochaines élections Le FIS Se Dit Prêt à Gouverner avec

les Autres Partis, 1990). Bu demeci FIS'in ülke yönetimi konusunda uzlaşmacı tavrını sergilemektedir.

3. 4. CEZAYİRDE DARBEYE GİDEN SÜREÇ ve İSLAMİ SELAMET CEPHESİ'NİN AZLEDİLMESİ

Milli Selamet Cephesi'nin seçimlerden zaferle çıkmasıyla yeni bir sürece girilmiştir. Bundan sonraki süreçte Milli Meclis seçimleri FIS'in iktidarı ele geçirmesinde ikinci basamağı teşkil etmektedir. Milli Meclis seçimlerinin yapılmasının beklendiği bu dönemde Körfez Krizi patlak vermesi zaten iç siyasette çalkantıda olan Cezayir için durumu daha da zorlaştırmıştır. Bu olay Cezayir kamuoyunun dikkatini iç sorunlardan uzaklaştırıp Batı özellikle de Fransız karşıtı ulusalcı duyarlılıkları harekete geçirmiştir (Roberts, 2006, s. 97). Halk Amerika Birleşik Devletleri ve koalisyon güçlerine karşı Irak'ı desteklemiş ve huzur ve sükûnetle miting ve gösteriler düzenlemiştir. Körfez Savaşına katılmaları için Cezayirli gönüllülerin eğitilmesine Şazli rejiminin izin vermeyişi bile bu sükûnet ortamını bozmamıştır. Bu durumun Cezayir açısından en önemli sonucu seçimlerin bir kez daha ertelenmesine ve sancılı demokrasi sürecinin bir kez daha sekteye uğramasına neden olmasıdır. (Roberts, 2006, s. 121).

3. 4. 1. Milli Meclis Seçimleri Öncesi

Milli Meclis seçimlerinin 1991 yılının 27 Haziran ve 18 Temmuz tarihlerinde iki tur olarak yapılacağı kamuoyuna duyurulmuştur. Milli Meclis seçimleri FIS'in zayıfladığı FLN'nin güçlendiği düşüncesi ile rejim tarafından erken bir tarihe alınmıştır. 1 Nisan 1991 tarihinde kabul edilen kanun ile ilk turda en fazla oyu alan iki partinin ikinci tura girmesine izin verilmektedir. Hükümet seçim bölgelerini hileli şekilde parçalayarak bir partiyi güçlü ve haklı kılmak için bir tasarı sunmuş, Millet Meclisi ise bunu kabul etmiştir (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 56). Bu yeni kanun seçim yapılacak bölge sayısını 295'ten 542 çıkarmakta ve Cezayir'in kırsal kesimine daha çok ağırlık verilmektedir. Yani FIS'in etkili olduğu yoğun nüfuslu bir bölge ile FLN'nin güçlü olduğu az nüfuslu bölgenin yeni mecliste sahip olacağı koltuk sayısı eşitlenmiştir (Roberts, 2006, s. 113). Haziran 1990 seçiminde FLN kırsal bölgelerde FIS ise şehirlerde üstün geldiği için bu yeni yasayla gelecek seçimlerde FIS'in çok sandalye kazanması engellenmeye çalışılmıştır.

FIS'in önüne konulan bir başka engel ise Din İşleri Bakanlığı'nın Nisan ayında çıkardığı bir kararla camilerin siyasi amaçla kullanılmasını yasaklamasıdır. FIS'in

camiler sayesinde etkinliğini sürdürdüğü ve artırdığı düşünüldüğünde bu karar da FIS'in önünde büyük bir engel olmuştur. Haziran 1990 seçimlerinde erkeklerin hanımlarının yerine vekâleten oy kullanması o seçimlerde FIS'in kazanmasına yardımcı olan nedenlerden biri olarak görülmesi bu yeni yasada vekâleten oy kullanma işlemine ağır tehditler getirmiştir (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 57). Ayrıca bu dönemde Cezayir Halk müziğinin sergilendiği konserlerin bazı kişiler tarafından engellenmesinde de FIS suçlanmış dolayısı ile Şazli ve iktidar FIS'e çok müsamaha gösterdiği konusunda eleştirilmiştir (Roberts, 2006, s. 114) Siyasi, sosyal birçok alanda FIS'in zor durumda bırakılmaya çalışılması onun rejime karşı daha cesaretli tavırlar sergilemesine neden olmuştur. Bir başka görüş ise FIS'in diğer İslami hareketlerle birleşmesini inatla reddetmesi onun "aşırı" bir hareket olarak tanımlanmasına neden olmaktadır. Hem FIS içinden hem de muhalefet kanadı tarafından eleştirilmesine neden olmuştur. Abbasi Medeni despot, baskıcı, otoriter olmakla eleştirilmektedir. FIS böyle bir zeminde seçimlere hazırlanmayı sürdürmüştür (Amireş, 1991, s. 81).

FIS de dahil olmak üzere Demokratik partilerin bazıları seçim öncesi kabul edilen, seçim bölgelerini düzenleyen yasaya karşı siyasi grev çağrısında bulunmuştur. Fakat bu çağrılar eyleme dönüşmemiştir. Bu seçim kanunu düzenlemesi küçük partilerin daha yolun başındayken seçimlerden çekilmesine neden olmuştur. "seçenekleri kutuplaştırmak" için değiştirilen seçim kanunları sonuçta muhalefeti güçlendirmiştir. Sosyalist Güçler Partisi(FFS) yaşanan bu gelişmelere ilişkin" polis devlet yapısında bir devlet ile fundamentalist yapıda bir devlet arasında seçim yapma zorunda" bırakılması söylemini kullanmıştır (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 57). Seçim kampanyasının başlamasından 9 gün önce Abbas Medeni 25 Mayıs 1991 de yani ilk tur seçimlerinden yaklaşık bir ay önce bu seçim kanununa tepki olarak bir barışçıl grev başlatılacağını ilan etmiştir. FIS lideri bu grevin barışçıl olacağını, muhalif kesim ve devlet mallarına karşı hiçbir şekilde şiddet içermeyeceğini belirtmiştir. FIS'in ilan ettiği üzere bu grev mevcut seçim kanunlarının değişmesi ve cumhurbaşkanlığı seçiminin millet meclisi seçimleri ile birlikte yapılması kararının alınmasına dek sürmesi planlanmıştır (Amireş, 1991, s. 82). Fakat Fransız basınından Liberation bir haberinde bu grev çağrısının seçim tarihini öne alınması nedeniyle yapıldığını ileri sürmüştür. Haberin devamında *Köktendinciliğe* karşı Ordunun ve *demokratik* güçlerin toplu şekilde harekete geçtiği ve 11 Ocak 1992 yılında Şazli'nin seçimin iptaline ve istifaya karşı olduğuna da yer verilmiştir (Colson, 1997). Fransız yazar ve radyo

yayıncısı Séverine Labat bu grev ilanını konusunda FIS'in stratejisinin basit olduğunu, bu stratejinin partinin kararlı olduğunu göstermek ve hangi noktaya kadar gidilebileceğini anlamak için askeri iktidarın nabzını ölçmek olduğunu savunmuştur. Diğer bir yandan bu durum Başbakanı tasfiye etmeyi planlayan askeri güçlerinde yararına olmuş ve bu durumu fırsata çevirmişlerdir.

FIS ilan ettiği bu barışçıl grevle Cezayir sokaklarını sarmaya başlamıştır. 27 Mayıs günü Başkent Cezayir'de bir yürüyüş için 100 bin kişi toplanmıştır. (Roberts, 2006, s. 115). Bu FIS'in arkasında geniş bir halk kitlesinin olduğunun en güzel örneklerindendir. Geçmiş dönemlerde çoğu zaman tekrarladığı gibi Ordu "milleti savunma" bahanesi ile siyasi yönetime bir kez daha müdahil olmuştur (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 57). 22 Mayıs 'ta Cezayir şehrinin sınırlarını sarmış olan ordu, 4 Haziran günü sokakları temizleme emri verilince çatışmalar yoğunlaşmıştır ve 5 Haziran günü Cumhurbaşkanı Şazli sıkıyönetim ilan etmiş, Milli Meclis seçimlerini ertelemiş, Mevlüd Hamruş ve hükümetini görevinden almıştır. Hamruş hükümetinin görevden alınmasının FIS'e karşı uzlaşmacı tavır içinde olmasından kaynaklandığı ileri sürülmektedir (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 59). Nitekim grev başladıktan sonra 29 Mayıs günü Hamruş FIS liderleriyle görüşmeyi kabul etmiştir. Bir başka kaynağa göre ordunun ayak seslerini duyan Hamruş 2 Haziran'da istifa etmiştir. Bu gelişmenin ardından Şazli televizyonda seçim kampanyasının başladığını ve ulusal Meclisten çıkacak partiyle de iş birliği yapmaya hazır olduğunu ilan etmiştir. Bu ordunun kaldıramayacağı bir gelişme olmuştur (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 179). 7 Haziran'da Medeni ve Belhac el-Sünne camiinde yılsonundan önce meclis ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılacağı sözü aldıklarını bu yüzden grev ve protestolara son verdiklerini duyurmuşlardır. Bu sırada teknokrat yapıda yeni bir hükümet Sid Ahmed Gazali önderliğinde kurulmuştur. Bu gelişme ordunun siyasi çevreyi şekillendirmede hala etkin olduğunun kanıtıdır. Medeni'nin grevi sonlandırdığını açıklamasının ardından Başbakan Sid Ahmed Gazali'de televizyonda cumhurbaşkanlığı seçimlerine değinmeden yaptığı bir açıklamada meclis seçimlerinin yılsonunda yapılacağını açıklamıştır (Roberts, 2006, s. 115) Le Monde bu gelişmeyi Milli Selamet Cephesi'nin bir zaferi olarak duyurmuş, yılsonuna kadar hem meclis seçimlerinin hem de cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılacağını da eklemiştir (Les Islamistes Algériens Ont Rempporté Une Importante Victoire, 1991).

FLN'nin yıllar süren siyasi hâkimiyetinin ardından bu yeni kurulan hükümette etkisinin olmayışı Middle East International dergisinin bu durumu “Cezayir politikasında yeni bir çağ” olarak nitelendirmesine neden olmuştur. Hâlbuki hükümet yapısı incelendiğinde FLN de görev yapmış, Bumedyen dönemi politikalarına sadık kişilerin yer aldığı anlaşılmaktadır (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 59).

FIS'in bu zaferi ordu içinde çoktan beri onu alt etmek isteyen unsurlara iki gerekçe vermiştir. Bu gerekçelerden ilki bu zaferden sonra FLN kendi içinde karışıklığa düşmüştür. Bu karışıklık aynı zamanda partinin başkanlığını yapan Cumhurbaşkanı Şazli Bin Cedit'i parti başkanlığından istifa ettirmiş ve onun 4. kez Cumhurbaşkanlığı görevine talip olmamasına neden olmuştur. Bu gelişmeler FLN'nin tekrar gücüne kavuşması için zamana ihtiyacı olduğunu göstermiştir. Bu da ordunun partiye güvenini azaltmıştır. İkinci gerekçe ise FIS'in bu zaferi ordu tarafından devlet otoritesine bir hakaret olarak algılanmıştır. Orduda İslamcılara karşı tavrın sertleştirilmesi düşüncesi hâkim olmaya başlamıştır. Grev sonrası FIS ve hükümet arasındaki ısınan hava tekrar sertleşmeye başlamıştır (Roberts, 2006, s. 117).

28 Haziran 1991'de Abbasi Medeni ordunun sokaktan çekilmesi gerektiğini duyurmuş ve 48 saat süre vermiştir. İki gün sonra Ali Belhac ve partinin diğer yöneticileri Kamel Guemmazi, Ali Cediti, Abdülkadir Buahamham, Nureddin Şegara ve Abdülkadir Ömer tutuklanmışlardır (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 180). Abbasi Medeni, Ali Belhac ve partinin diğer önde gelenleri Buleyde askeri hapisanesine gönderilmişlerdir (Deniz, 1992, s. 137). Bu tutuklamaların akabinde ülke genelinde geniş bir halk kitlesini temsil eden FIS'in destekçileri gösteriler düzenlemeye başlamıştır. Yönetici koltuğu boş kalan İslami Selamet Cephesi'nin liderliğine geçici olarak Abdülkadir Haçani getirilmiştir.

İslami Selamet Cephesi'nin feshedilmesi, liderlerinin tutuklanması Avrupa ve İngiliz basınında da geniş yer bulmuştur.

FIS liderlerinin tutuklanmasından yaklaşık on gün sonra Associated Press yayın organında çıkan bir haberde İslamcılara baskı yapmayı sürdüren güvenlik güçlerinin 172 kişiyi tutukladığına biri genç bir kız olmak üzere iki kişinin Müslüman aktivistler ve güvenlik güçleri arasında çıkan arbedede öldürüldüğüne yer verilmiştir. Haber Radikal İslamcıların Cumhurbaşkanı Şazli Bin Cedit'in hükümetini devirmeye çalıştığı ve sıkıyönetim ilan edildiği 5 Haziran'dan beri yaklaşık 50 kişinin öldüğünü de eklemiştir. Haberin devamında tutukluların sayısına da yer vererek İslami Selamet

Cephesine yapılan polis baskınında Pazar gününden salı gününe kadar aralarında FIS'in liderlerinin de bulunduğu 1293 kişinin tutuklandığı belirtilmiştir. (Algerian Violence Leaves Two Dead and 172 Arrested, 1991).

Bir diğer haber kaynağı Times'ta çıkan haberde (World In Brief : Algeria : New Fighting Breaks Out; At Least 2 Die, 1991); Başkent Cezayir'de hükümet karşıtı radikal İslamcılar ve sadık asker arasında çıkan çatışmada silah seslerinin yankılandığı en az 2 kişinin öldüğü, 3 kişinin yaralandığı rapor edilmiştir. Ayrıca partiye yakın bir kaynağa göre FIS'in yöneticileri Abbasi Medeni ve Ali Belhac'ın tutuklandığı belirtilmiştir. Son çatışma haberlerinin, ordunun Müslümanların Cuma namazları için toplandıkları stratejik öneme sahip camiye tanklar göndermesinden iki gün sonra geldiğini de söz konusu haberde vurgulanmıştır.

Le Monde Diplomatique'te çıkan bir yazıda (Daum, 2017) şunlara yer verilmiştir:

“11 Ocak 1992 tarihinde ikinci tur seçimlerinin iptal edildiğini duyuran ordu generalleri meclisi feshetmiş, Cumhurbaşkanı Şazli Bin Cedid'i istifaya zorlamıştır. FIS'i ve faaliyetlerini baskı altında tutmuştur. Yüzlerce insan yargılanmaksızın Sahra'daki kamplara götürülmüştür. Tüm bunlar sistematik bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Binlerce mahkûm (devlet kaynaklarına göre 8.000) ortadan kaybolmuştur. Kaçabilen ve daha sonra serbest bırakılan insanlar Silahlı İslami Birlik (The Armed Islamic Group(GIA)) ve FIS'e yakınlığı ile bilinen İslam Devleti Hareketi (Movement for The Islamic State(MEI)) saflarına katılmışlardır”.

Times yayın organında çıkan “Cezayir Mahkemesi İslami Partiyi Feshetti” başlıklı haberde Çarşamba günü Arap dünyasının ilk legal İslami partisi olan İslami Selamet Cephesi'nin idari mahkeme tarafından feshedilmesiyle Cezayir'in İslami siyaset deneyiminin sonlanmış olduğuna yer verilmiştir. Cezayir idari mahkemesi cunta yönetiminin ülkenin kurumları ve kamu düzenine zarar veren partilerin yasaklanması önerisini kabul etmiştir. Habere göre bu olay üzerine partinin yaptığı açıklama şöyledir: *“Hukuki durum ne olursa olsun İslami Selamet Cephesi cezaevlerinde, evlerde, camilerde, sokaklarda, okullarda, üniversitelerde, fabrikalarda, tarlalarda, yönetimde, orduda her zaman yasal olarak kalacaktır”* (Murphy, Algerian Court Outlaws Islamic Political Party, 1992).

Abbasi Medeni ve Ali Belhac'ın tutuklanmasını Independent gazetesi şu haberle vermiştir.

“Dün askeri mahkeme radikal İslamcı partinin iki liderini 12 yıl hapse mahkûm etti. Fesh edilen parti Milli Selamet Partisi'nin liderleri Abbasi Medeni ve Ali BelHac devlete karşı faaliyette bulunmak suçundan mahkûm edildi. İki lider de savunma yapmayı reddetti. Mahkemede geçen yıl haziran ayındaki 85 kişinin ölmesiyle sonuçlanan olaylardan sorumlu oldukları için ömür boyu hapse mahkûmiyetle yargılandılar. Her ne

ceza verilse verilsin bir üst mahkemeye başvuracaklarını söyleyen liderlerin avukatları duruşmayı boykot etti. Duruşma yabancı basına ve halka kapalı gerçekleştirildi. FIS yargılama sonrası yaşanacak her olaydan mahkemenin sorumlu olacağını belirten bir bildiri yayınladı. Cezayir'in eski belediye başkanı Kemal Guemazi 6 yıl, diğerleri 4 er yıl hapse mahkûm edildi.” (Muslim Leaders get 12-year Sentence, 1992).

Le Monde Gazetesi'nin 27 Haziran'daki haberine göre, iki gün önce ordu belediye binalarındaki FIS sloganlarının kaldırılıp yerine FLN'nin afişlerinin asılmasını istemiş ve bu da çatışmalara neden olmuştur (La Surenchère des Intégristes Affrontements a Alger entre Militaires et İslamistes , 1991). 12 kişi hayatını kaybetmiştir. 30 Haziran tarihinde Abbasi Medeni ve Ali Belhac'ın “devletin güvenliğine silahlı komplo” suçuyla tutuklanmasından sonra çatışmalar sona ermiştir. Sonraki iki günde 700'den fazla kişi tutuklanmış ve böylece haziran başından beri tutuklananların sayısı 2.500'e yükselmiştir. Bu olaylardan önce 12 Haziran tarihinde bir Fransız vatandaşı Oran şehrinde üzerinde patlayıcı ve ateşli silah bulundurmaktan tutuklanmıştır. Fransız vatandaşı beyanında Ali Belhac'ın destekçilerini silahlanmaya çağırmakla suçlamıştır. Bu beyanın üzerine FIS'in Şura Meclisi'nden aralarında FIS'in haftalık yayın organı el-Munkız gazetesinin yöneticiliğini yapan İbn Azuz Bin Zubde'nin de yer aldığı üç kişi televizyona çıkararak aleyhte propaganda yapınca FIS'in üzerindeki baskı iyice artmıştır (Roberts, 2006, s. 118).

Tüm yaşananları değerlendiren analist John P. Entelis'in şu sözleri dikkat çekicidir (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 58):

“Sonuç olarak Haziran 1991'de yaşanan ve demokraside kesintiyle sonuçlanan siyasi kriz FIS'in neden olduğu bir olay değil hem devletin kendi içindeki yarışın hem de muhalefete karşı kışkırtılan bir ortamın ve siyasi savaşın sonucudur.”

3. 4. 2. Milli Meclis Seçimleri

Yaşanan olaylardan sonra FIS'in liderlerinin tutuklu olması, partinin gazetesinin kapatılmış olması hükümeti güvende hissettirdiğinden Eylül ayında gelindiğinde hükümet sıkıyönetimi birkaç gün daha erken sonlandıracağını duyurmuş ve yapılması beklenen genel seçimler için bir tarih vermiştir. Fakat bir ay sonra 13 Ekim'de yeni bir kanun çıkmıştır. Bu kanunla meclisteki yeni sandalyelerin FLN sandalye sayısını kırsal bölgelerdeki etkin olduğu yerlere yoğunlaşacak şekilde 295'ten 430'a çıkarmıştır. Bu yeni kanunla bağımsız adayların yarışa katılımı da zorlaştırılmıştır. Ve sonunda 26 Aralık 1991 yılında Parlamento seçimlerinin ilk turu yapılmıştır. Seçime giren 50 kadar partinin arasında FIS yine zaferle çıkmıştır. FIS 430 sandalyeden 188 kazanmıştır. Bu sonuç 16 Ocak 1992 tarihinde yapılması

planlanan ikinci tur seçimlerinde FIS'in 330 sandalye (toplam sandalye sayısının %77'si) kazanabileceğini göstermiştir (Daum, 2017). Önceki seçim sonuçlarının aksine FIS'e en yakın rakip FLN olmamış, 25 sandalye kazanan Sosyalist Güçler Cephesi ikinciliği göğüslemiştir. FLN sadece 16 sandalye kazanabilmiştir.

Times gazetesi seçim sonuçlarını (Murphy, 1991) "İslami Parti Cezayir'de Güç Kazandı" başlığıyla duyurmuştur. Uzmanların gelecek ayki seçimlerde meclis sandalyelerinin neredeyse yarısını alabileceğini beklediklerini belirten haber, siyaset uzmanlarının İslami Selamet Cephesi'nin gelecek ayki seçimlerde Parlatentonun kontrolünü kolayca ele geçireceğini ve bu seçimin Arap ülkelerinde özgür şekilde seçilen ilk Radikal İslami Hükümet olacağını vurgulamıştır ve yaşanacak olayların çok önceden sinyalinini vererek şu önemli cümleyi eklemiştir: "eğer bu hükümet şekline geçiş sakın bir şekilde olmazsa ordunun olası güç gösterisi ile karşılaşılabilir". Haberde Kuba Camii'nde yaklaşık 20.000 kişiye seslenen İmam Ebu Keriaddin'in sözlerine de yer verilmiştir. Keriaddin;

"Korkma Cezayir halkı, bu mart ayı tarihidir. İlk defa adım adım parlamentoya giriyoruz ve sonunda İslam Cumhuriyeti'ni kuracağız. Zaman söz verdiklerimizi yapma vaktidir. Şimdiye kadar konuşuyorduk bundan sonra hizmetlerimiz konuşacak".

Seçim sonrası dönemde Ordunun siyasette daha aktif rol alması nedeniyle hükümet yani FLN ile İslamcılar yani FIS arasındaki gerginlik, FLN ile Ordu arasındaki soğukluğa dönüşmüştür. 1991'in sonlarına doğru hükümet ile FIS arasında yaklaşma meydana gelmiş ordu bundan çok rahatsızlık duymuştur. Bu yaklaşma partilerin birlikte var olmalarının ordunun yönetime geçmesinden daha iyi olacağını düşündükleri içindir ve sonunda bu durum Devlet başkanının görevden alınmasının yolunu açmıştır(John P. Entelis, Yaz 1993, s. 61).

Hükümet ve FIS arasındaki ılımlı hava orduyu rahatsız etmiş akabinde ordu FIS destekçilerinden şiddetli tepkiler beklediği için camiler de olmak üzere şehrin önemli noktalarına konuşlanmıştır. Tüm bunlar yaşanırken FIS cephesi herhangi bir çatışma yaşanmaması için taraftarlarını sükunetli olmaya teşvik etmiştir. Fakat liderlerin tutuklanması, cami cemaatlerine olan baskılar gibi nedenler çatışmalar yaşanmasına neden olmuştur. Cezayir'de patlak veren bu çatışmalar FLN ve FIS arasındaki siyasi çekişmeden ziyade otoriter devletin halkına olan davranışından kaynaklanmaktadır. Cezayir'in demokratikleşmesinin önündeki en önemli engel

fundamentalist İslami hareketler değil, devletin siyasi yönetilişinin ardındaki problemlerdir (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 61).

İkinci tur seçimlerin yapılmasından 5 gün önce ordu yönetime el koymuştur. Yüksek Devlet Konseyi adı altında beş kişilik bir grup ülke yönetimini üstlenmiştir. Fas'ta sürgünde olan ve mason locasına kayıtlı Muhammed Budiaf Yüksek Devlet Konsey Başkanlığı'na atanmıştır (Dereci, 1992, s. 65). Tuğgeneral Halid Nezzar Savunma Bakanı olarak, Tuğgeneral Larbi Belhayr ise İçişleri Bakanı olarak görevlendirilmiştir. Konsey ilk iş olarak Aralık seçimlerinin sonuçlarını geçersiz saymış, 16 Ocak'taki ikinci tur oylamayı iptal etmiş ve seçimi süresiz olarak ertelemiştir. Şubat 1992 de Güvenlik Konseyi bir yıllığına sıkıyönetim ilan etmiştir. (John P. Entelis, Yaz 1993, s. 61).

Son gelişme olarak Yüksek Devlet Konseyi'nin yönetimi eline alması İslam ve Batı dünyasında, Fransa'da şiddetli tartışmalara neden olmuştur (Dunn, 1993, s. 65).

Darbenin ilanından sonra Londra ve çeşitli Arap ülkelerinin başkentlerinde yayın yapan eş-Şarku'l- Avsat gazetesinin Cezayir muhabiri darbenin hemen öncesinde Fransız medyasının tutumunu şu şekilde bildirmektedir: “Siyasal ortamın yeniden gerginleşmesinde Fransız basınının büyük rolü var. Çünkü Fransız basını üç gündür kesin bir darbeden söz ediyor. Fransız basını genellikle sistemin önemli bir kanadına yakınlığıyla bilinir” (Deniz, 1992, s. 263). Bu durum Batı medyasının olayları yakından gözlemlediğini ve kendine yakın çevreleri etkileyebildiğini göstermektedir.

Fransız Komünist Partisi'nin yayın organı l'Hümanite'nin 10 Şubat 1992 tarihli “*Aşırılıkla Karşı Karşıya*” başlıklı haberinde Yüksek Devlet Komitesi Başkanı Muhammed Budiaf'ın söylemlerine yer vermiştir. Haberde Budiaf'ın Yüksek Devlet Komitesi'nin bir kararname imzaladığını ve kararnamenin 20 saat içinde uygulamaya konulacağını bildirdiğine yer verilmiştir. Söz konusu haberde provokasyonları engellemek için bazı önlemler alındığını çeşitli futbol müsabakaları dâhil çoğu toplantının yeni bir emre kadar iptal edildiğini bildirilmiştir. Bab el-Qued'teki el-Sunne Camisi'nde FIS'in geçici yöneticisi Abdülkadir Muğni'nin tutuklandığı da vurgulanmıştır. Cezayir basınının yaşanan olaylar üzerine attığı manşetlere değinen haber “Ölüm oyunu”, “Ayaklanma için Senaryo” gibi başlıklar atan Cezayir basınının telaşlandırıcı davrandığını ileri sürmüştür. Çeşitli yayın organlarının başlıklarına değinen söz konusu haber, FLN'nin yayın organı El-Mücahid'in “FIS fitne partisidir”,

Arapça günlük yayın yapan Al-Kabar'ın "Çok geç olmadan akli selim şekilde diyalog kurulmasından başka şansımız yok", Arapça yayın yapan bir başka gazete Essalem'in Yüksek Devlet Komitesi'ne seslenerek "Çatışmanın tırmanışını durdurmak amacıyla FIS'le iletişime geçmesi gerektiği" söylemlerine yer vermiştir. Aynı haberde Muhammed Budiaf'ın yedi siyasi parti liderlerini görüşmeye davet ettiği de vurgulanmıştır. (Claude, 1992).

16 Mart 1992 tarihli yayın organı Times'ın haberinde (Washington Insight, 1992); Cezayir rejiminin parlamento seçimlerinin iptali ve radikal İslamcılara karşı uygulanan baskı konusunda destek aramak için gizli bir şekilde Washington'a özel bir elçi gönderdiğini, buna karşılık olarak Birleşik Devletler yetkililerinin durumu anladıklarını fakat Washington yönetiminin olağanüstü hâl konusunda daha çok bulgu görmek istediğini belirtmiştir. Gönderilen elçi Redha Malek'in sözleri oldukça çarpıcıdır. "*Demokrasiyi yıkacak FIS'in seçimleri kazanma ihtimali neredeyse kesin olduğu için Cezayir ordusu seçimleri iptal etmiştir.*". Bu sözler akıllara şu soruyu getirmektedir: "*Seçimleri iptal etmek için mi halk özellikle kızdırılmıştır?*", "*Bu kargaşa ortamı ordu tarafından bu amaç için mi sağlanmıştır?*"

23 Kasım 1992 tarihli Times da yayınlanan "Cezayir Cunta Rejimi Sendelediği için Batı Alarmda" başlıklı yazıda Amerikalı üst düzey analistler ve Avrupa istihbarat Ajansına göre Cezayir'i yöneten cuntanın gücünü pekiştiremediğini ve eğer Müslüman isyancıları kontrol altına alamazsa 18 ay içinde devrilmekle karşı karşıya kaldığını belirtmişlerdir. Yazıda, "*Cuntanın başarısızlığı Ortadoğu'da ikinci bir İslami Cumhuriyet kurulmasının yolunu açacaktır*" denilmiştir. Analistler "*Son haftalarda hükümeti güçlendirmek için alınan geniş güvenlik önlemleri, yeni ve gizli yargılama sistemi ve çok ağır cezaları da kapsayan sert önlemler hükümetin zayıflığını ortaya çıkarmıştır*" vurgusu yapılmıştır. Bu aynı zamanda cunta hükümetinin halka yaptığı insanlık dışı uygulamaları gözler önüne sermiştir. Ayrıca "*Yeraltındaki yapılanma mevcut rejimi hedef almayı sürdürürken son zamanlarda yaşanan olaylar Cezayir güvenlik güçlerinden haber sızdığını ve güvenlik gücünde sızıntılar olduğunu göstermektedir*" denilmiştir. (Wright, 1992).

Batı medyasının olaylar karşısındaki tutumu dikkat çekicidir. Ortadoğu analisti Hugh Roberts kitabında yer verdiği bir anısında 13 Ocak 1992 tarihinde BBC televizyonunun haberlerine katıldığını belirtmiş ve sözlerine şunları eklemiştir (Roberts, 2006, s. 373):

“Cumhurbaşkanı Şazli devrilmiş ordu karşı hamlesine girişmişti. Bana Cezayir’in ikinci bir İran olduğu söylendi ben de öyle olmadığını söyleyerek benzetmenin geçersiz olduğuna dair birkaç sebep saydım. Sorulan soru ve benim cevabım yayından çıkarıldı ve bilgili analiz yerine sokaklarda toplanan binlerce sakallı Arap’ın gösterildiği, film klişelerine daha uygun gelen ve etrafta telaşa veren bir tahmin konuldu. Bu olayları anlatıyorum, çünkü bunlar gelişen ve hadiselerin anlaşılmasını güçleştiren bir sendromun örneğidir. Ancak ellerine geçti mi medyanın genelinin özel gerçeği saptıran klişelerle örtbas etme eğilimi sorunun ancak bir kısmını yansıtmaktadır.”

Reuters Haber Ajansı Cezayir’de tırmanan olayları duyururken Cezayir hükümetinin radikal İslamcılara karşı topyekûn bir savaş başlattığını bu sebeple gelecek aylarda özgürlüklerin geçici olarak kısıtlanacağı uyarısında bulunulduğunu konu etmiştir. Haberin devamında Başbakan Beled Abdüsselam devletin ve güvenlik güçlerinin saldırılarının devam edeceğini ve yasadışı parti FIS’in örümcek ağı gibi olan bu faaliyet merkezlerinin kapatılması emrini verdiğini belirtilmiştir. Habere göre bu yasaklamalar radikal İslamcılar tarafından yönetilen şirketler, yardım kurumları ve kültürel kurumlar, sendikalar gibi tüm yerel ve bölgesel merkezleri kapsamaktadır (Algeria Plans New Assault on Islamic Fundamentalists, 1992).

Gazeteci Altaf Choudja’nın tüm bu olaylar ve rejim görüntüsündeki ordu birliklerinin Cezayir halkına davranışları konusundaki fikirleri kayda değeridir (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 83):

“Muhalefeti ve kendisi gibi düşünmeyen siyasi yapıyı ortadan kaldırmak ve bu yapıları terörizmle yanıt vermek üzere zincirleri boşanmış olan rejim, sonuç itibari ile siyaseti kirletmiş ve demokrasi fikrini çarpıtmıştır ve akabinde de sokak olaylarını ve İslamcı gücü karşısında bulmuştur. Nihai yenilgi karşısında ödenecek bedelin büyüdüğünü görmeyen İslami yapı hem kendisi için hem de ülke için korkunç bir bedel ödemiştir.”

Gazeteci Catherine Simon’un rejimin çıkan olaylar sırasında halka karşı uyguladığı şiddeti kaleme aldığı yazısında şu ibareler yer almaktadır:

“Mayıs 1993’te ‘Havaalanı baskını’ ile suçlanan kişilerden bazılarının işkenceye maruz kaldığını mahkemede dile getirmesinin ardından İnsan Hakları Ulusal Gözlem Merkezi (ONDH) başkanı Üstat Kamil Rezag Bara, bu hatanın tekil bir hata olduğunu Kasım ayının sonuna kadar kendilerine ‘işkence’ ile ilgili sadece on beş kadar şikâyet geldiğini belirtmiştir. Oysa Cezayir İnsan Hakları Savunma Birliği (LADDH) ve Uluslararası Af Örgütü ise bunların sistematik uygulamalar olduğunu vurgulamıştır. Haklı olan tarafın kim olduğu konusunda ne yazık ki en küçük bir kuşkuya yer yoktu...Halkı teröristlerin şiddetinden korumakla görevli güvenlik güçlerinin yaptıkları uygulamalar Başkent Cezayir’in varoş sakinlerinden ifadesine kulak vermek yeterlidir: ‘tıpkı kurtuluş savaşında Fransız paraşütçülerinin uyguladığı yöntemleri uyguluyorlar’, ‘ayak tırnakları sökülenleri, kolları kırılanları ve bedenleri kaynak makinesiyle yakılanları gördüm’. Elinde Ekim 1993’te işkence görmüş 364 tutuklunun tanıklığının bulunduğu söyleyen LADDH, üzerinden altı ay geçmesine rağmen bunları yayımlamadı... Resmi sansüre ve gizli baskılara tabi olan gazeteciler daha çok İslamcı terörizmin kurbanları arkasından ağıt yakmayı, devletin şiddet uygulamalarını ise

sessizce geçiştirmeyi yeğliyorlar. İslamcı terör ve devlet terörü birlikte dört yıldan biraz uzun bir sürede 60.000 ila 70.000 kişinin ölümüne yol açtı.” (Sımr Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 78).

Bu bilgiler Cezayir’in bu yıllarında yaşanan tüm olayların objektif bir şekilde yansıtılmadığını, uluslararası örgütlerin bile gerçekleri söyleme noktasında sessiz kaldıklarını göstermektedir.

3. 5. OCAK 1992 DARBESİ SONRASI ORTAYA ÇIKAN SİLAHLI GRUPLAR

Anayasanın kamu düzeni ve milli güvenliği koruyan maddelerine dayanarak 11 Ocak 1992 tarihinde ordu yönetime el koymuştur ve akabinde Bin Cedid devlet başkanlığı görevinden istifa ettirilmiştir. Bu gelişmelerle birlikte yapılması planlanan Milli Meclis seçimlerinin ikinci turu da iptal edilmiştir. FIS artık illegal olarak tanımlanmıştır. Partinin ileri gelenleri ve destekçilerinden oluşan 18 bin kişi Sahra çölünde kurulan toplama kamplarına gönderilmişlerdir (Baştürk, 2016).

Uygulanan devlet baskısı ve şiddet nedeniyle içerisinde FIS’in üyelerinin de oluşturmuş oldukları birçok silahlı grup ortaya çıkmıştır. Bu silahlı örgütlerden özellikle Afganistan’dan dönmüş savaşçılardan oluşan Silahlı İslami Grup (GIA) tıpkı devletin uyguladığı yıldırma ve bezdirme metodunu benimsemiştir. Bu da artan gerilimi iyice yükseltmiş çatışmalara zemin hazırlamıştır (Baştürk, 2016).

Mart 1992 tarihinde FIS’in yasaklanmasından sonra devlete karşı İslamcı direnişin bayrağını Abdülkadir Şebuti’nin liderliğindeki Silahlı İslami Hareket (Mouvement Islamique Armé, MIA) nin devraldığı görülmektedir. Bu gerilla hareketinin geçmişi incelendiğinde 1982-1987 yılları arasında Mustafa Buyali önderliğinde aynı adla kurulan harekete dayandığı görülmektedir. İslami Selamet Cephesi’nin kurulmasıyla bu hareketin üyeleri bu partide yer almışlardır. Bu İslami direniş hareketinin faaliyetlerine bakıldığında FIS belediyesinden kalan yerlere rejimin atadığı memurlara karşı eylemler yürüttüğü görülmektedir. MIA, örneğin GIA gibi rejimin içindeki kıdemli kişileri hedef almaktansa halkı harekete geçirmek için daha küçük çaplı eylemlere girişmişlerdir. Yani iktidara tam anlamıyla el koyarak devrim yapma niyetinin olmadığı görülmektedir (Roberts, 2006, s. 232).

1992 Darbesi sonrası yaptığı kanlı eylemlerle adını sıkça duyuran Silahlı İslami Grup (Groupe Islamique Armé (GIA)) zihniyet olarak anayasacı stratejini daima karşısında olmuştur. Bu örgüt “Afganlar” (Afgan savaşında yer almış Cezayirli) ve *et-Tekfir ve el-Hicre* olarak bilinen bir şiddet yöntemin benimsemiştir. GIA’nin dört

farklı gruptan oluştuğu söylenebilir. Batıda Sidi Bel Abbés, Cezayir kentinin güneyindeki Medea bölgesi, Cezayir şehrinin varoş bölgesi, Kuzeydoğu Cezayir'deki Ciciel bölgesi bu grubun hayatını sürdürdüğü bölgelerdir. Bu gruplar faaliyet gösterdiği bölgelerde bağımsız hareket ediyor gibi görünseler de devletle yapılacak müzakerelere karşı olma konusu ve eylemlerinde en vahşi yöntemleri kullanma noktasında hemfikir olmuşlardır. GIA suikastlar, yabancı uyruklu vatandaşları öldürme, Cezayir entelektüellerinin öldürülmesi, örtüsüz kadınların katledilmesi gibi eylemlerden sorumlu tutulmaktadır (Roberts, 2006, s. 232).

GIA'nın vahşi eylemleri Cezayir medyasında sıkça yer bulurken bu yayınlar sırasında bu tip eylemlerin İslamcılarının barbarca tutumlarının kanıtı olduğu ve FIS'le tekrar diyaloga girmemek gerektiğinin kanıtı olduğu şeklinde verilmesi FIS ve MIA'da rahatsızlığa neden olmuştur. Çünkü daha önce belirtildiği gibi bu İslami hareketler rejim ile diyaloga girme konusunda isteklidirler (Roberts, 2006, s. 233). Dolayısı ile GIA'nın eylem faaliyetleri FIS'in tekrar siyasi arenada yer almasını istemeyenler açısından faydalı olmuştur. FIS bu barbar İslamcı profilini yıkmak ve GIA'nın faaliyetlerini desteklemediğini belirtmek için GIA'nın kanlı eylemleri kınama yoluna gitmiştir. Örneğin Libération gazetesinde çıkan bir haberde ne FIS ne de AIS -GIA'nın iddia ettiğinin aksine- GIA'nın Cezayir'deki yabancı ülke temsilcilerine karşı yönelttiği tehditleri kesinlikle desteklemediği ve bu tip faaliyetleri kınamakta olduğu belirtilmiştir (Garçon J. , Le Front Islamique du Salut Condamne les Menaces du GIA contre les Etrangers, 1995).

FIS'e yakınlığıyla bilinen MIA'dan sonra partiye yakın bir silahlı örgüt daha ortaya çıkmıştır. Darbenin hemen sonrasında tecrit kamplarına konulan FIS kadroları salıverilmiş bu da FIS yanlılarının 1993 yılından itibaren İslami sahada güçlenmeye başlamalarına zemin hazırlamıştır. FIS yanlıları İslami Selamet Cephesi'nin silahlı kolu olan İslami Kurtuluş Ordusu (Armée Islamique de Salut, AIS) nu kurduğunu açıklamıştır. Böylece 18 Temmuz 1994 tarihinde silahlı gruplara bir yenisini daha eklenmiştir. İlk olarak Şeyh Mezrak Medeni yönetimindeki doğu bölgelerinin ve Ahmed Bin Ayşa ve Muhammed Şennuf önderliğindeki batı bölgelerinin temsil edildiği bir askeri komisyon kurulmuştur. Merkez bölgesinde ise GIA'nın etkin olmasından dolayı AIS pek etkili olamamıştır. Mart 1995 yılında AIS'e Milli Emir olarak görevlendirilen Mezrak Medeni, Medeni ve Belhac'n tutuklanmasının ardından bazı silahlı grupların sivillere karşı yaptığı eylemlerden üzüntü duyduğunu belirtmiştir.

Ayrıca Mezrak Medeni ileriki dönemde gerçekleşecek olan Roma Platformunu'nda Devlet Başkanı Zerval ile yapılan çözüm görüşmelerini desteklemiştir (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 240).

Bir Fransız gazeteci ve araştırmacı olan Séverine Labat, AIS'in yönettiği bölgeler arasında bağlantıyı kurabilmek için GIA'ya da söz geçirmek istediğini vurgulamaktadır. Labat, diğer görüşleri destekler nitelikte, bu iki örgütü birbirinden ayıran ciddi ayırım noktalarının olduğunu vurgulamıştır. Ona göre AIS tekrar sandıklara dönme ihtimalini varsayarak şiddeti amaç olarak değil halk kitlelerini yönlendirmek için bir araç olarak kullanmayı tercih etmiştir. Yani sivil halkın korunmasında ısrarcıdır. GIA ise "İslam düşmanlarının" hiçbir kategorisini ayırmadan, kadın, çocuk, yaşlı demeden kanlı eylemlerde bulunmuştur (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 241).

Silahlı Örgütlerin faaliyetlerinin yanı sıra rejimin uyguladığı baskı ve şiddet halkı savunmasız bırakmıştır. Bir yanda silahlı gruplar diğer yanda devlet terörü halktaki korkuyu iyice artırmıştır. Gazeteciler José Garçon ve Catherine Jentile'in kaleme aldığı makale bu düşünceleri destekler niteliktedir. Söz konusu makalede devletin uyguladığı şiddet faaliyetlerine keyfi tutuklamalar, toplu infazlar, kolektif misillemeler, "taramalar" sırasında napalm kullanılması, ev yıkımları, işkenceler örnek gösterilmektedir. Bunun yanı sıra söz konusu makalede GIA'nın şiddet gösterilerinin kavrayış sınırlarını zorladığı vurgulanmaktadır. Bu eylemlere toplu cinayetler, kadınları kaçırpı tecavüz etme, şantaj, sigara satan ve hainler diye yaftaladıkları küçük çocukların kafalarının kesilmesi örnek gösterilmektedir (Sınır Tanımayan Gazeteciler, 1998, s. 307).

3. 5. 1. Roma Platformu

21-22 Kasım 1994'te Roma'da Katolik Sant' Edigio Cemaati'nin himayesinde Cezayir'in büyük partileri ile Cezayir hükümeti çözüm bulma arayışıyla görüşmelere çağırılmıştır. Hükümet ve Kültür ve Demokrasi Birliği(RCD) ve et-Tehaddi katılmayı reddetmiştir. HAMAS ve Yeni Cezayir Partisi(PRA) görüşmelere katılmıştır fakat sonradan hükümet yanında yer almayı seçmişlerdir bu da onların ocak ayında düzenlenen ikinci tur görüşmelerine katılmalarını engellemiştir. Seçimlerin iptali ve Şazli'nin zoraki istifasından yaklaşık 3 yıl sonra 13 Ocak tarihinde partiler "Ulusal Sözleşmeyi" imzalamışlardır. İmzalayan partiler FIS, FLN, FFS, en-Nahda, Cezayir Demokrasi Hareketi (Mouvement pour la Democratie en Algerie(MDA)), İşçi Partisi

(Parti des Travailleurs(PT)) olmuşlardır. Bu sözleşmeye aleyhte olan partiler ise et-Tehaddi, RCD, HAMAS, PRA olmuştur(Roberts, 2006, s. 261). Libération Gazetesi'nin haberine göre Cezayir hükümeti Ulusal Sözleşmeyi reddetmiş onu yaşanmamış olarak nitelendirmiştir. Ayrıca sözleşme taraflarına karşı da yasal bir yaptırım tehdidinde bulunmaya yönelmiştir (Garçon J. , Le Gouvernement Algérien Rejette «L'accord de Rome» , 1995).

Roma Platformu Cezayir'de yaşanan çıkmazın kaynağının siyasi partiler olmadığını, bu partiler arasındaki görüş ayrılıklarının çok derin olmadığını göstermiştir. Bu platformdan çıkarılabilecek diğer bir sonuç FIS'in belli tavizler vermesidir. FIS'in de imzaladığı sözleşmenin A bölümü ve B bölümünde yer alan bazı maddeler iktidara gelmek ve iktidarda kalmak için şiddetin araç olarak kullanılmamasını ve yabancılara ve kamu mallarına zarar verilmesine son verilmesini öngörmektedir. FIS anayasal yollar kapalı olduğu müddetçe silahlı eylemlere başvurmanın haklı olduğu görüşünü savunmuştur. Fakat FIS söz konusu eylemlerin iktidarı devrimle devirmek için şiddete başvurmak ve sivillere ve yabancılara karşı şiddet uygulamak konularında sözleşme ile hemfikir olmuştur (Roberts, 2006, s. 262).

Roma Platformu müzakere yolunun açılması konusunda ısrarcı olmuştur. Dolayısı ile Platform müzakerelerin başlayabilmesi için FIS liderleri ve aktivistlerin serbest bırakılması ve 1992'de FIS'i fesheden kararın iptali ve FIS'e yasal haklarının iadesi konusunda da açıkça ısrarcı olmuştur. Platform 'da vurgulanan önemli diğer bir husus ise krizin çözümünün ancak ve sadece Cezayirliler tarafından bulunabileceği ve Cezayir içinde gerçekleşmesi gerektiğidir (Roberts, 2006, s. 264).

Dünya ülkeleri Roma Platformu farklı şekilde karşılamışlardır. İngiliz basını platformdan övgüyle bahsetmesine karşın İngiliz hükümeti çekimser karşılamış ve sadece dikkate almakla yetinmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ise Mart 1994 yılından itibaren Cezayir'deki uzlaşmacı tutumu desteklemiştir. İspanya ve İtalya daha önceleri Cezayir'de yaşanan kaostan endişe duyduklarını belirtmiş bu platforma karşı sempati beslemişlerdir. Arap dünyası ise Platformdan övgü ile söz etmiştir (Roberts, 2006, s. 266).

Fransa'nın Roma platformu konusundaki tutumu ilk bakışta diğer ülkelerinkinden farklı görünmemektedir. 11 Ocak tarihinde Dışişleri Bakanı Alain Juppé Fransa'nın yakın zamanlarda girişilen bazı inisiyatiflerle ilgilendiğini belirterek konuya ilgisiz olmadıklarını beyan etmiştir. Libération Gazetesi'nin 21 Ocak tarihli

haberinde Juppé Cezayir krizinden diyalogdan başka çıkış yolunun olmadığı fakat kararın Cezayirlilere kalmış olduğunu yinelemiştir (Roberts, 2006, s. 267). Yine 4 Şubat tarihli Libération'un haberinde Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın Avrupa Birliğini Cezayir konulu bir toplantıya çağırdığı konu edilmiştir (Garçon J. , Mitterrand Propose une Conférence Européenne sur l'Algérie, 1995) Tüm bu gelişmeler özellikle İçişleri Bakanı'nın uzlaşmaya yanaşmayan kesime verdiği tam destek sonrası politikasını değiştirdiğini hissettirmektedir. Ortadoğu uzmanı Hugh Roberts'a göre Fransa'nın olayları yakından izlemiştir fakat Fransa Cezayir ordusunda ve hükümetteki sempatizanlarını kaos bitirme konusunda yüreklendirmemiştir ve Mitterrand'ın konuyu Avrupa Birliğine taşımak istemesi Cezayir'in iç sorununu uluslararası boyuta taşımak amacıyla yapılmış bir hamledir (Roberts, 2006, s. 269). Bu da süregelen kaosu bitirmekten öte derinleştirmeye neden olacaktır.

Roma Platformu olayların çözümünde yetersiz kalmıştır. İç karışıklık 2000 yılına gelindiğinde yavaşlamaya başlamıştır. Bu *Kara On yıl*'da yaklaşık 200 bin insan ölmüş, binlerce tecavüz vakası yaşanmış ve bir milyon insan da yerinden olmuştur (Baştürk, 2016).

150.000 kişinin hayatını kaybettiği *Kara On yıl* yaşandıktan sonra ilk kez sessizliğini bozan Şazli, El-Yom ve Le Matin yayın organına verdiği demeçte: “ *Ben tereddütlere göğüs germek ve geleceğe güven yaratmak için seçim sürecinin devam etmesinden yanaydım. Gönüllü olarak istifa etmedim. Sandığın kararı ne olursa olsun alaya alınmamalı. FIS'in gerçek yüzünü zaman ortaya çıkaracaktı.*” sözlerine yer vermiştir. (Garçon J. , 2001).

Birçok kuzey Afrika gazetesinde ve Le Monde Diplomatique yayın organında görev yapan bağımsız bir gazeteci olan Akram Belkaid, yaşanan Kara On Yıl'dan sonra Başkan Şazli'nin demecini destekler nitelikte şu sözleri sarf etmiştir (Belkaid, 26 Décembre 1991: l'urne Fatale en Algérie, 2011):

“Cezayir'in aşırı solcu kesimine yakınlığıyla bilinen ve seçimlerin sürdürülmesine karşı olan bir gazete 26 Aralık günü 'Ölümcül Oy Sandığı' başlığını atmıştı. Bu tarihte pandoranın kutusu açılmıştı. Ben İslami politikanın sempatizanı değilim fakat halkın seçimlerine saygı duyulmalıydı. Cezayir halkı er ya da geç FIS'in niyetini anlayacaktı. Resmi rakamlara göre 200.000 kişinin öldüğü, yaklaşık 20 milyar doların heba olduğu Kara On Yıl yaşandı. Her şey bunun içimiydi?”

Kara On Yıl'da halkın bir kısmı kendilerini ifade etmede siyasi yolların engellenmesi nedeniyle çeşitli silahlı gruplara destek vermiştir. Bazı insanların çaresizce bu silahlı gruplara destek vermesi devlete gözdağı vermek için kanlı

eylemlere giren, uzlaşmaya yanaşmayan marjinal gruplara güven vermiştir. Kanlı eylemlere giren hem devlet hem de silahlı gruplar en çok masum halka zarar vermiştir. Bu nedenle halkın refah ve huzuru için kendilerini siyasi arenada temsil edecek kişileri halkın kendisinin tayin etmesi elzem olmuştur.

SONUÇ

Uluslararası ilişkilerde kamuoyu baskısının kullanılmaya başlandığı 19. Yüzyılda devletler gerek kendi kamuoylarını gerekse diğer ülkelerin kamuoylarını yönlendirmede basını etkili bir şekilde kullanmışlardır. O dönemlerde özellikle Fransız ve İngiliz devletlerinin bu etkili aracı Sultan Abdülmecid'i yönlendirebilmek için yoğun şekilde kullandığı görülür. Buna karşılık Sultan'ın çeşitli nişanlar ve para yardımlarıyla kendi ve devleti aleyhine yapılan yayınları engellemeye çalıştığı bilinmektedir. Bu durum ise çeşitli çıkar guruplarının medyayı şantaj aracı olarak kullanmakta ısrarcı olmalarına neden olmuştur (Kurşun, 2018).

Bağımsızlığını milyonlarca insan, pek çok maddî ve manevî değerini kaybederek kazanan Cezayir, on binlerce kişinin ölümüyle sonuçlanan demokrasiye geçiş süreci yaşamıştır. Bu süreçte başta Fransa olmak üzere Batılı devletlerin Cezayir üzerindeki hâkimiyet ve etkilerini kaybetmemek için medyayı güçlü bir araç olarak kullandıkları görülmüştür. Batılı devletlerin güdümünde olmayan, kendi ayakları üstünde duran Cezayir'in istenmediği, 1992 darbesine giden süreçte ortaya çıkmıştır.

Cezayir'de yaşanan olaylar basın ve yayın organlarında verilirken bazı haber ve yorumların gerçeği yansıtmadığı, fakat bunların kamuoyunu yönlendirmede kullanıldığı, kamuoyunun belli düşünceler çevresinde güdülenmeye çalışıldığı saptanmıştır. Bu durum aynı zamanda dünya ülkelerinin Cezayir'de yaşanan olayları yanlış değerlendirmesine neden olmuştur.

İslami Selamet Cephesi'nin incelendiği çalışmada bu hareketin ilk yıllarında büyük bir kamuoyu desteğini demokratik usullerle ardında topladığı görülmektedir. Bu desteği toplamada cami ve üniversitelerin etkili olarak kullanıldığı özellikle genç eğitilmiş fakat ülkesinin ilerlemesi konusunda ümidini yitirmiş kesimi organize ettiği tespit edilmiştir. Fakat sonraki yıllarda bu hareket özellikle Fransa'nın etkin olduğu ordu, medya ve siyasiler tarafından engellenmeye çalışılmış ve sonunda bir askeri darbeye düşürülmüştür. İslami Selamet Cephesi siyasi arenada halkı ve destekçilerini temsil edemez duruma getirilmiştir. Siyasi temsil kabiliyeti zorla ellerinden alınan Cephe taraftarlarından bazılarının haklarını aramada silahlı grupların faaliyetlerinde yer almaya yönelmesi, demokratikleşme yolunda atılan adımları yok etmiştir. Fransa ve Batı desteğiyle oluşturulan ordu-iktidar ile Cephe taraftarlarının da yer aldığı silahlı grupların çatışmalarına sahne olan bir Cezayir ortaya çıkmıştır. On binlerce kişinin yaşamını yitirdiği, milyarlarca doların heba olduğu sancılı bir dönem yaşanmıştır.

Yakın tarihe gelindiğinde Cezayir’in söz konusu çalkantılı döneminde Türkiye’deki algı ikiye bölünmüştür. Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet gibi gazetelerin Cezayir haberlerinde Batılı yayın organlarını referans alması Batı düşüncesinin empoze edilmesinde etkili olurken, Türkiye’deki İslami gazete ve dergilerin Cezayir İslami Hareketi’ni destekler nitelikte yayınlar yaptığı görülmektedir. Örneğin İslami Selamet Cephesi’nin Cezayir’de yükselişe geçtiği dönemde Türkiye’de İslami hareketi temsil eden Refah Partisi’nin seçim şarkısında “Bir güneş doğuyor Cezayir’de” söylemiyle Cezayir’deki hareketi desteklediği bilinmektedir.

Günümüzde ise durum çokta farklı değildir. Cezayir örneğinde de olduğu gibi küresel boyutlara ulaşan medya gücü, gelişmiş egemen devletlerce, zengin doğal kaynakları, jeopolitik konumu gibi özellikleri nedeniyle hedefe konulan ülkelere karşı bir araç olarak kullanılmaktadır. Medya gücünü elinde bulunduran çevrelerin sistematik manipülasyonlar ile hedef ülkelerin siyasi yönetimleri üzerinde hâkimiyet sağlamayı amaçladığı saptanmıştır. Manipülasyonlara boyun eğmeyen ülkelerde ise bu hâkimiyeti sağlayacak kartlar devreye girmektedir. Bu kartlar halkın sokağa dökülmesi, toplumsal eylemler, iç çatışmalar, halkın gruplaştırılması vb., hükümetler üzerinde baskı oluşturacak eylemlerdir. Hatta manipülasyonlar sonucunda hükümetlerin istifa ettirilmesi, istifa etmeyen, sindirilemeyen yönetimlerin darbeler ile etkisiz hale getirilmesi sağlanmıştır. Birçok ülkede bu tür manipülasyonlar yoluyla gerek iktidar gerekse muhalif kesim etki altına alınmaya çalışılmaktadır. Yazılı, görsel, özellikle sosyal medya aracılığıyla organize edilen bu eylemlere karşı devletlerin medya okuryazarlığını artırması yoluyla kendi vatandaşlarını bilinçlendirmesi bu tür yönetimlere karşı mücadelede ilk aşama olarak değerlendirilebilir.

Aynı zamanda yurt içinde ve küresel boyutta yürütülen manipülasyonları takip edecek, buna malzeme olan konuları toplumsal değerler ölçeğinde irdeleyecek ve strateji üretebilecek birimlerin kurulması önemli hale gelmiştir.

KAYNAKÇA

- Abbasi Madani: Profile.* (2004). 09 25, 2017 tarihinde Aljazeera: <http://www.aljazeera.com/archive/2004/05/2008410101619907964.html> adresinden alındı
- Algeria Plans New Assault on Islamic Fundamentalists.* (1992). 09 29, 2017 tarihinde Los Angeles Times: http://articles.latimes.com/1992-11-30/news/mn-995_1_islamic-fundamentalists adresinden alındı
- Algerian Violence Leaves Two Dead and 172 Arrested.* (1991). 09 28, 2017 tarihinde Los Angeles Times: http://articles.latimes.com/1991-07-04/news/mn-2319_1_security-forces adresinden alındı
- Algerie: Des émeutes d'Octobre 1988 a Scrutin de Juin 1990.* (1990). Le Monde: http://www.lemonde.fr/archives/article/1990/06/14/algerie-des-emeutes-d-octobre-1988-au-scrutin-de-juin-1990_3990451_1819218.html?xtmc=front_islamique_du_salut_fis_en_algerie_1989&xtcr=106 adresinden alındı
- Algerie: Le FIS Un Géant De Quinze Moins.* (1990). Le Monde: http://www.lemonde.fr/archives/article/1990/06/14/algerie-le-fis-un-geant-de-quinze-mois_3990447_1819218.html?xtmc=front_islamique_du_salut_fis_en_algerie_1989&xtcr=107 adresinden alındı
- Algerie:Après l'annonce de Prochaines élections Le FIS Se Dit Prêt à Gouverner avec les Autres Partis. (1990). *Le Monde*, s. http://www.lemonde.fr/archives/article/1990/08/01/algerie-apres-l-annonce-de-prochaines-elections-le-fis-se-dit-pret-a-gouverner-avec-les-autres-partis_3998080_1819218.html?xtmc=algerie_apres_l_annonce_de_prochaines_elections_le_fis_se_dit_pret_a_gouverne.
- Ali Belhadj.* (2009). 09 25, 2017 tarihinde Britannica Encyclopedia: <https://www.britannica.com/biography/Ali-Belhadj> adresinden alındı
- Amireş, M. (1991). Cezayir'de İslami Kurtuluş Cephesi (FIS) (1988-1991). *Dünya ve İslam*.
- Baktıya, A. (2010). 1830: Fransa'nın Cezayir'i İşgali, Abdülkadir'in Yükselişi ve Amerikan Komuoyunda 'Abdülkadir' Hayranlığı. *Ortadoğu Etütleri*.
- Baştürk, L. (2016). 1992 Cezayir Darbesi: Rekabetçi Otoriter Rejimin Doğuşu. *Ortadoğu Analiz Dergisi*.
- Belkaid, A. (2011). *26 Décembre 1991: l'urne Fatale en Algérie*. 01 04, 2018 tarihinde Slate Afrique: <http://www.slateafrique.com/80027/26-decembre-1991-algerie-fis> adresinden alındı
- Belkaid, A. (2011). Octobre 1988: Retour sur un «Printemps Algérien». *Slate Afrique*.
- Cezayir İslami Kurtuluş Cephesi'nin Siyasi Programı . (1990). *Dünya ve İslam*.
- Cezayir İslami Kurtuluş Cephesi'nin Siyasi Programı. (1990, güz). *Dünya ve İslam*.

- Cezayir; Genel Ekonomik Görünüm.* (2018). Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı: <https://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disiliskiler/ulkeler/ulke-detay/Cezayir> adresinden alındı
- Claude, K. (1992, 02 10). *Face a L'Integrisme.* l'Humanité: <https://www.humanite.fr/node/26936> adresinden alındı
- Colson, M.-L. (1997). *Abassi Madani Sort de Prison,Alors Que les Violences Se Poursuivent.* 10 26, 2017 tarihinde Liberation: http://www.liberation.fr/evenement/1997/07/16/abassi-madani-sort-de-prisonalors-que-les-violences-se-poursuivent-alger-libere-le-chef-historique-d_210726 adresinden alındı
- Çetinkaya, Y. (1991). *Demokrasi Ne Yana Düşer? Kitap Dergisi*, s. 47.
- Daum, P. (2017). From Coup to 'National Reconciliation'. *Le Monde Diplomatique.*
- Deniz, F. (1992). *Cezayir Nereye, Geliyorum Diyen İslam Devrimi.* İstanbul: Denge Yayınları.
- Dereci, M. (1992). *Cezayir Kıyamı ve İslami Selamet Cephesi.* İstanbul: Ravza Yayınları.
- Dunn, M. C. (1993). *Dirilişçi İslam ve Demokrasi: Cezayir Sorunu. Dünya ve İslam, Yaz.*
- Dursun, D. (2018). *Sömürge Dönemi.* İslam Ansiklopedisi: <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/pdf/c07/c070347.pdf> adresinden alındı
- Erinç, S. (1993). *Cezayir Fiziki ve Beşeri Coğrafya. İslam Ansiklopedisi* (s. 483-485). içinde İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi.
- FİS Liderleri Abbas Medeni ve Belhac Cezaevinden Çıktı.* (2003). 09 25, 2017 tarihinde Yeni Şafak Gazetesi: <http://www.yenisafak.com/arsiv/2003/temmuz/03/d2.html> adresinden alındı
- Garçon, J. (1995). *Le Front Islamique du Salut Condamne les Menaces du GIA contre les Etrangers.* 03 01, 2018 tarihinde Libération: http://www.liberation.fr/planete/1995/01/06/le-front-islamique-du-salut-condamne-les-menaces-du-gia-contre-les-etrangers_120953 adresinden alındı
- Garçon, J. (1995). *Le Gouvernement Algérien Rejette «L'accord de Rome» .* Libération: http://www.liberation.fr/planete/1995/01/19/le-gouvernement-algerien-rejette-l-accord-de-rome_119290 adresinden alındı
- Garçon, J. (1995). *Mitterrand Propose une Conférence Européenne sur l'Algérie.* Libération: http://www.liberation.fr/planete/1995/02/04/mitterrand-propose-une-conference-europeenne-sur-l-algerie_124504 adresinden alındı
- Garçon, J. (2001). *Dix Ans Après, Chadli Se Défend.* 10 2017, 26 tarihinde Liberation: http://www.liberation.fr/planete/2001/01/15/dix-ans-apres-chadli-se-defend_351054 adresinden alındı
- Garçon, J. (2006). *Le Pouvoir Algérien Veut des Islamistes à Sa Botte. Liberation.*

- Guillaume, M. (1990). *Algérie: la France sous le choc. l'express*.
- Güzel, Ş. (1997). *Cezayir ve Berberiler*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Hizmetli, S. (1994). *Cezayir Bağımsızlık Mücadelesi Önderi Bin Badis*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.
- Hüseyin, Â. (1991). *İslam Dünyasına Siyasi Bakışlar*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- John P. Entelis, L. J. (Yaz 1993). *Karışıklık İçindeki Cezayir: İslam, Demokrasi ve Devlet. Dünya ve İslam*.
- Katar'da Kudüs için Özgürlük Çağrıları*. (2008). 09 29, 2017 tarihinde Timeturk: <https://www.timeturk.com/tr/2008/10/13/katar-da-kudus-icin-ozgurluk-cagrilari.html> adresinden alındı
- Kuran, E. (1953). Fransa'nın Cezayir'e Tecavüzü, 1827. *İst. Ün. Edebiyat Fak. Tarih Dergisi*.
- Küçükcan, T. (2005). Modernleşme ve Sekülerleşme Kuramları Bağlamında Din. *İslam Araştırmaları Dergisi*.
- La Surechère des Intégristes Affrontements a Alger entre Militaires et Islamistes*. (1991). 09 30, 2017 tarihinde Le Monde : http://www.lemonde.fr/archives/article/1991/06/27/la-surechere-des-integristes-affrontements-a-alger-entre-militaires-et-islamistes_4162465_1819218.html?xtmc=algerie&xtcr=1 adresinden alındı
- Les Islamistes Algériens Ont Remporté Une Importante Victoire*. (1991). 09 30, 2017 tarihinde Le Monde: http://www.lemonde.fr/archives/article/1991/06/09/des-elections-legislatives-et-presidentielle-avant-la-fin-de-l-annee-les-islamistes-algeriens-ont-remporte-une-importante-victoire_4160456_1819218.html?xtmc=algerie&xtcr=1 adresinden alındı
- Loos, B. (1999). *De 1988 à 1999: Histoire d'une Algérie Déchirée*. 09 10, 2017 tarihinde Algeria Watch: <http://www.algeria-watch.org/farticle/tribune/presidloos1.htm> adresinden alındı
- Lounis Aggoun, J.-B. R. (2006). *L'analyse de Lounis Aggoun et Jean-Baptiste Rivoire*. 09 10, 2017 tarihinde <http://www.algeria-watch.org>: http://www.algeria-watch.org/fr/article/hist/88/analyse_aggoune_rivoire_2.htm adresinden alındı
- Martinez, L. (2000). *The Algeian Civil War, 1990-1998*. Columbia Universty Press.
- Maskan, A. (2014). *Korsanlıktan Siyasal İslama, Cezayir'de Siyasal ve Toplumsal Değişim*. Ankara: Hitabevi Basım Yayın Dağıtım.
- Medeni, A. (1995). *Modern Düşüncenin Krizi, İslami Çözüm*. İstanbul: Yöneliş Yayınları.
- Murphy, K. (1991). *Islamic Party Wins Power in Algeria : Election: Experts Expect the Fundamentalists to Control Parliament after Next Month's Runoffs. Reaction Ranges from Euphoria to Alarm*. 09 28, 2017 tarihinde Los Angeles Times: http://articles.latimes.com/1991-12-28/news/mn-810_1_islamic-front adresinden alındı

- Murphy, K. (1992). *Algerian Court Outlaws Islamic Political Party*. 09 29, 2017 tarihinde Los Angeles Times: http://articles.latimes.com/1992-03-05/news/mn-4698_1_islamic-front adresinden alındı
- Muslim Leaders get 12-year Sentence*. (1992). 09 27, 2017 tarihinde Independent: <http://www.independent.co.uk/news/world/muslim-leaders-get-12-year-sentence-1533555.html> adresinden alındı
- Nam, M. (2013). *İşgalden İstiklale Cezayir. İstanbul Ün. Edebiyat Fak. Tarih Dergisi*.
- Özkan, A. (1992). *CEZAYİR Sömürü Düzenine Asil Başkaldırı*. istanbul: Emre yayınevi.
- Roberts, H. (2006). *Savaş Meydanı Cezayir 1988-2002 Çökmüş Bir Rejime Dair İncelemeler*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Séréni, J.-P. (2012). *Un Printemps Qui Se Fait Attendre*. 10 15, 2017 tarihinde Le Monde Diplomatique: <https://www.monde-diplomatique.fr/mav/121/SERENI/47359> adresinden alındı
- Sınır Tanımayan Gazeteciler. (1998). *Cezayir Dramı; Esir Düşmüş Bir Halk*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Smolowe, J. (1991). *Cezayir'de Oylar Allah'a*. *Kitap Dergisi*.
- Toprak, S. V. (2012). *Osmanlı Yönetiminde Kuzay Afrika: Garp Ocakları*. *Türkiyat Mecmuası*.
- Washington Insight*. (1992). 09 28, 2017 tarihinde Los Angeles Times: http://articles.latimes.com/1992-03-16/news/mn-2837_1_washington-insight adresinden alındı
- Willis, M. (1997). *The Islamist Challenge in Algeria: A Political History*. New York: New York University Press.
- World In Brief : Algeria : New Fighting Breaks Out; At Least 2 Die*. (1991). 09 28, 2017 tarihinde Los Angeles Times: http://articles.latimes.com/1991-07-01/news/mn-1117_1_fighting-breaks adresinden alındı
- Wright, R. (1992). *West Sounds the Alarm as Algerian Junta Falter*. 09 28, 2017 tarihinde Los Angeles Times: http://articles.latimes.com/1992-11-23/news/mn-719_1_islamic-movement adresinden alındı

EK İSLAMİ SELAMET CEPHESİ'NİN SİYASİ PROGRAMI²

Sunuş

Hamd Âlemlerin Rabbi olan Allah 'a, salat ve selam Yüce Peygamberine olsun.

İslami Kurtuluş Cephesi; yükselme arzusuyla dolu, tarihi, nebevi ve medeni bir devreye yönelmiş olan onurlu Cezayir halkının cephesidir. Halk itildiği siyasi, iktisadi ve sosyal kriz oramı sebebiyle birçok engelle karşı karşıya bırakılmıştır. Bu engeller, ondaki kararlılığı tehdit etmekte, düşüncesini saptırarak yozlaştırmayı hedeflemektedir.

Bir yanda ümit dolu, kararlı irade, zengin ve üretken düşünce; diğer yanda ise uyuşturma politikaları, özgürlüklerin kısıtlanması ve bilinçli, tarihi, nebevi ve medeni etkinliklerde bulunma kapılarının halkın yüzüne kapatılması söz konusudur. Bu da bir tür tutarsızlık ve çatışma hali yaratmaktadır. Krizden tüm boyutlarıyla kurtulmanın yolu; hayatın bütün alanlarını kuşatacak, akli başında programlı bir değişimden geçmektir.

Cezayir halkı toplumsal planda layık olduğu yeri ve insanlar içinden çıkartılmış en hayırlı ümmet olmasını sağlayacak tarihi değeri kazanmak için özgür olmanın değerini ve gerekliliğini bilmektedir. Bu bilinç; sömürgecilerin Cezayir'i işgalinden bağımsızlığa ulaşılan 1954 yılına kadar verilen kurtuluş mücadelesi esnasında şahit olduğumuz eşiz tavırlarda kendini göstermiştir. Kendisine topraklarını yeniden kazandıran kurtuluş mücadelesi ne yazık ki özgürlüğünü geri verememiştir. İşte bu nedenle 1988 yılında ümitlerini gerçekleştirmek için yeniden ayağa kalmıştır. 1988 yılında ayağa kalkan halk; iradesini somutlaştıracak, dehasını ortaya koyacak ve liyakatini kanıtlayacak sağlıklı ve programlı eylemlere, bilinçli ve akılcı çabalara yönelmiş bulunmaktadır.

İslami Kurtuluş Cephesi bu çerçevede, değişen durumları dikkatle göğüsleyebilecek, metodik ve pratik bir faaliyet planı oluşturma görevine talip olmuştur. Bu plan; bir yandan değişen durumların gerektirdiği ciddiyette olmalı, diğer yandan ise – şer'i, ilmi, teknik ve psikolojik ortamı hazırlayabilmesi için- Cezayir halkının iradesini temsil etmeliydi. Bunun için aşağıdaki merhalelerin kat edilmesi gerekliydi:

² Dünya ve İslam Dergisi'nden alınmıştır. Dünya ve İslam Dergisi'nin Güz 1990 sayısı, bu yazıyı İslami Kurtuluş Cephesi'nin yayın organı el- Munkiz adlı derginin Ekim 1989 tarihli ilk sayısından almıştır. Çeviri Muhterem Tan tarafından yapılmıştır.

- a. Sorunları; siyasi, iktisadi, sosyal, kültürel ve medeni boyutları ile belirlemek.
- b. İslam şeriatının, Cezayir halkının psikolojisini ve fiili uygulama imkânlarını gözetmek suretiyle çözümlerin en uygununu seçerek, yürütülmesini sağlamak.
- c. Çözümleri belirlenen zaman ve şartlarda uygulamaya sokabilmek için planın uygulanma aşamalarını metodik olarak tespit etmek.

Uygulama aşamalarının ilki; İslami Selamet Cephesi'nin Kurucu Meclisi'nin, programı oluşturmak üzere bir komisyon teşekkül ettirmesi olmuştur. Program; Cephe'nin Ulusal Şura Meclisi'nde yapılan müzakerelerden sonra, sorunların çözümünde sağlıklı ve akılcı davranma yolunu aydınlatacak biçimde şekillendirilmiştir. Şu da var ki İslami Kurtuluş Cephesi, klasik partiler gibi olmadığı için program üzerinde sadece üyelerinin ittifakıyla yetinmemiştir. Aksine halkın cephesi olması itibarıyla, istenen siyasi bilinç ve toplu kanaate sahip olunması için programını halka arz etmiştir. İslami Kurtuluş Cephesi'nin siyasi çalışma programını özgürce tartışması için Cezayir halkına sunması; programın uygulama planını belirleyen zaruri aşamalardan birini oluşturmaktadır.

Ey Müslüman Cezayir halkı! İşte emanetin sana geri verildi. Allaha, tarihe ve gelecek nesillere karşı sorumlusun. Eşiz dehan ve hayrı arayan iradenle; gafletten uzak şuur, dalgalıktan uzak uyanıklık ve hiçbir engelin zayıflatamayacağı bir güçle emanetine sarıl!

Daima olduğu gibi rabbani ve nebevi:

“Allah kendisine yardım edenlere muhakkak yardım edecektir. Kuşkusuz Allah güçlüdür, izzet sahibidir.” (Hac,40)

Ülke her sahada çelişkiler yaşamaktadır. Halk ümitle dolu lüp, İslam Şeriatı'nın amaçlarına ulaşmak, Kur'an ve Sünnet modelini siyasi, iktisadi, sosyal, kültürel ve medeni krizlerin doğurduğu temel meseleleri göğüslemekten acizdir. Ülke yok olma ve anarşi tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu halin doğurduğu şaşkınlık, halkı şiddetli bir şekilde sarsmaktadır. Şaşkınlıktan en fazla etkilenen de gençlerdir.

İslami hareket, Cezayir halkını yönlendirme ve onu sağlam metoda, doğru yola taşıma sorumluluğunu üzerine almıştır. Yukarıda zikredilen tehlikeleri önleyerek olan da bu ikisi, yani sağlam metot ve doğru yoldur. Kurtuluşun ve halkın kısa sürede umutlarını bağladığı İslami uyanıştan beklenenleri gerçekleştirmenin kefilisi de bunlardır.

İslami hareketin ve Cezayir halkının içte ve dışta karşı karşıya bulunduğu düşmanca baskılara rağmen hareket, akılları hidayet nurlarıyla aydınlatmaya, vicdanları beslemeye devam etmiştir. Bu ruhi gıdalar, ümmetin iyilik iradesini taşıdıkları Kur'an ve Sünnet ahlaki ve dinamik iman enerjisiyle güçlendirmektedir. Cezayir halkına belalarla mücadele etme; geçmişte klasik, günümüzde ise modern sömürgeciye karşı direnme kudretini kazandıran da işte bu ruhtur.

Doğu ve Batı menşeli modern ideolojilerin denenmesi ve başarısızlıklarının görülmesinden sonra Cezayir halkının önünde dinine sarılmaktan başka yol kalmamıştır. Halk, dini sayesinde tarihini, risaletini ve medeniyet kaynaklarını kaybolmaktan kurtaracak, tabii ve beşeri zenginliklerini muhafaza ederek, kapsamlı ıslahat programının başarılı olmasında en önemli faktör olan zaman unsuru bakımından kayba uğramayacaktır.

Bütün bunları gerçekleştirme için; yaşadığımız krizin doğurduğu sorunların gerektirdiği istek ve ihtiyaçları karşılayabilecek ve bu uğurda kapsamlı uyanış ve gerçek dirilişin tahakkuk etmesini sağlamak üzere sahip olunan imkân ve enerjileri değerlendirecek bir yapıya ihtiyaç vardır. Bu yapı, yaşayan kuşağın dehasını durulaştıracak zekasını keskinleştirecek ve deneyimlerini zenginleştirecektir. Yine bu yapı, doğru yönlendirme sayesinde, hayatın muhtelif alanlarında yaratıcılığını ve dürüstlüğünü sergileyecektir. Bu noktada, İslami Kurtuluş Cephesi'nin doğumu, tarihi bir meyve olmuştur. Bu meyvenin olgunlaşmasına, imanlı ve İslam'ın yücelmesi arzusuyla dolu, şeriatın adaletini, Kur'an ve Sünnetin hidayetini, ahlaki değerlerini, Rasul(s.a.v)'in arkadaşlarının ve onların izleyicilerinin yollarını özlemle bekleyen Cezayir halkının psikolojisi de yardım etmiştir.

İslami Kurtuluş Cephesi'nin Vasıfları

İslami Kurtuluş Cephesi, aşağıda açıklanan vasıflara sahiptir:

1. Cephe, ümmetin birlik ve bütünlüğünün sağlanması ve korunması için çalışır: "Bu sizin ümmetiniz, tek bir ümmettir. Ben de sizin Rabbinizim, öyle ise bana kulluk edin." (Enbiya, 92). Allah Rasülü(s.a.v) buyurdu ki: "Mümin, mümin için parçalarının birbirine destek olduğu yapı gibidir."

2. Cephe; siyasi, iktisadi, ideolojik ve sosyal kökenli sorunlara İslam dairesinde-zaman ve mekânla sınırlı sosyal, ruhsal, coğrafi ve tabii şartları gözetmek suretiyle-Kur'an ve sünnetin öngördüğü kapsamlı ve bütüncül bir alternatif sunmayı hedefler, Yüce Allah buyurur ki: "Allah katında din, İslam'dır. Kim, İslam'dan başka bir din umarsa, bu ondan kabul

edilmeyecektir. Ve o, ahretten kaybedenlerden olacaktır.”(Al-i İmran,85). “İşte bu Kur’an, en doğru olana iletir.”(İsra,9). Allah Rasulü(s.a.v) buyurdu ki: “Aranızda bıraktıklarına sarıldığınız sürece benden sonra asla sapmazsınız: Allah’ın kitabı ve sünnetim.”

3. Metodik özellikleri; itidal, vasatilik ve kapsamlılıktır. Yüce Allah buyurdu ki: “Ve sizi bu şekilde vasat ümmet kıldık.”(Bakara,143). Allah Rasulü(s.a.v) buyurdu ki: “Kolaylaştırın, zorlaştırmayın, müjdeleyin nefret ettirmeyin, birlikte olun, ihtilafa düşmeyin.”

4. Yöntem özelliklerinden biri de Mutalebe ve Muğalebe noktasında itidali temel alıp aşırılıktan kaçınmaktır. Yüce Allah buyurdu ki: “Allah’ın insanların bazılarını bazıları ile savması olmasaydı, dünya bozulurdu.”(Bakara,251). Allah Rasulü(s.a.v) buyurdu ki: “Ümmetimden bir topluluk, hakka sahip çıkmaya devam edecektir. Ne muhalefet edenlerin ne de terk edenlerin onlara zararı dokunmayacaktır.” Burada Mutalebe, ‘bir şeyin nedenine dayandırılması’ anlamında kullanılmaktadır. Yüce Allah buyurdu ki: “Biz Rasül göndermedikçe azap edici değiliz”(İsra,15); “Allah doğru yola ilettikten sonra, sakınmaları gereken şeyleri kendilerine açıklamadıkça bir toplumu saptıracak değildir.”(Tevbe,115).

Muğalebe ise, toplumun çıkarlarını güvence altına almak, toplumun temel dayanaklarını muhafaza etmek ve kaynaklarını korumak anlamında kullanılmaktadır. Ömer (r.a.) şöyle demiştir: “analarının hür doğurdıklarını ne zamandan beridir köleleştirebiliyorsunuz?”

5. Bireycilik, kişisel çıkarıcılık, kayırmacılık gibi olumsuzluklara düşmemek için toplumun genel iradesini yerinde değerlendirecek toplu ve ortak çalışmayı temel almak. Yüce Allah buyurdu ki: “iyilik ve takvada yardımlaşın,. Kötülük ve saldırganlıkta yardımlaşmayın.” (Maide, 2). “Siz iyiliğe çağırıp marufu emreden ve çirkinlikten sakındıran br ümmet olun. İşte kurtuluşa erenler onlardır.” (Al-i İmran,104). “Ey Davud biz seni yeryüzünde halife kıldık. İnsanlar arasında hakla hükmet ve hevana uyma. Zira o, seni Allah yolundan saptırır.” (Sad,26). Allah Rasulü(s.a.v) buyurdu ki: “Din nasihattir. Dedik ki: ‘kimin için Ey Allah’ın Rasulü?’ Dedi ki: ‘Allah, Kitabı, Rasulü, Müslümanların imamaları ve geneli için.’ Yine o şöyle buyurmuştur: “Onu idrak et sonra tevekkül et.”

6. teşebbüs ruhunu geliştirmek, zekâ, deha ve iyilik iradelerini, ülkenin siyasi, iktisadi, kültürel ve sosyal inşasında yerli yerinde kullanmak.

7. Örneği Rasul(s.a.v) yaşamında görülen tarihi, risali, medeni ve kapsamlı bir kurtuluşa zemin hazırlamak. Yüce Allah buyurdu ki: “ Siz bir ateş çukurunun eşiğindediniz, o sizi oradan kurtardı.”(Al-i İmran,103)

İslami Kurtuluş Cephesi, bu tespitleri gerçekleştirmek üzere planını(siyasi program) kısa ve öz bir şekilde ortaya koymuştur. Bu plan muhtelif unsurlardan oluşmaktadır. Cephe, İslami çözüm çerçevesinde gerçekleşecek köklü değişim amacıyla bu programı Cezayir halkına sunmuş bulunmaktadır.

Başarı Allah'tandır.

Cezayir 29 Recep 1409/7 Mart 1989

Programın Unsurları

- a. Metodik Unsurlar***
- b. Hazırlık***
- c. Akidevi Çerçeve***
- d. Siyasi Çerçeve***
- e. İktisadi Politika***
- f. Sosyal Politika***
- g. Kültür ve Medeniyet Politikası***
- h. İletişim Politikası***
- i. Ordu***
- j. Dış Politika***

a. Metodik Unsurlar

Siyasi ve ilmi planlamada bağlı kalınacak metodik kayıtlar şunlardır:

1.Şeriat

2.İlim/Bilim

3. Yaşanan dönemde Cezayir halkının psikolojisi

4. Uygulama zemini ve başarıma şartları

5. Temel ilkelerle çatışmayacak ve siyasi konjonktürü gözetecek siyasi ölçü

Hamd, kendisinde, yardım, başlama ve hidayet beklediğimiz Allah'a olsun. Nefislerimizdeki kötülüklerden amellerimizdeki yanlışlıklardan O'na sığınırız. Allah kimi doğru yola iletmişse onu saptıracak yoktur. Kimi de saptırmışsa onu da doğruya iletcek yoktur. Şehadet ederiz ki, Allah'tan başka ilah yoktur ve onun ortağı da yoktur. Ve yine şehadet ederiz ki Muhammed O'nun kulu ve Rasülü'dür.

Ey iman edenler, Rabbinizden korkulması gerektiği şekilde korkun ve ancak müslümanlar olarak ölü!

Ey insanlar, siz tek bir nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp onlardan erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun. Adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Kuşkusuz Allah sizi gözetleyicidir.

Ey iman edenler, Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin ki işlerinizi düzelterek günahlarınızı bağışlasın. İm Allah'a ve Rasülü'ne itaat ederse gerçekten büyük bir mükâfat kazanır.

En doğru söz, Allah'ın kitabı; en güzel rehberlik Muhammed(s.a.v.)'in rehberliğidir. İşlerin en kötüsü, sonradan çıkartılanlardır. Her sonradan çıkartılan bidat, her bidat dalalet, her dalalet ise ateştir.

b. Hazırlık

İslami faaliyetin en önemli hasleti ciddiyettir. Bunun sağlanabilmesi için İslami faaliyetin; şeriat, akıl, maslahat ve vakıa kayıtlarını gözeterek ilişkili olduğu insan fitratına riayet etmesi gerekir. Ancak bu şekilde, ifrat ve tefrite, sapıklığa ve yanlışlığa düşmesi engellenebilir. İşte bu nedenlerden dolayı İslami Kurtuluş Cephesi'nin siyasi programının ana unsurları aşağıdaki kayıtlara bağlı kılınmıştır:

- 1. Önemine bakmaksızın mevcut olan ve olabilecek bütün sorunları çözebilmemiz için İslam şeraitine ve onun adalet, itidal, yeterlilik ve kapsamlılık metoduna bağlı kalmak. Yüce Allah buyurdu ki: "Sonra bu işten seni de bir şeraite koyduk. Sen ona uy, bilmeyenlerden havalara uyma."(Casiye, 18).*
- 2. Sorun ve problemlerin ortaya çıkarılması, boyutlarının belirlenmesi, analiz edilmesi, çözümlerinin ortaya konması, çözümleri uygulama yollarının belirlenmesi. Ayrıca programın unsurları için şart olan beceri ve deneyimin sağlanması amacıyla ilim ve çeşitli bilim dallarından en güzel şekilde yararlanılması. Yüce Allah buyurdu ki: "Kime hikmet verilirse ona büyük hayır verilmiştir." (Bakara, 269) ve "De ki: Rabbim beni ilim bakımından artır." (Taha, 14).*
- 3. Yükselme arzusu ve sömürgeciliğin yol açtığı geri kalmışlığı bütün şekillerinden sıyrılma isteğiyle dolu Müslüman Cezayir halkının emellerine yeniden değer kazandırmak; Cezayir halkı iman ve İslam'ın gücüyle Rabbine olan güveniyle geri kalmışlıktan kurtulacak ve modern sömürgeciliğin etki alanından çıkacaktır. Mezkûr unsurlar; iradesinin tecelli alanlarını, dehasının tezahürünü ve risaletinin sürekliliğini temsil edecektir.*

Karalılığına halel gelememesi için programın merhaleleri halkın psikolojisi gözetilerek metodik olarak belirlenir. Böylece; çeşitli şartlar, kudret, vakiya uygunluk ve etkinlik ortamına göre belirlenecek merhalelerin tarihi devrelerinde halkın kendine güvenini yeniden kazanması sağlanacaktır. Özetle bizler, yalnızca Allah'ın yardımıyla halkımızın duygularına ve arzularına saygı noktasından hareket etmeyi temel almaktayız.

4. *Siyasi programımızın kâğıt üzerinde kalmaması için, alternatif ve çözümlerin uygulanmasını sağlama yolunda, gerekli metodik şartların hazırlanması gerekir. Bu alternatifler, siyasi icraat planını oluşturmaları itibariyle, İslami Kurtuluş Cephesinin faaliyetlerinin itici gücü olmaktadır. Bu faaliyetler ise Cezayir halkının genel iradesinin doğurduğu bilinçli siyasi çabanın temelini oluşturmaktadır.*

İslami Kurtuluş Cephesi'nin metodik özelliklerinde biri de, Cezayir halkından uzak kalmamasıdır. Aksine o her türlü icraatında halkla beraber hareket etmektedir. Dolayısıyla ülkede başarılan işler, halkın cehd ve çabasının meyveleri olmaktadır. Bu Allah Rasulu(s.a.v.) in ashabının O'na söyledikleri şu sözde temsil olunan sahabe metodudur: "Eğer seninle birlikte önümüze deniz çıksa ve sen ona dalsan bizde seninle birlikte dalarız ve kimse geri kalmaz."

5. *İslami Kurtuluş Cephesi, mezkûr kayıtlara bağlı kalarak her türlü kurum, kuruluş ve dernekle ilişki ve tavırlarını, sürekli olarak akidevi, siyasi, iktisadi, kültürel, medeni ve sosyal bakış açısı doğrultusunda belirler. Bu bakış açısı ise, kuşatıcı İslam dairesi ve Cezayir halkının vazgeçilmez çıkarlarıyla sınırlandırılmıştır. Bu sayede ölçüsüz tavırlardan, şahsi tasarruflardan ve siyasi bilinçten yoksun tutumlardan sakınılacak, Cephe'nin yükümlü olduğu kayıtlardaki meşruluk ve metodiklik korunacaktır.*

Bütün bunlara dayanarak İslami Kurtuluş Cephesi'nin siyasi programının ana unsurları; adalet, itidal, titizlik ve kapsamlılığı sağlayacak şekilde sıralanmıştır:

c. Akidevi Çerçeve

Cezayir halkı, güçlü İslami duygulara sahip Müslüman bir halk olup İslam'ın medeni ve tarihi risaletini temsil etmektedir. Buna binaen İslam; akidevi çerçeveyi ve hayatın bütün alanlarında gösterilecek siyasi faaliyetin ideolojik temelini oluşturur. Dünyayı saran ve medeniyeti sarsan kriz hali; mevcut rejim ve toplumların yaşadıkları ideolojik yetersizliğin en açık delili olduğundan, İslam krizi göğüsleme gücüne sahip en sağlam akidevi çerçeve olarak belirlenmiştir. Yüce Allah buyurur ki: "Hangi insan din yönünden iyilik edici olarak yüzünü Allah'a teslim edip dosdoğru İbrahim dinine tabi olandan daha güzel olabilir?"(Nisa,125).

“Allah katında din İslam’dır. Kim İslam’dan başka din umarsa kendisinden kabul edilmeyecektir ve o, ahrette kaybedenlerdendir.” (Al-i İmran,85) ve “Aralarında Allah’ın indirdiği ile hükmet, onların keyiflerine uyma ve onların Allah’ın indirdiği şeylerin bir kısmından seni şaşırtmalarından sakın!” (Maide,49).

d. Siyasi Çerçeve

İslami Selamet Cephesi’nin anlayışına göre siyaset; himmetli planlama, bilinçli organizasyon, ileriye görebilme, hak ve hakikate ulaşmak için esnek müzakere ortamı hazırlama, yükümlülüklerde adalet, tavırlarda baskıya değil iknaya dayanan doğruluk metoduyla itidale ulaşma esaslarında kendini gösteren şer’i siyasettir. Tavırlarda mutedil olma ve baskıdan kaçınma, Yüce Allah’ın şu buyruğuna dayanır: “Hatırlar. Sen ancak hatırlatıcısın ve onlar üzerinde zorlayıcı değilsin.” (Gâşiye,22). Şer’i siyaset zorlamayı değil, tercih hürriyetini temel alır. Yüce Allah buyurdu ki: “Rabbinden olan hakkı söyle. Dileyen inansın dileyen inkâr etsin.” (Kehf,29) ; “ Rabbın dileseydi yeryüzündekilerin hepsi iman ederdi. Yoksa sen inanmaları için insanları zorlayacak mısın?” (Yunus,99). Cephe, istibdat ve baskıyı önlemek için şurayı esas alır. Yüce Allah buyurdu ki: “onların işi, aralarında Şura iledir.” (Şura,38) ; “ İşleri onlarla müşavere et.” (Al-i İmran,159). İthal ideolojilerden kaynaklanan siyasi çelişkilerden uzak kalmak gayesiyle İslami Kurtuluş Cephesi’nin siyasi programı aşağıdaki hususları gerçekleştirmeye çalışır:

1. İstibdadı ortadan kaldırmak için şura, siyasi, iktisadi ve sosyal tekelsizliği yok etmek için eşitliği, hürriyetlerin kısıtlanmaması için bunların alanlarının genişletilmesini esas alır. Halkın deha ve iradesinin etkinliğini bütün alanlarda artırmaya çalışır. Şekçinler zümresi ve mahremiyet politikalarından kurtulmak için sorumluluk ölçülerini ve emanetlerin garantilerini belirlemeye önem verir. Görevlerin ifasına, toplu çalışma ruhunun geliştirilmesine, bencillik, kayırmacılık ve bireysellik duygularının kaldırılmasına gayret eder. Cephe, bu olumsuzluklara düşmemek için ifade hürriyetini garanti altına alarak, otokritiği teşvik eder ve bütün kurum ve organlarda siyasi, idari ve iktisadi muhasebe yollarını belirlemede titiz davranır. Halkı bilinçlendirmeyi ve bunlar karşısında sorumluluklarını hissettirmeyi temel görevi olarak görür. İslami otokontrol(hisbe) mekanizmasını dirilterek, “şer’i olarak bunu nasıl elde ettin?” ilkesini uygular.
2. Yukarıda zikredilen hususları gerçekleştirebilmek için İslami Kurtuluş Cephesi’nden siyasi yapıyı aşağıdaki sahalardan başlayarak düzeltmesi istenir:

- a. *Yasama gücünü, şeriatın hükümlerine tabi kılmak; Yüce Allah buyurdu ki: “ Yoksa onların, dinde kendilerine Allah’ın izin vermediklerini vazeden ortakları mı var?” (Şura,21); “ Yoksa onlar, cahiliye hükmünü mü umuyorlar? Yakın bilen bir toplum için Allah’tan daha güzel bir hakem var mıdır?”(Maide,50). Tabiatıyla bu noktada, çokpartili dönemin getirdiği bazı yeni olgular gözetilecek ve bütün taraflar, ulusal meclis ve diğer meclislerden başlayarak ülkenin ıslahına katkıda bulunacaklardır. Böylelikle tüm yasalar, Cezayir halkının inanarak esas gördüğü şer’iliğe dayanacaktır.*
- b. *Başkanlık, bakanlıklar, valilikler, ilçeler ve belediyelerden oluşan yürütme organının ıslahı.*
- c. *Ülkeyi ve insanları, egemenliği ve hürriyetleri, hak ve sorumlulukları ve toplumun vazgeçilmez çıkarlarını; bunlara yönelecek tehdit ve tehlikelere karşı korumaya elverişli güce sahip olacak şekilde askeri yapının ıslahı.*
- d. *Güvenlik politikasının; baskı ve işkenceden sıyrılarak görev ve hürriyetleri çerçevesinde toplumun çıkarlarını koruyacak, adalet, istikrar ve iç barışı sağlayacak şekilde düzenlenmesi.*
- e. *Basın yapısının ıslah edilerek, bu kurumların kültürel ve eğitici görevlerini yerine getirecek ve toplumun uyanışına katkıda bulunacak şekilde düzenlenmesi; basının, ülkeyi kültürel bağımlılıktan uzak tutacak ve kültür işgalinde koruyacak siyasi, kültürel ve medeni bilince sahip kılınması.*
- f. *İktisadi yapının; dağıtım, fonksiyon, siyaset, ekonomi ve medeniyet noktalarında yeniden düzenlenmesi, enerji politikasıyla tabii kaynakların ihracatının gözden geçirilmesi.*
- g. *İç ve dış ticaret politikasının; tekelcilik, karaborsa, riba/faiz, rüşvet ve hırsızlık gibi yanlışlıklara son verecek şekilde yeniden düzenlenmesi.*
- h. *İdari yapının; işlerin görülebilmesi, çıkarların zedelenmemesi, hakların garanti altına alınması ve halkın ifadesiyle bürokrasi denem engellerin kaldırılmasını esas alacak şekilde yeniden biçimlendirilmesi.*
- i. *Ziraat politikasının; çiftçiyi desteklemek, çiftçi ile sanayici arasındaki ilişkiyi gıda bakımından yeterlilik hatta ihracatını sağlayacak tarzda şekillendirmek esasları doğrultusunda gözden geçirilmesi.*
- j. *Eğitim yapısını; eğitimsizliğe son vererek bütün yaşları kuşatacak, özlenen kaliteyi sunacak şekilde yeniden düzenlemek ve öğrencilerin medeniyetin varisleri olmasını sağlayarak sürekli daha mükemmel doğru risaletin taşıyıcıları haline gelmelerine zemin hazırlamak.*

Bu şekilde, bütün kurum ve organları ıslah etmek suretiyle, siyasi yapının kapsamlı ıslahı, İslami Kurtuluş Cephesi'nin önerdiği değişim modeli çerçevesinde gerçekleştirilecektir.

- k. Yargı kurumunun; yargı bağımsızlığını ve şeriatın belirlediği şekilde hâkimin dokunulmazlığını temel alacak şekilde düzenlenmesi. Böylece, zalimce uygulamalar ve haksızlık ve şaibelerinin lekesini giderecek olan Rabbani adalet, tahakkuk edecektir ki bu, şer'i siyasetin temel direği, yönetimin varlık gerekçesi ve siyasi rejimin amacıdır.*
- l. Toplumun hürriyetini ve iradesini en sağlıklı ve doğru yollarla ifade etme hakkını garanti altına almak, bu çerçevede seçim kanununu yeniden şekillendirmek, -yaşı küçük, zihinsel özürlü veya deliler gibi- reşit kabul edilmeyenler ile şer'i bakımdan adil olmayanlara seçme-seçilme hakkı tanımamak, askeri hizmette, güvenlik birimlerinde ya da idari organlarda çalışanları seçimlere katılmaya zorlamamak ve genel hürriyet gereği, herkes için seçme hakkını tanımak en önemli noktaları oluşturmaktadır.*

Seçim sandıkları, yargı kurumu tarafından korunur ve adil olan şahitler dışında kimsenin önünde açılmaz. Halkın sayım yapacak bu kimselerin güvenilirlikleri üzerinde ittifak etmiş olmaları gerekir. Sayım ve toplama işlemleri ulusal ve uluslararası kamuoyuna aynen aktarılacaktır. Yargı kurumlarında itiraz ve temyiz hakkı saklı tutularak seçimlerin hile şaibelerinden tamamen uzak kalınması sağlanmalıdır. Oy sayım işlemlerinde ilgili kurumların gözlemcileri de bulunmalıdır.

Bunlara ek olarak; yasama, yürütme ve siyasetle ilgili çeşitli heyet ve meclislerde ülke işlerini yürütecek adil adayların seçilme yollarında belirlenmelidir.

e. İktisadi Politika

İslami Kurtuluş Cephesi'nin iktisadi politikası aşağıda çizilen anlayışa dayanır: Zaruri tüketim ihtiyaçları ile üretim şartları arasında uyum, keyfiyet ve kemiyetin dengeli olarak gelişmesi ve bunlara duyulan ihtiyacın nüfus artışı ve medeni gelişmeler dikkate alınarak gözetilmesi gereklidir. İktisadi bağımsızlığa ulaşmak için; ülkenin dış borçlardan, enflasyondan korunması için ithalat- ihracat arasında denge kurmak elzemdir. Borçlar ve enflasyon, en tehlikeli tutarsızlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ikisi, iktisadi, siyasi ve

medeni bağımlılıklar halinden kurtularak onurlu bir hayat seviyesine ulaşmada ne büyük engeller olarak durmaktadır. Ülke, yaklaşık yüz elli yıl sömürge yönetiminde kaldığından uzun süre servet kaynaklarının talan edilmesine, geçmiş rejimler döneminde ise iktisadi krizlere şahit olmuştur. Bu krizler döneminde üretim-tüketim dengesi en zaruri ihtiyaçlar olarak biline ilaç ve mesken de dâhil olmak üzere bütün alanlarda sarsılmıştır. Bu dönemde üretim azalmış, ithal edilen tüketim mallarına duyulan talep sürekli artmış ve iktisadi bağımlılık hali pekiştirilmiştir.

Hürriyetlerin kısıtlanması, planlama iddiasıyla girişimcilik ruhunun öldürülmesi, kalkınma planlarının gecikmesi, eğitim kurumunun geriliği gibi etkenlerle insani potansiyel yitirilmiş, tahsil seviyesi düşmüş, bilgi ve beceriler yüzeyselleşerek üretim projeleri uygulanamaz hale gelmiştir. Küçük sanayi kuruluşları çalışmaktan men edilerek, istihdam alanları daraltılmış, işsizlik oranları sürekli artmıştır. Uyuşukluk ali, sürekli gelişerek enflasyonu körüklemiş, iktisadi tutarsızlıkları daha da kompleks bir hale sokmuştur. Sonuçta, mevcut rejimin, gerileyen ekonomiyi kontrol etme gücü kalmamıştır.

Dev sanayi kompleksleri kurmayı, hammadde ve malzeme ithalatıyla ödünç deneyimlere dayalı, kalite ve üretim açısından yetersiz kalan fabrikalar açmayı esas alan iktisadi politika, ülkeyi ekonomik açıdan iflasa sürüklemiştir. İstihdam, tüketim ve ya üretim noktalarında kendine yeterlilik esasına dayanmayan sanayi, bizi daha fazla yoksullaştırmaktan ve daha azla bağımlı kılmakta bir işe yaramamıştır. İşte, sanayi mevcut ekonomi üzerinde bir yük haline getiren de bu politiklardır. Ülkenin kendi kendine yeterliliği, gençliğin istihdamı gibi iddialarla yola çıkan bu politika yukarıda zikrettiğimiz etkenlerin yanı sıra organizasyon bozukluğu ve pazarlamadaki başarısızlıktan dolayı iflas etmiştir.

Nüfusun üçte ikisi gibi oldukça fazla bir bölümünün otuz yaşın altında bulunduğu bir ülkede, yapılacak kapsamlı kalkınma stratejisinin uygulanabilmesi için en önemli icraat araçlarından biri yatırımlar olacaktır. İktisadi politika, devlet bütçesinin mali durumunu; çeşitli istihdam sahaları yaratacak ve geleceğe dönük ihtiyaçlara cevap verebilecek yatırımlara uygun hale getiremezse gelecek kuşaklarda istikbal, iş bulamama ve yoksulluk kaygıları oluşmaya başlayacaktır. İşsizlik ve yoksulluk, halkı medeni bakımdan ikincil plana itecektir.

Bunlara dayanarak iktisadi politikalara dayalı çalışmalar, aşağıdaki eksenler üzerinde yoğunlaştırılacaktır:

1. Sağlıklı bir tarım politikasının oluşturulması.

2. *Mevcut sanayi politikasının gözden geçirilerek, isteklere cevap verebilecek şekilde düzenlenmesi.*
3. *Ticaretile ilgili olarak, sektörün yapısı, tüketim politikası, pazarlama sistemi ve dağıtım araçları gibi hususların yeniden gözden geçirilmesi.*
4. *Maliye ve para politikalarının siyasi kararların içerde ve dışarıda bağımsızlığını garanti altına alacak şekilde yeniden düzenlenmesi.*

İslami Kurtuluş Cephesi, iktisadi konuları insan ve medeniyetin kurtuluşu için İslam'dan hareket ederek, bu konuları, insana hizmet etme ve insan hayatını iki dünyada mesut kılacak şekilde düzenleme faktörlerinden biri olarak görür. Bu akidevi ve ideolojik iktisadi kalkış noktasından hareket ederek aşağıdaki ekonominin temel eksenlerini İslam iktisadi modeli çerçevesinde düzenlemeye çalışır.

I.Tarım:

Tarım ülkenin en önemli gelir kaynaklarından biridir. Yüce Allah bizlere geniş topraklar, mutedil bir iklim ve müsait bir toprak bahşetmiştir. Cezayirli de tabiatı itibariyle ruhsal ve organik olarak toprağına bağlıdır. Bu bağlılık onu dünyanın kaliteli ve bol ürün yetiştiren en başarılı çiftçilerinde yapmış ve Cezayir'i tanınmış tüketim pazarlarına gıda ihracatı yapan bir ülke haline getirmiştir. Ülkenin kuzey kesimleriyle iç bölgelerinde yer alan bazı verimli topraklarda tarım gelişmiştir. Ne var ki; tarıma uygun olan geniş sahra toprakları, bilinçli bir sulama politikasının yokluğundan dolayı ıslah edilememiştir. Ülke bu sebepten dolayı Allah'ın bol olarak bahşettiği yağmurları değerlendirememekte, yer altı suları çıkartılamamakta, vadi ve nehirler heder edilerek sular ya sahrada eriyip gitmekte ya da kuzeyde olduğu gibi denize dökülmektedir.

Toprakları çiftçisiz bırakan, gerekli barajları yapmayarak ve zengin kaynakları lüzumlu bölgelere taşımayarak halka ve ülkeye zaman kaybettiren tarım politikası, ülkeyi geçmişte ve günümüzde görülmemiş bir tarımsal geriliğe itmiştir.

Yukarıda zikredilen toprak yapısının elverişliliği ancak sağlıklı bir tarım politikası sayesinde servete dönüşebilecektir. Bu politika, sulardan en güzel şekilde yararlanmak ve toprakları en ekonomik şekilde değerlendirmek için temel projeler hazırlayacaktır. Topraklar bilimsel ve teknolojik yollarla ıslah edilecek, Sahra kuzeyden gelen yağmurlarla beslenecektir. Kuzey'in pazarları Sahra'nın ürünleriyle zenginleşecektir. Tabiat muhtelif şekilleriyle bütünlüğe erdikten sonra tarım politikası da doğal olarak tüketicinin ve dünya pazarlarının ihtiyacı doğrultusunda üretimle bütünleşecektir. Tarımsal ürünlerde kaliteye ulaşıncaya dünya pazarlarında da tarım ürünleri bakımından üstünlük sağlanacaktır.

İslami Kurtuluş Cephesi'nin tarım politikasıyla ilgili çabaları, Allah'ın izniyle başarılacak şu icraatlarda kendini gösterir:

- a. *Tarım politikası; şer'i siyaset çerçevesinde toprağın gerçek sahiplerinden gasp edilmesine ve feodal yöntemlerle dağıtılmasına bir son verecek şekilde düzenlenir. Allah Rasulü(s.a.v) buyurdu ki: "Bir karış toprakta haksızlık yapanı, Allah yedi topraktan mahrum etsin."*
- b. *Tarıma elverişli arazilerin bilimsel yollarla ıslahında ciddiyet gösterilmesi ve bu toprakların hak edenlere dağıtılması; ayırım gözetme gibi zulüm ve haksızlıklardan uzak durulması. Yani arazi dağıtımının şeriat dairesinde belirlenen ölçüler doğrultusunda adil olarak yapılması.*
- c. *Hayvan yetiştiriciliğine özen gösterilmesi suretiyle en kısa zamanda et, süt ve süt mamulleri ithalatına bağımlı kalınmayacak hale gelinmesi.*
- d. *Tarım ürünlerinin içeride ve dışarıdaki dağıtım ve pazarlama politikalarının gözden geçirilmesi.*
- e. *Tarımın, tarım ürünleri sanayinin desteklenmesi ve ürünlerin telef olmasını önleyecek küçük ve orta çaplı imalat komplekslerinin teşvik edilmesi.*
- f. *Savaş, kriz ve olağanüstü durumları hesap ederek tarımsal ürünlerin depolanacağı dev siloların inşa edilmesi.*
- g. *Çıkarları garanti altına alarak acil ihtiyaçların ikincil ihtiyaçlara feda edilmesini önleyecek bir tarımsal kalkınma planının hazırlanması.*

Bolluk yıllarında iken kuraklık yıllarının hesabını yapmayan politika kör bir politikadır. Yüce Allah buyurdu ki: " Âdetiniz üzere yedi yıl ekersiniz. Yiyeceğiniz az bir miktar dışında, biçtiğinizi başağında bırakırsınız."(Yusuf, 47).

- h. *Model çiftliklerde tarımla ilgili bilgi ve teknikleri geliştirme amacıyla araştırma birimleri ve laboratuvarların kurulması.*
- i. *Cezayir halkına, kendine güven duygusunu yeniden kazandırmak ve hayat seviyesini yükseltmesinde yardımcı olmak amacıyla zirai eğitim veren kuruluşların, ülkenin gelişmiş bilgi ve tekniklere olan ihtiyacı doğrultusunda ıslah edilmesi. Eğitim araçlarında yeterlilik söz konusu değilse bunların hedefi gerçekleştirecek şekilde desteklenmesi ve zenginleştirilmesi.*
- j. *Tarım ekipmanlarının modernizasyonu için tarıma yönelik sanayi planının oluşturulması; böylelikle ülkemiz tarımı da dünya pazarlarında bizimle rekabet eden ülkelerin bilimsel ve teknik gelişmişliği seviyesine yükselecektir. Ürün kalitesi, kullanılan teknolojinin seviyesi ve üstünlüğü ile orantılıdır. Tabiatıyla bu noktada önce*

Cezayir halkının ihtiyaçları dikkate alınacak ve dışa yönelik pazarlama bundan sonra düşünülecektir. Yani tarım ticarete feda edilmeyecektir.

İslami Kurtuluş Cephesi tarım alanında olumlu veya olumsuz olarak rol oynayan temel faktörleri bu şekilde belirlemiştir. Ama tüm bunlar dünya ile ilgili hususlardır. Cephe iyi bilmektedir ki Cezayir halkının vicdanının derinliklerinden kopup gelen tevbesi, onun İslam'a dönüşünde somutlaşmaktadır. Yüce Allah bu sayede bize hayır ve nimetlerini bahşedecektir. Yüce Allah buyurdu ki: "Eğer şehirler ahaliyi iman eder ve Allah'tan korkarlarsa onlara gökyüzünden ve yeryüzünden bereket kapılarını açarız." (A'raf,96) ; " İnanları ve cinleri ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. Onlardan ne rızık vermelerini, ne de beni beslemelerini istiyorum. Kuşkusuz Allah bol rızık veren ve sağlam kudret sahibi olandır." (Zariyat,55-58). Ama bunlar, yanlış tevekküllü ve rızık sebeplerinin peşinde koşmamayı haklı göstermez. Allah Rasl(s.a.v.) buyurdu ki: "Onu idrak et ve sonra tevekkül et."

II.Sanayi:

Bağımlılığa son vermek isteyen bir halkın yaşadığı ve dininin sürekli hazırlık yapmasını emrettiği bir ülke olan Cezayir'de sanayi, medeni uyanışın zaruri şartlarından biridir. Yüce Allah buyurur ki: "Onlar için gücünüz yettiği oranda kuvvet hazırlayın."(Enfal,60).

şurası var ki sanayi, İslami Kurtuluş Cephesi'nin anlayışında geçmişte olduğu gibi tarımın ihmaline pahasına geliştirilmeyecek, aksine onu desteklemeye ve onunla bütünleşmeye çalışacaktır. Sanayi, Amerikan ve benzeri kapitalist ülkelerle Rusya ve benzeri komünist ülkelerde olduğunun aksine, Cezayir'in Müslüman insanını, onun değerini, mevkiini ve ruhsal yapısını rencide etmeyecek şekilde yapılanmalıdır. Sanayi retici insanın barış ve askeri ortamlarda üretkenliğini sağlayacak bir olgudur.

Sonuç itibari ile sanayi politikası aşağıdaki noktalarda özetlenebilir:

- 1. Cezayir sanayisini; sanayi üretim güçlerini ve diğerlerini bütünleştirecek şekle sokmak.*
- 2. İşsizlik problemini gğsleyebilmek için, küçük ve orta çaplı işletmeler açmak suretiyle istihdam alanlarının artırılması zaruridir. Bu işletmeler, ülkenin tüketim talepleri ışığında planlanmalı, yabancı hammaddeye bağımlı olamamalıdır. Çünkü aksi halde bu iktisadi bağımsızlık ilkesiyle ters düşecek, diğer bir ifade ile üretim ve imalatın bütünleştiği bir sanayi yapılanmasıyla çelişecektir. Bu yapılanma kalitenin feda edilmesi pahasına gerçekleştirilmelidir.*

3. *Sanayi yapısında fonksiyonel çeşitliliğin teşvik edilmesi suretiyle ülkenin sanayi bakımından kendine yeterli olması sağlanmalıdır. Yani sanayinin çeşitli dalları birbirlerini destekleyerek üretimlerini dengelemelidirler. Sanayinin bu çeşitli dalları, ülkeyi dışarıya muhtaç olmayacak şekilde bütünleşmelidir.*
4. *Enstitü, üniversite ve araştırma merkezleri gibi sınai ve mesleki eğitim kurumlarının seviyeleri yükseltilerek teknolojik deneyim geliştirilmeli ve bu kurumlar ülkesinin sınai kalkınmada duyduğu ihtiyaca cevap verir hale getirilmelidir.*
5. *Ülkenin tabii kaynaklarının, çağın sanayi ve teknolojideki yeniliklere uygun sanayileşmeye olan ihtiyacını göz önünde bulundurmak. Zira medeniyetimiz gerek silahlanma, gerek pazarlama, gerekse tüketimde büyük bir yarışa şahit olmaktadır.*
6. *Üstün deneyim ve niteliklere sahip bilim adamı ve teknisyen yetiştirmek üzere laboratuvar ve atölyeler inşa etmek, buralarda özellikle sanayi bilimleri ve bunlarla ilişkili olan fizik, matematik, kimya ve muhtelif mühendislik bilimlerine ağırlık vererek uzmanlar yetiştirmek, zekâ, deha, istek ve kudretleri yükseltmeye çalışmak ve yaratıcılığa teşvik etmek.*
7. *Müesseselerin işletilmesi, sanayinin gelişmesinde rol oynayan faktörlerin en önemlilerinden biridir. Bu noktada, İslami metot, söz konusu işletmelerde şura, karşılıklı saygı ve Allah'ın Rasulü(s.a.v)nün "Hepiniz çobansınız ve hepiniz güttüğünüzden mesulsünüz." buyruğu gereği duyulan sorumluluk duygusu faktörleriyle gelişen cemaat/birliktelik ruhunun hâkim olmasını sağlamak.*
8. *İşçinin; değerinin iadesi, ruh halinin gözetilmesi, haklarının güvence altına alınması, psikolojik, sıhhi, sosyal şartlar, nakil, terfi, tazminat, mesken ve onurlu yaşamanın diğer gereklerinin yerine getirilmesi zaruridir. Allah Rasulü(s.a.v) buyurdu ki: "İşçiye hakkını teri kurumadan veriniz." Yine O söyle buyurdu: " İşinden dolayı yorgun olarak geceleyen bağışlanmış olarak geceler."*
9. *Batı Arap Birliği'nin gerçekleşmesi çerçevesinde gümrük politikasının gözden geçirilmesi, geleneksel gümrük kuşatmasından kurtulmamız için Ortak Arap İslam Pazarı'nın oluşumunun teşvik edilmesi gerekir. Bu kuşatma, tarım ve sanayi ürünlerinin ülkeler arası tebabülü önünde engel olarak durmakta, çıkarların değiş-tokuşuna, kaynak, imkân, beşeri ve tabii güçlerin bütünleşmesine mani olmaktadır. Oysa İslam ülkeleri planında böyle bir bütünleşme, zengin sanayi ülkelerinin bizi sürekli sıkıştırdığı şu dönemde çok gereklidir. Bu kuşatma tazyikini örnek alarak, Amerikan ambargosu nedeniyle Libya'da Kıbrıs Türk Kesimi'nde ve İran petrolünde görebilirsiniz. Bunlar gerek üretim gerekse tüketim noktasında İslam ülkeleri arasında olabilecek kapsamlı bir iktisadi dayanışmanın zaruriliğini teyit etmektedir. Bu noktada*

güneyimizde yer alan Afrikalı komşularımızı da unutmamalı ve Afrika Birliği siyasetini derinleştirmeye yönelik çalışmalar yapmalıyız.

10. Araştırma, keşif, modernizasyon ve yenileme gibi sanayi girişimlerini desteklemek ve gözetmek için mali ödeneğe sahip idari kurumlar inşa etmek; içerde ve dışarıda bunların ilişkilerini kolaylaştırmak; bu kurumlara örneğin gümrük muafiyeti, bu tür projelere vergi indirim veya muafiyeti gibi kolaylıklar göstermek.
11. Kamu mülkiyeti politikasını gözden geçirerek, yabancıların veya belli zümrelerin eline düşmemesini sağlamak. Yüce Allah mal ve mülkle ilgili olarak şöyle buyurmuştur: “...Ta ki içinizden yalnız zenginler arasında dönüp- dolaşan bir devlet olmasın.”(Haşr, 7)
12. Devletin sanayi mülkiyetine ve özel sektöre yapacağı müdahaleleri belirleyecek kıstasların konması; özel sektörün tekeli olmasını ve kamu çıkarlarına saldırarak siyasi, iktisadi ve sosyal açıdan parazit haline dönüşmesini engellemek gerekir.
13. Kalitenin korunması ve tüketici haklarının garanti edilmesi amacıyla gerekli kıstasların konması.

İslami Kurtuluş Cephesi, bu sanayi politikası ışığında Allah'ın izniyle devamlı surette politikanın gözetilmesi ve gelişmelere göre yenilenmesi için çalışacak, üretim-tüketim gelişmelerinin isteklere cevap vermesini sağlamaya gayret ederek genel İslami siyaseti çerçevesinde hedeflenen gaye, maksat ve ihtiyaçlardan hangilerinin tahakkuk ettiğini tespit edecektir. Böylelikle sanayi siyasi programın diğer unsurlarıyla uyum sağlayacaktır. Yine bu çerçevede uygulama aşamasında karşılaşılan engeller saptanarak çözümleri araştırılacak ve kapsamlı kalkınma planının belirlenen zaman ve mekânlarda, Cephe'nin bağlı olduğu şer'i siyaset ve bilimsel titizlik dairesinde gerçekleştirilmesine çalışılacaktır.

III.Ticaret:

İslami Kurtuluş Cephesi, ticareti ülke ekonomisinin can damarı olarak görür. Üretimin değerlendirilmesi, kaynakların yönlendirilmesi, çıkarların bütünleşmesi ve maddi değerlerin İslam Şeriatı dâhilinde belirlenmesini sağlayacak denge ve karşılıklı çıkarlar onun vasıtasıyla gerçekleşecektir. Üreticinin çıkarının, tüketicinin çıkarını zedelemeyeceği gibi aksi de düşünülemez. Satıcının kârı müşterinin üzerinde olur, aksi olmaz. Yüce Allah buyurur ki: “İnsanların eşyalarını eksik vermeyin.” (A'raf, 85). Allah Rasülü(s.a.v.) buyurdu ki: “Ne zarar vermek, ne de zarar görmek.” Bu gayelerin gerçekleştirilmesi için İslami Kurtuluş Cephesi'nin ticaret politikası aşağıdaki ilkelerle belirlenir:

1. *Tekelcilik, faiz, aracılık ve sahtekârlık, sermayeyi yitirmek ve aldatıcı satış gibi tüm ekonomik parazitleri ortadan kaldırarak ticaret manzumesini yeniden düzenlemek. Allah Rasulü(s.a.v) buyurdu ki: “Bizi aldatan bizden değildir.”*
2. *Dağıtımını yeniden organize ederek kurumların merkeziyetçiliğini kaldırmaya çalışmak.*
3. *Pazarlama politikasını adem-i merkeziyetçiliği oturtacak şekilde değiştirmek, karaborsayı yıkarak rekabet ve mal bolluğunu teşvik etmek; zaruri ihtiyaç maddelerini bollaştırmak ve ulusal ürünlerin pazarlanmasında iç piyasaya öncelik vermek.*
4. *“ Ne zarar vermek, ne de zarar görmek” ilkesi doğrultusunda pahalılık ve enflasyona bakarak fiyatlandırma politikasını yeniden gözden geçirmek.*
5. *Alım-satım arasındaki dengeyi; İslam şeriatının vazettiği çıkarların himayesi ve değerlerin korunması prensibi çerçevesinde kurmak.*
6. *Çok ortaklı yapılanmalara yeniden öncelik tanıyarak ekonomiyi canlandırmak, dağıtım yollarını hızlandırıp bolluğu sağlamak için serbest ticaret şirketlerinin kurulmasını özendirmek.*
7. *Ticari sözleşmelerin tanziminde şer’i kayıtlara öncelikle riayet etmek, şirket kuruluşları ve diğer muamelelerde sorumlulukların dayanağı olan hakları garanti altına alacak ve çıkarları koruyacak şer’i ilkeleri esas tutmak.*
8. *Ekonomi ve ticaret basınıni oluşturarak ticaret ehline, üreticilere ve tüketicilere yardımcı olmak; tüketim mallarının, dağıtım yerlerinin, elde etme yollarının halka duyurulması suretiyle ticaretin canlandırılmasını ve herkesin kendine ve kesesine uygun malı bulunmasını kolaylaştırmak.*
9. *Bu kurumları gözetmek ve faaliyetlerini denetlemek üzere idari, teknik ve iktisadi bir organ inşa etmek.*
10. *Dış ticaret politikasını, ekonominin bağımsızlığını ve himayesini sağlayacak şekilde aşağıdaki şartlara uygun olarak oluşturmak:*
 - a. *Dış ticaret muamelelerini denetim altına alarak, iç pazarın ihtiyaçlarını dış pazara pazarlamaya son vermek.*
 - b. *İstisnai durumlar dışında ticari tekelciliğin men edilmesi. Devlet bu tür hallerde kamunun siyasi ve iktisadi çıkarlarını güvence altına almakla yükümlüdür*
 - c. *İthalat-ihracat arasındaki zaruri dengeyi korumak üzere ticari tebedül hürriyetini gerçekleştirmek için tedriciliğe riayetin zaruri oluşu; bu çerçevede ithalat önceliği, üretim aletlerine, sağlık ve bilim ekipmanlarına*

- verilerek toplumun medeniyet görevini yapmasını engelleyen kuşatma yarılabilir. Bu noktada İslami barışın kalıcılığı, adalet, zayıf halkların desteklenmesi, sömürgecilik politikalarından zarar görmüş toplumlara arka çıkılması, bağımlılık, geri kalmışlık yoksulluk, açlık, hastalık, cehalet ve sapma gibi hallerden kurtulma uğrunda çalışılacaktır.
- d. Gelirler-giderler dengesi uzak geleceğe yönelik medeni kalkınma planının kıstaslarına tabi olacak, dolayısıyla enerji ve madenler gibi sanayinin temel maddeleri, güncel tüketim maddelerine dönüştürülmeyecektir. Bu, İslami Kurtuluş Cephesi'nin ülkenin gelecek nesillerine gösterdiği özeni ve onların ihtiyaçlarına duyduğu saygıyı göstermektedir. Bu da iktisadi ve medeni uyanışı uzun ömürlü kılacak bir yaklaşımdır.
- e. Aynı türden bir gelir-gider dengesinin ulusal üretimin, kalite gözetilerek himayesi için öngörülmesi ki bu, devletin ulusal üretimi desteklemesine yol açacaktır.
- f. Dışarıya ihraç edilen ürünler, Cezayir halkının iradesinin ortaya çıktığı en önemli alanlardan birini oluşturur. Bunlar, kalite ve rekabete dayalı dünya pazarlarının gerekleri doğrultusunda fiyat bakımından mutedil olmalıdır.
- g. Uluslararası Para Fonu(IMF) ve mevcut krizde rolleri bulunan diğer uluslararası finans ve ekonomi kurumlarıyla var olan ilişkilerin gözden geçirilmesi. Bu kurum ve kuruluşlarla, İslami Kurtuluş Cephesi'nin öngördüğü siyasi, iktisadi ve sosyal prensipler ışığında ilişkiler kurulması.

Sonuç itibarıyla, İslami Kurtuluş Cephesinin ticaret politikası, tarım ve sanayi politikalarıyla bütünleşerek mükemmelleşir. Bu bütünlükle ulaşılabilecek ekonomi; bağımsızlık, bolluk, kalkınma ve sosyal, kültürel, medeni gelişmenin gerekleriyle uygunluk sağlamanın garantisi olacaktır.

IV.Maliye:

Para politikası, iktisat üzerindeki metodik kontrole yardımcı olan faktörlerin en önemlilerinde biridir. Bu kontrol, kalkınma ve gelişmeyi güvence altına alabilmek için kaynakların israfını önlemek amacını güder. Bu ikisi yani ekonomik kalkınma ve gelişme İslami Kurtuluş Cephesi'nin iki ana hedefini oluşturur. İşte bu nedenle Cephe'nin para politikası aşağıda zikredeceğimiz esaslar doğrultusunda belirlenir:

- a. Ülkenin para biriminin yurt içinde ve yurt dışında tek bir değere sahip olması için reelleştirilmesi ve bu yapılırken gelir-gider arasındaki ticari tebedül ortamının gözetilmesi. Bu İslam şeriatının para politikasıyla ilgili sınırlamalarını gözetmek suretiyle üretimin gerçek motivasyonunu sağlayacaktır.
- b. Vatandaşın satın alma gücünü korumak, üreticinin çabalarını motive etmek ve ekonomik değerleri muhafaza etmek amacıyla para biriminin yurtiçi ve yurtdışındaki kur farklarını gözden geçirmek.

Siyasi kararların bağımsızlığını güvence altına alabilmek için ülke bütçesinin aşağıdaki gelir kaynaklarına dayanması gerekir:

1. Tabii kaynaklar.
2. Tarımsal, sanayi ve ticari gelirler. Bu noktada kendine yeterlilik şartlarını hazırlamak ve adaleti temin etmek suretiyle dışa bağımlılıktan kurtulmak gerekmektedir.

Bunlara binaen aşağıdaki hususların yeniden gözden geçirilmesi elzem olmaktadır:

- i. Gümrük vergileri politikası
- ii. Devlet şer'i siyasetle yükümlü olduğu sürece zekât ve vakıfların devletin şer'i gelir kaynakları olarak kabulü.
- iii. İktisadi ve sosyal kriz hallerinde sosyal dayanışma ve şer'i borç verme kurumlarının işletilmesi. Bu gibi durumlarda devletin; vatandaşın mallarını gasp etme veya enflasyonu körükleme ya da dış borçlanmaya gitmek yerine kendi vatandaşlarından borçlanmaya gitmesi daha uygun olur.
- iv. Yurtdışındaki servet sahibi Cezayirli ve Müslüman işadamlarının ülkede yatırım yapmaya teşvik edilmeleri. Bu mal ile cihadın bir şekli olup kredi verme, hibe veya yatırım yapma yoluyla olabilir. Ancak devletin bu gibi kimselere gerekli garantileri vermesi ve rızıklarıyla oynamaması gereklidir.
- v. Devletin kaynaklarını, vatandaşların rızıklarını ve yatırımcıların servetlerinin ülkenin refahı yolunda kullanmayı güvence altına alacak şekilde banka politikasının gözden geçirilmesi ve siyasi kararların bağımsızlığına ülke içi ve dışında hâle getirilmemesi.

vi. İslami bankaların faizsiz kredi ve tasarruf fonlarının kamu çıkarlarını sağlayacak şekilde tesisi ve bunların yardımlaşma, dayanışma, sosyal gelişme ve iktisadi büyümeyi sağlama yolunda çaba sarf etmesi. Bu çerçevede devlet bütçesi her yıl acil ve ertelenebilir ihtiyaçları göz önünde bulundurularak oluşturulacaktır. Bütçe, ekonomide tedrici düzelmeyi ve süratli iktisadi büyümeyi siyasi ve tarihi gelişmeler dairesinde gerçekleştirmeyi hedefleyecektir. Bütçe politikası mali icraatın, öncelikler sıralamasına göre yürütülmesiyle yükümlü olacak sadece zekât müessesesi bundan etkilenmeyecektir.

vii. Vergi toplama sistemi; gerek vatandaşların verme gücünü aşması, gerek aşırı pahalılığa ve enflasyona yol açması ve kanun ve kamu çıkarı adıyla vatandaşın malının gasp edilmesi politikasına dönüştüğünden dolayı değiştirilmelidir. Zira bu politika, kamu çıkarlarının bir nevi vatandaşın zararını esas aldığı ve ona gücünün yetmediğini yüklemeye dayandığını düşündürmektedir. Adil bir kalkınmanın sağlana bilmesi için bu haksızlıkların durdurulması gerekmektedir.

f. Sosyal Politika

İslami Kurtuluş Cephesi'nin sosyal politikası, insan onuruna saygı ilkesine dayalıdır. Yüce Allah buyurdu ki. "Biz Ademoğlunu onurlu kıldık, onları karada ve denizde taşıdık ve güzel nimetlerle rızıklandırdık. Ve onları yarattıklarımızın çoğundan üstün kıldık." (İsra,70). Sosyal politikamız bu ilke çerçevesinde insan hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasıyla başlar. İnsanlar içinden çıkarılmış en hayırlı ümmet olma vasfını tahakkuk ettirmek için Şari'nin de öngördüğü bu hak ve özgürlükler bütün insanlar için eşit olarak geçerlidir. Sosyal dayanışmayı esas alan bu ümmet sınıf ve grup çatışmalarından uzak kalacaktır.

İslami Kurtuluş Cephesi'nin sosyal politikası aşağıdaki hususlarla belirlenebilir:

i. Varolma hakkı: İnsana bahşedilen Rabbani onurun boyutlarından biri de insan varlığının nimet olarak telakki edilmesidir. İnsanın görevi varlığının gerekçesidir. Yüce Allah buyurdu ki: "İnsanları ve cinleri yalnız bana kulluk etsinler diye yarattım. Onlardan ne rızık ne de beni doyurmalarını isterim. Kuşkusuz Allah bol rızık veren ve sağlam kuvvet sahibi olandır."(Zariyat,55-58). Allah insanın varlığını modern teorilerin kabul ettiğinin aksine kazançla değil kullukla gerekçelendirmiştir. Malthus'tan Marks'a kadar insan, ekonominin üzerinde bir yük ve evrende bir parazit olarak kabul edilmiştir. Onurlandırma aynı şekilde evrenle ilişkisinden çok Rabbiyle ilişkisini esas almıştır. Yüce Allah buyurdu ki: "Allah katında en değerliniz en takvalı olanınızdır."(Hucurat,13).

İnsan, Rabbani onurlandırma ve faaliyeti sayesinde evrenin odağını oluşturur. Onun faaliyetleri tüketim sınırlarını aşmayan hayvani bir faaliyet değildir. Aksine bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar dairesini aşan evrensel bir faaliyet olup –medeniyet yapıcısı olma itibarıyla- medeni boyutlara ulaşır. Bu vasfıyla insan kesinlikle medeniyet için bir yük olmaz. Dolayısıyla nüfus planlanması iddiasıyla ortaya atılan sloganlar aslında insan onurunu zedeleyici, evrendeki öncü rolünü elinden alıcı ifadelerden başka bir şey değildir. Yüce Allah buyurdu ki: “Çocuklarınızı açlık korkusuyla öldürmeyin. Sizi de onları da biz rızıklandırıyoruz.”(En’am,151). Toplum tüm çocukların eşit ilgi ve bakım görmesini isteme hakkına sahiptir. Bu haktan mahrum etmek varolma değerini zedeleme anlamına gelir.

ii. İlgi ve Bakım Hakkı: Ceninden tahsilin en yüksek seviyelerine kadar ilgi ve bakım görme hakkı, varolma değeriyle doğrudan ilişkilidir. Çünkü bu varlık risali, tarihi ve medeni bir varlıktır. Dolayısıyla eğitim hakkı, şer’i bir hak olup aynı zamanda anne ve çocuk açısından sorumluluk oluşturmaktadır. Şu halde eğitim aynı anda hem bir hak hem de bir ödevdir. Yüce Allah buyurdu ki: “Yaratan Rabbinin adıyla oku. O, insanı bir kan pıhtısından yaratmıştır.”(Alak,1-2). Ayet varolma ve öğrenme hakkını risaletin muhtevası içinde nassetmiş ve risaletin yaratılış dayanaklarından biri olduğuna işaret etmiştir. Risaleti taşıma liyakatine hazırlayacak öğrenme; vacibe götürenin de vacip olması ilkesi doğrultusunda vacip olmaktadır.

Bu nedenle İslami Kurtuluş Cephesi’nin politikası öğrenme hakkını herkes için garanti etme ilkesine dayanır. Bu da eğitim sisteminin aşağıdaki ıslahat şartlarını taşımasını gerekli kılmaktadır. ıslahat mevcut eğitim politikasından başlayacaktır. Zira bu politika siyasi, iktisadi, sosyal, kültürel ve medeni kriz ortamıyla yakından ilişkilidir.

I.Eğitim politikası:

i. Eğitim politikası devletin genel siyasetinin bir parçasıdır. İslami Kurtuluş Cephesi’nin öngördüğü siyaset de şer’i siyaset olduğuna göre eğitim politikası da İslam şeriatının öngördüğü amaçlara bağlı olacaktır. Ülkede yaşayan herkes din, dil, ırk, mezhep ve cins ayrımı gözetilmeksizin eğitim haklarına sahip olacaktır.

ii. Eğitimin bireyin hakkı olduğu kadar çıkarlarını gözetme zarurietini doğrultusunda toplumun da hakkı olması gerekir.

iii. Eğitim bütçesinin adalet ve kaliteyi birlikte sağlayacak şekilde belirlenmesi.

II. Devletin Eğitim Bütçesi:

Eğitim ihtiyaçıyla finansman arasındaki denge; eğitimin en önemli yatırım alanı olarak kabul edilmesi çerçevesinde kurulur.

III. Eğitici Yönlendirme:

Aşağıdaki değerlerle kayıtlıdır.

i.En üstün yeteneklere ulaşmak için eğilim ve deneyimler.

ii. Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin ayrı ayrı sınıflarda eğitim ve öğrenim görmeleri, sosyal terbiye ve görgü kuralları gibi İslami değerlere bağlı kalmak.

iii. Kazanç veya risali/medeni rol planında görev taksimine riayet ederek kuşakları buna göre hazırlamak; işsizliği çözümleyerek, değişik alanlardaki çalışma sahalarını boş bırakmamak için muhtelif branşlarda eğitim vermek.

iv. Bu kıstaslar çerçevesinde gerek eğitim yetersizliğimiz gerekse mezunların boşta kalmalarının önünü almak için sınav sistemini yeniden gözden geçirmek; geçmişte olup biteni telafi etmek maksadıyla kahve köşelerindeki mezunlara, eğitim kurumlarından şu yada bu nedenle atılmış olanlara, sınav veya başka bir yolla yeni imkanlar tanıyarak, iktisadi, medeni ve risali programlara kazandırılmalarını sağlamak. Bunların sosyal konumlarını yükseltmek için özel liseler ve tamamlayıcı halk üniversiteleri açmak.

IV. Müfredat:

i.ülkenin muhtaç olduğu kapsamlı uyanışın gerekleri doğrultusunda eğitim müfredatını yeniden gözden geçirerek, bütün alan ve seviyelerde aranan eğitimi temin etmeye çalışmak.

ii. yıkıcı ideoloji ve anlayışlardan temizlemek suretiyle müfredat programlarını yeniden oluşturmak; çünkü bu yabancı menşeli öğretiler, İslam ümmetinin değerleriyle çatışmaktadır. Ancak nu şekilde insanımızın şahsiyeti korunabilecek, köklü kimliği ortaya çıkacak ve yaratıcılık ruhu özendirilecektir.

iii. ülkemizde yaygın olan ve kör gelenek çukurlarını sürekli derinleştiren eğitim metotlarını gözden geçirmek: bu metotlar üniversitemizi bilgi üretim merkezleri halinden bilgi tüketim birimleri haline sokmuş, üniversiteler bilim adamı yerine öğrenci mezun eder olmuştur. Teknolojik uzmanlık alanlarını İslami havaya sokarak ülkenin yabancı uzmanlara olan ihtiyacına son vermek.

V. Öğretmenlerin Hazırlanması:

Öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarının durumlarını gözden geçirerek mesleki eğitim bakımından en üstün ve tecrübeli öğretmenleri yetiştirmeye çalışmak; zira öğretmen sadece öğrenciler için değil aynı zamanda toplumun tümü için izlenmesi gereken bir örnektir. Bu; öğretmen ve eğitimcilerin sahip oldukları mesaja yeniden değer verilmesi, toplum içindeki mevki ve rollerinin önemli hale getirilmesi anlamına gelmektedir. Bu konum Allah Rasulü(s.a.v) ne uymanın gereğidir. Öğretmenlerin bu manevi değerlerle birlikte kendilerinden beklenen zor görevleri en güzel şekilde yerine getirebilmeleri için maddi olarak da durumlarının iyileştirilmesi elzemdir.

VI. Eğitim Kurumlarındaki Sosyal Sistem:

i. Eğitim kurumlarındaki sosyal sistem, öğrencinin şahsiyetinin oluşumu için en önemli şartlardan birini oluşturur. Eğitim toplumu ümmeti temsil eden sağlıklı bir model haline dönüşmelidir.

ii. Kurum içi eğitim hayatı için gerekli olan sosyal, maddi ve ruhsal şartların hazırlanma zarurietini; bu şekilde İslami kimlik, kuşatıcı ve mütakamil bir şekilde olgunlaşır. Bu olgunlaşma; sıhhi, ruhsal, akli, kültürel, sosyal ve ahlaki olarak gelişimi içerir.

VII. Anaokulundan Üniversite Sonrasına Kadar Eğitim Süreci:

Anaokulundan üniversiteye dek geçen eğitim süreci; siyasi, iktisadi ve sosyal gelişmelerin ışığı altında yeniden değerlendirilmelidir. Belli bir merhaleden diğerine geçiş sadece eğitimle ilgili şartlara bağlı kılınmalı, eğitim tamamen Arapça yapılmalıdır.

VIII. Mecburi Eğitim Dönemi:

Mecburi eğitim lise seviyesine yükseltilmelidir.

IX. Eğitim Araçları:

Ders kitapları, şeriattın amaçları ve İslami eğitimin gerekleri doğrultusunda gözden geçirilmelidir.

X. Spor Eğitiminin Yapısı:

Spor eğitimi; beden gelişimi, ruhsal ve ahlaki bakım aracı olacak şekilde yeniden düzenlenmeli ve bu yapılırken İslam şeriattının hükümleri gözetilmelidir.

XI. Basın Eğitimi:

Program ve amaçlarının gözden geçirilmesi suretiyle kültürel/düşünsel işgal aracı olmaktan çıkartılıp kültürel savunma, inanç ve teknik liyakat mekanizmasına dönüştürülmelidir; böylelikle yaşayan kuşakların yaratıcılık ve üstünlük kudretlerini sergileme zemini hazırlanmış olacaktır.

XIII: Yurtiçi ve Yurtdışı Bursları Politikası:

Liyakat ve ihtiyaç bakımından en uygun olanlara burs verilmesi ve bu esas temel alınacak şekilde burs politikasının düzenlenmesi.

XIII. Müesseselerin Çalıştırılması Politikasında İdari Sistem:

İdari çalışma mekanizmaları, merkeziyetçilik ve adem-i merkeziyetçilik eğilimleri arasında dengeye dayanacak şekilde gözden geçirilecektir. Birliktelik ruhu egemen kılınacak, eğitim ve idare birimleri birleştirilerek öğrenci ve öğretmen işlerinin birlikte yürütmesi kolaylaştırılacak ve ülke çıkarları tahakkuk ettirilecektir.

XIV. Görevlendirme, Yürütme ve Araştırma Politikası:

Eğitim sahasında memur görevlendirme politikası gerek yürütme gerekse eğitim icra etme noktalarında yeniden gözden geçirilecek, kalitenin sağlanması için araştırmalar yapılacaktır.

iii. Seçme, Seçilme ve Yürütmeye Katılma Hakkı:

İslam özgürlük dinidir. Özgürlük ise imani kanaat, ahlaki ve vicdani bağımsızlığa dayalı bilinçli iradenin ifadesi olması itibarıyla sorumluluğa dayanmaktadır. Yüce Allah buyurdu ki: “ (Bu din) Allah’ın o fitratıdır ki, insanları onun üzerine yaratmıştır. Allah’ın yaratmasında bir değişiklik yoktur.”(Rum,30). Allah Rasulü(s.a.v) buyurdu ki: “Her çocuk fitrat üzerine doğar.”. Ömer(r.) şöyle demiştir: “ Analarının hür olarak doğurduklarını, ne zamandan beri siz köleleştirebiliyorsunuz?”. İnsan bu derin İslami bakış açısı doğrultusunda sorumlu olur. Bu sorumluluk aşağıdaki hakları doğurur:

- I. Seçme Hakkı.*
- II. Seçme hakkına sahip olması, insana seçilme hakkını da sağlar. Bu hakkın kullanılabilmesi için aşağıdaki şartların taşınması gerekir: İslam; adalet; örnek oluş; liyakat veya yetkinlik; gelişmelerin gerektirdiği şahsi eylemlere, ruhsal istida ve uygunluğa sahip olmak.*
- III. Yürütme Hakkı, idari ve mesleki sorumluluk üstlenmekle alakalıdır. Bu hak da; takva, liyakat ve mesleki yetkinliğe bağlıdır. Bu akın gereği olarak göreve atanan memur; Allah’ın, Rasulu(s.a.v)nün, ümmetin ve gözettiği kamu çıkarlarının*

önünde sorumlu olur. Sorumluluğu kaybederek kendisine tevdi edilen emanetlere ihanet etmemesi istenir. Yüze Allah buyurdu ki: “ Allah size, emanetleri sahiplerine ulaştırmanızı emrediyor.” (Nisa,58). Allah Rasulü (s.a.v) buyurdu ki: “ Hepiniz çobansınız ve hepiniz güttüğünüzden sorumlusunuz.”

IV. Mezkur sıfatlara haiz olan sorumlu şahsiyette güvenin bulunması;- burada güven, şer’i, ahlaki, mesleki ve siyasi anlamıyla kullanılmıştır-

iv. Girişimcilerin Önünü Açmak:

Toplumun; siyasi, iktisadi, sosyal, kültürel ve medeni gelişmeleri göğüsleme kudretine sahip olabilmesi için, halkımızdaki teşebbüs ruhuna vurulan halkaların çözülmesi gereklidir. Bu halkalar nedeniyle halkımız, tehlikeli bir kadercilik ve uyuşukluk haline düşme korkusu atlatmıştır. Bu yaşadığımız dönemde, gelecek kuşakların tarih, medeniyet ve risalet platformlarında büyük işler becerme yeteneklerini kazanmaları için en önemli ruhi şarttır.

v. Din, Can, Akıl, Namus ve Mal Güvenliğinin Garanti Altına Alınması:

İslam dini şeriatın amaçları çerçevesinde aşağıdaki beş zaruri hususu güvence altına almıştır. İnsan, ancak bu beş temelle insan olabilir:

i.Din.

ii. Can.

iii. Akıl.

iv. Irz/Namus.

v. Mal.

İstikrarın ve huzurun varlığı; bu beş temel esasın güvencede bulunmasını bağıdır.

vi. Cezayir Ailesinin İslam Şeriatı Çerçevesinde Islahı:

İslam aileye kendinden başka hiçbir dinin, felsefenin ve düzenin göstermediği ilgiyi göstermiştir. Çünkü aile, toplum içinde hayati bir rol oynamaktadır. İslam’ın aileye gösterdiği bu ilgiyi aşağıdaki noktalarda özetleyebiliriz:

i.Rüşt çağına ulaşıncaya dek çocuğa ilgi ve bakım göstermek.

ii. Yeterlilik çağına dek, sosyal dayanışmayı garantilemek.

iii. Ailevi bağlar vasıtasıyla toplumsal bağlılığı güvence altına almak.

İslam toplumunda aile Allah Rasulü(s.a.v)'in devrinden beri bu özellikleri taşımakta ve zikredilen görevleri yerine getirmektedir. Bu da; şeriatın aileye hasrettiği ilginin sonuçlarından biridir. Klasik ve modern şekilleriyle sömürgeciliğin hâkim olduğu dönemlerde kısmen de olsa zarar gören aile kurumu, sömürge politikalarına asla teslim olmamıştır. Cezayir halkı da aile kurumunun dayanıklılığı sayesinde düşmanlarına karşı diren ve savaşıma gücünü kendinde bulmuştur. Geçmişte ve günümüzde türlü eziyet, dejenerasyon, yoksulluk ve bilgisizliğe maruz kalan aile kurumunun ıslahı, İslami Kurtuluş Cephesi'nin en geniş çalışma alanlarından birini oluşturur. Cephe bu çerçevede aşağıdaki önerileri getirmektedir.

- a. Aile bölünmelerine yol açan göç hareketini durdurmak için aile sahiplerine iş imkânları hazırlamak.*
- b. İskân politikasının her aileyi onurlu bir mesken sahibi yapacak ve evsizliğin yol açtığı kargaşa ve diğer olumsuzlukları ortadan kaldıracak şekilde gözden geçirmek. Nitekim geçmişte yaşanan inşaat yasağı ve toplumun acil ve geleceğe yönelik imar taleplerinin dondurulması nedeniyle ortaya çıkan olumsuzluklar bu ihtiyacı göstermiştir.*
- c. Göçmenlerin bakımına özen gösterilmesi, ülkelerine dönmelerine yardımcı olunması; bu çerçevede söz konusu insanları göçe iten ve gurbet acılarını tattıran nedenlerin tespiti ve giderilmesi için çalışılmalıdır.*
- d. Anneye özellikle de çocuklu anneye özen gösterilmesi: -zaruret halinde- çocuk yetiştirme görevinin sosyal ve eğitici bir görev olması itibariyle anne maddi olarak desteklenmelidir. Bu noktada anne, deneyim, liyakat ve yeterlilik seviyesinin gözetilmesi kaydıyla iş bakımından fabrikada ya da tarlada çalışan işçiden farksızdır. Kadın memurların gözetim, desteklenme ve kontrol gibi işleri ile sosyal bir dayanışma türü bir organ ilgilenir ve bu hanımlar için her türlü ahlaki ve psikolojik şartları güvence altına alır.*
- e. Kadına ilgi: Müslüman kadın Allah Rasulü(s.a.v)'in döneminde kazandığı şeref ve onurun gerektirdiği şekilde ilgi ve özene layıktır. O dönemde Rasul(s.a.v) eşleri, Müminlerin Anneleri olma vasfını taşımışlardır. Örneğin, Aişe(r) ilmiyle tanınmış, iki binden fazla hadis rivayet etmiştir. Bu Müslüman eşler Allah Rasulü (s.a.v) in birçok gazvesine de katılmışlardır. Örneğin Ümmü Seleme(r)'nin Hudeybiye'deki tavrı onun siyasi bilincinin en güzel kanıtıdır. İlmi ve düşünsel uyanışın zirveye ulaştığı çağlarda da Müslüman hanımlar; düşünce, edebiyat, fıkıh, siyaset ve tıp alanında dehalarını sergilemişlerdir. Yine tarihin birçok döneminde Kuzey Afrika ve Endülüs'teki cihadı faaliyetleri, Cezayir'in işgal yıllarında ve Kasım Devrimi'nde mücahit hanımların faaliyetleri geçmişte yaşamış büyük Müslüman hanımları şâd etmiştir. Yaşadığımız şu dönemde İslami Kurtuluş Cephesi Müslüman bacılarımızın- ki üniversite ve lise*

öğrencilerinin üçte ikisinden fazlasını oluşturmaktadırlar- teşkil ettiği bu potansiyeli; sağlıklı yönlendirilmesi ve kapsamlı kalkınma planında en iyi şekilde değerlendirilmesi durumunda dikkate değer ruhi, sosyal ve kültürel bir unsur olarak görmektedir. Bu, Müslüman kadına aşağıda zikredilen noktalarda ilgi gösterilmesi ile mümkün olabilecektir:

i. Akidevi seviyesini ve mesleki kalitesini yükseltmek.

ii. Siyaset, medeniyet ve eğitim bilincini yükseltmek.

iii. Toplum kadınların oluşturduğu potansiyelin önemi ve taşıyacakları risaletin büyüklüğü konusunda şuurlandırmak. İşte İslam, bunlardan dolayı Müslüman hanımla erkek arasında ayırım yapmamış, insana bahşedilen onur, şeref ve fazileti kadın ve erkeğe eşit olarak öngörmüştür. Allah Rasulu(s.a.v) buyurdu ki: “Kadınlar, erkeklerin kardeşleridir.”. Yine O şöyle buyurmuştur: “ Kadınlar hususunda iyiyi öğütleyin.”

f. Aile yardımları politikasının başta işçiler olmak üzere aylık girdilerinin zaruri ihtiyaçlarını karşılamadığı ailelere yardım edilmesi doğrultusunda gözden geçirilmesi.

g. Maaşları dondurulan ve ülkenin yaşadığı enflasyon karşısında yetersiz kalan emekli, dul ve yetim maaşlarının yükseltilmesi.

h. Hapishane ve tutuklulara gösterilen tutumların; onların insani onurlarını, bedensel, ruhsal ve sosyal bakımlarını güvence altına alınacak şekilde gözden geçirilmesi; tutuklu ve mahkûmlar, hapishaneden çıktıktan sonra sosyal, iktisadi ve kültürel hayata uyum sağlayabilmeleri için İslami, ilmi ve mesleki olarak eğitilmelidirler.

i. Çaba ve deneyimlere uygun maaş ile genel tüketim mallarına duyulan ihtiyaca cevap verecek satın alma gücü arasında bir denge kurmak.

j. Kapsamlı Sosyal Islahat:

Hisbe(otokontrol) sistemi, aşağıdaki alanlarda insan ilişkilerinin şer'i kayıtlara bağlı kalması için İslam'ın temel aldığı en sağlam yollardan biridir.

i. Cadde

ii. Pazar

iii. Fabrika

iv. Tarla

v. Resmi Daire

vi. Mescid/cami

Yargı gücü tarafından tayin edilecek hisbe organının dikkati ve gözetimi sayesinde zikredilen alanlar kontrol altında tutulacak, koruma ve metanet şartları hazırlanarak fabrikalar korunacak ve değer muhafaza edilerek toplum, İslam şeriatının hedeflediği medeniyet seviyesine yükselecektir.

j. Sağlık Politikası

Sağlık ve sağlığa gösterilecek özen, toplumun çeşitli hastalık ve mikroplardan korunması için zaruridir. Sağlıklı olmak aşağıdaki ayetin hedeflerine ulaşacak kuşakları yetiştirmek için gereklidir. Yüce Allah buyurdu ki: “Kâfirlere karşı şiddetli, birbirlerine karşı şefkatlidirler.”(Fetih, 29); “Allah onu sizin üzerinize seçti ve onu ilim ve beden bakımından güçlendirdi.”(Bakara,247) ve “Çalıştırdığının en iyisi, güçlü ve güvenilir olandır.”(Kasas, 26). Allah Rasulu(s.a.v) buyurdu ki: “Güçlü mümin Allah katında zayıf müminden daha hayırlı ve daha çok sevilendir.”. hastalarla ilgilenme ve uygun zamanlarda tedavilerini yeterli bir şekilde yapabilmek için İslami Kurtuluş Cephesi aşağıdaki tedbirlerin alınmasını uygun görür:

1. Sağlık eğitiminin ve bilincinin okullar, üniversiteler, camiler ve iletişim araçları vasıtasıyla yükseltilmesi; bu toplumun kendinde olabilecek hastalıkları, bunların tedavi yollarını bilmesini sağlayacaktır. Uzaman doktorlar, hastaneler, hemşireler, ilk yardım uzmanları gibi temel zaruriyetlerin yerine getirilmesi; bu noktada en sağlıklı ve başarılı yolların izlenmesi, lüzum halinde bir helikopter filosunun kurulması.
2. Aids hastalarının göğüslerine bir işaret asılarak diğer insanların dikkatli olmasının sağlanması. İnsanların koruma yollarının öğrenmelerinin temini; bulaşıcı hastalığı olan kimselerin halkın arasına girmemeye özen göstermesi ve bu tür kimselerin öğretmenlik, doktorluk ya da ticaret gibi meslekleri icra etmelerine ara verilmesi.
3. Hastane düzeninin fiziki temizlik, ahlak ve görevlerin en güzel şekilde ifasını sağlayacak biçimde gözden geçirilmesi; bu meyanda, bütün hastane ve sağlık ocaklarını kuşatacak bir denetim ağının kurulması.
4. Ücretsiz tıpla özel tıp arasında, bütünleşebilme sağlayacak bir denge kurulması ve her iki sektörün de adil bir tıbbi ortamda yer alması; hastalar veya doktorların mağdur edilmemesi.
5. Yoksullarında satın alma imkânına kavuşmalarını sağlamak üzere ilaçların sübvansede edilerek bollaştırılması.

6. *Tıp bilimlerinin gelişmesine paralel olarak teknolojik donanımın temini, üniversite hastaneleriyle bilimsel araştırma merkezlerinin sayılarının artırılması; bu tıp sahasında kendine yeterlilik için önemli bir adım olacak ve tıbbın ekonomi üzerinde bir yük olmaktan çıkmasını sağlayarak, çeşitli istihdam sahaları açacaktır.*
7. *İlaç üretim tekniklerinin ve araştırma laboratuvarlarının ülkeyi bu bakımdan yeterli hale getirecek ve dışa bağımlılıktan kurtaracak şekilde geliştirilmesi.*
8. *Ebe sayısının bütün semtlerde bulunacak şekilde artırılması.*

g. Kültür ve Medeniyet Politikası

İslami Kurtuluş Cephesi'nin kültür ve medeniyet politikasına yaklaşımı; toplumu kültürel işgale ve batı medeniyetinin baskılarına karşı koruma esasına dayanır. Toplum ancak bu şekilde kendi İslami kültür ve medeniyetinin uyanışına hazırlanabilecektir. Özellikle de aşağıdaki noktalarda:

- a. *Din ve Şeriatı.*
- b. *İslam Ahlakı ve Değerleri.*
- c. *İslam Düşüncesi ve Yaratıcılığı.*
- d. *Bilimsel, Şer'i Teşebbüs Özgürlüğü.*

İslam kültürü; aklın şeraitle, ahlakın sanatla, bilimin araştırma ve pratikle bütünleştiği bir kültürdür. O, bir ümmetin deneyimleri, tarihi birikimleri ve faaliyetlerinin hülasası olan bir kültürdür. İslam kültürü; çeşitli ruhi şartların, tarih hazinelerinin ve gelecek ümitlerinin toplamından oluşan bir kültürdür. İnsanlar arasından çıkartılan en hayırlı ümmetin, Risalet ve Medeniyet ümmetinin varlık dayanağı ve sürekliliğinin sırrı bu kültürde gizlidir.

Özetle ifade etmek gerekirse, zikredilen ruhi, tarihi ve medeni unsurların tahakkuku aşağıdaki şartların varlığına bağlı olmaktadır:

- 4 *İzzetli ve onurlu bir hayatı, medeniyet çabalarına etkin olarak katılımcı yaşam biçimini hak eden bir ümmet olması itibarıyla, İslam ümmetinin ruh haline riayet edilmesi, yaratıcı girişimlere geniş özgürlükler tanınması gereğini kaçınılmaz kılar.*
- 5 *İki cihan mutluluğunun garantisi ve insana bahşedilen onurun amaçlarının gerçekleştiricisi olma itibarıyla, bir hayat biçimi olarak İslam dinine, itibarının iadesi.*
- 6 *Kur'an ve sünnetin ümmet içinde kendisine tahsis ettiği mevkiye gelebilmesi için ilim ve tekniğe itibarının iade edilmesi. Kur'an ve sünnet, ilim adamlarını, zikir ehli ve emir sahipleri (ulu'l-emr) olarak kabul ederek ümmetin büyük davalarında onların istişaresini*

esas almıştır. Tabii ki bu Allah'a ve Rasulü'ne itaat ettikleri, iyilik ve ihsanda bulunup gerçekleri korkmadan açıkladıkları sürece böyle olacaktır.

- 7 Ülke birliğinin ve Cezayirlilerin birbiriyle anlaşabilmelerinin güvencesi olarak milli dilin kullanımını istisna kabul etmeyecek şekilde yaygınlaştırılması. Bu dil, Kur'an ve sünnetin dilidir. Ancak bu kültürel ilişkileri zenginleştirmeyi ve diğer halklarla yakınlaşmayı sağlayacak diğer dillerin tamamen terk edileceği anlamına gelmez.

Böylelikle kültür, birlik ve bütünlüğün sürekliliğini sağlayacak faktörlerden biri haline gelir. Toplumunu, yabancı kültür ve medeniyetlerin istilasına karşı korur ve ülkenin manevi, ahlaki, sanatsal, bilimsel ve teknolojik zenginlik kaynaklarından biri olur. Bu da gelecek kuşaklara parlak ve köklü bir gelecek, Risaletin varisleri, medeniyetin banileri olma zeminini hazırlamak demektir. Bunları gerçekleştirmek için aşağıdaki hususlara riayet etmek gerekir:

i. Radyo-televizyon programları, kütüphaneler, tiyatrolar, kültür merkezleri ve sahnelerin yeniden gözden geçirilmesi.

ii. Spor ve sanat tesislerinin- sinema salonları, sanat galerileri, spor sahaları vs. gibi- inşası.

iii. Uzmanlık dergilerinin ve diğerlerinin teşviki.

iv. Enstitü, üniversite ve araştırma merkezlerinin ihtiyaçlarına cevap vermek üzere; İslami, bilimsel ve teknolojik eserlerin sayılarının artırılması.

h. İletişim Politikası

İslami Kurtuluş Cephesi'nin iletişim politikası; ifade özgürlüğünü ve ümmetin dünyaya açılan bu pencereden temiz hava teneffüs etme imkânını temsil eder. Toplum iletişim araçları sayesinde dünya olayları hakkında bilginir, çeşitli bilim, sanat, teknik ve düşüncelerden yararlanır. Ülkeyi kuşatmış olan şiddetli baskı ortamı, toplumu ifade özgürlüğünden ve dünya ile özgürce iletişim kurma hakkından mahrum etmiştir. Bu nedenle toplumumuz dünyanın gelişmiş bilim, teknoloji, deneyim ve medeniyet meyvelerinden faydalanamamış, medeniyet ve eğitim bilincinin dışarıyla verimli ilişkiler kurabilme istidadı için kullanamamıştır. Sonuçta modern insanın sorunlarının çözümü ve çağın problemlerinin halline etkin olarak katılım sağlayamamıştır. Tabiatıyla, dış dünyada İslam'a yapılan lekeleme ve karalama girişimlerine, Müslümanların gördükleri baskılara bir son verememiş, dünya Müslümanlarının savunmasına faal olarak katılamamıştır.

İslami Kurtuluş Cephesi, yaşadığımız bu dönemi; medeni ve risali kimliği özgürce ifade edebilme imkânı olarak görmekte, iletişimi siyasi, iktisadi, kültürel ve medeni hayatın can

damarı olarak telakki etmektedir. İletişim araçları dünyaya açılan bir kapı olup bu kapı sayesinde dünya ile ilişkilerimizi zenginleştirebilir, Rabbani risaletimiz çerçevesinde kaliteli meyvelerimizi dünyaya sunabilir, oradan da sağlıklı bilim ve teknolojileri, gerekli yenilikleri alabiliriz. Kültür ve medeniyetin çatıştığı bu asırda, münasip ihtiyaçları alarak gelecek kuşaklarımızın kültürel ve medeni bağımsızlıklarını garanti altına alacak şekilde dehalarını ortaya koymalarını temin edebiliriz. Şu halde iletişim araçları, deneyimlerin süzgeci, bilgilerin kistası, haberlerin ayrışımı, iletişim kültürünün zenginleştirilmesi ve Allah'ın kelimesinin tebliğidir. Cephe bunu gerçekleştirmek için aşağıdaki hususlarda ıslahat yapılmasını öngörür:

1. Günlük, haftalık, aylık ve mevsimlik gazete ve dergileri gerçekleri açığa çıkarmaya, onları araştırmaya ve uygun dille aktarmaya teşvik etmek. Bu ülkenin çeşitli sahalarındaki vakasının daha iyi tanınmasına ve hatta dünya tarafından bilinmesine yardımcı olacaktır. Cephe bir adım daha atarak; basının yabancı basın organlarına karşı duyduğu aşağılık kompleksinden kurtulmaya teşvik ederek halk nezdinde güvenini yeniden kazanması için çalışır. Bu çaba gazetecinin dokunulmazlığını güvence altına alarak taşıdığı mesajın öneminden dolayı itibarının iade edilmesine katkıda bulunacaktır.
2. Hayatın siyasi, iktisadi, sosyal ve medeni alanlarında basının uzlaşmasına yardımcı olmak.

Günümüz gazetecilik diline egemen olan genellemecilik kültür hayatımızı tehdit eden en büyük tehlikelerden biri haline gelmiştir. Genellemeci yaklaşım siyasi ve medeni bilinci yok ederek, kültür seviyesini düşürmektedir. Cezayir halkının dini hususunda cahil bırakılması, dinin saptırılarak ve tahrif edilerek ondan soğutulmaya çalışılması sömürgecilerin en tehlikeli politikalarından olup günümüzde hala sürmektedir. Bu nedenle Cephe, Cezayir halkını dinine sahip çıkmaya, seviyeli İslami davet yapabilecek gazete ve dergiler kurmaya, İslam'ın ümmeti ve insanlığı kurtarma yetkinliğine sahip gerçeklerini gözler önüne sermeye çağırmaktadır. Halk, İslam düşmanlarına karşı durmalı, onların saptırma gayretlerine ve İslami uyanış hareketini engellemeye yönelik çabalarına bir son vermelidir. Kamuoyu uyarılmalı, İslam'a ve Müslümanlara yanlış bakmaları engellenmelidir. Özgür İslami basının yokluğu tehlikeli bir gedik açmış, kültürel işgal ve İslami uyanış hareketi hakkında yanlış yönlendirmeler buradan sızmıştır. Oysa İslam uyanış hali hazırda bütün Müslüman halkları sarsmış bulunmaktadır. Herkes onun sancağını taşımaya taliptir. Ümmet, acılarına son vererek ümitlerini gerçekleştirmek ve alçak tuzaklarının kurbanı olduğu sömürge politikalarını durdurmak üzere ciddi olarak harekete geçmiş durumdadır.

Müzik isteyen, dilediği zaman ve yerde bulabilmekte, film isteyen istediği filmi zorluk çekmeden seyredilmekte, oysa dinini anlamak, ilim sahibi olmak isteyen onunla ilgili bir şey bulamamaktadır. Zira iletişim araçları bu konuda oldukça baskıcı ve kısıtlayıcıdır. Özgürlük ve gerçeğin arayıcıları, İslam'ın ve şeriatın taliplileri üzerindeki kontrollerini de yoğunlaştırmaktadırlar.

İslami Kurtuluş Cephesi bu yanlış gidişi durdurmak için iletişim araçlarının ıslahını zaruri kabul etmektedir. Bu araçlar, eğitici, sosyal ıslahatçı, akideyi tanıtıcı, edebiyat ve sanat geliştirici olmalıdırlar. Estetiğe, iyiliği feda ederek ulaşmak yanlıştır. Haber gerçeği saptırma pahasına olamaz. Yönlendirme de emanetin ihmaline dayandırılarak yapılmaz.

- 3. Cezayir Haber Ajansı'nın desteklenerek güçlendirilmesi zaruridir. Bu meyanda gerekli yetenekler bulunmalı, üstün deneyim sahipleri bir araya getirilmeli ve gelişmiş teknikler kullanılmalı, böylelikle iletişim özgürlüğünden amaçlananlar gerçekleştirilmelidir.*

1. Ordu

Cezayir ordusu tarihi şöhrete sahip olup dünya ordularında birçoğunun ulaşamadığı mevkilere yükselmiş bir ordudur. Geçmişte geniş donanmasıyla Akdeniz'in bekçiliğini yapmış askeriyle Darü'l-İslam'ın himayesinde görev almıştır. Cihat sancağını sürekli dik tutmuş, tevhit akidesinin ve İslam ümmetinin müdafaasını yapmıştır.

İşgal sonrasında gücü zayıflamış, izzetini kaybetmişse de Cezayir halkı tamamen teslim olmamış, yer yer düzenli halk direnişleriyle işgale karşı çıkmış, cesaret ve kararlılığını sergileyerek cihat sancağını taşımadaki sürekliliğini herkese göstermiştir. Sonuçta Allah'ın bahşettiği zaferle sömürgeciyi mağlup ederek topraklarını yeniden elde etmiştir. Bunda Allah'ın yardım ve desteği açıktır. Sürekli direnişler ve kurtuluş savaşı göstermiştir ki halkımız ordu, ordumuz halktır.

Ordumuzun bu şekliyle baki olması için İslami Kurtuluş Cephesi onun aşağıdaki esaslar doğrultusunda ıslahı ön görmektedir. Bu ıslahat sayesinde tarihi mevkiini, onurunu ve savaş gücünü yeniden kazanacaktır:

- 1. Akidevi ve ahlaki eğitimden başlayarak askeri eğitim programlarının ıslahı. Bu noktada iman Cezayir askerinin temel özelliği olacaktır.*

2. Askerimizin ahlakı, onu onurlu ve sorumluluklar açısından güvenilir kılmakta, sözünün eri yapmaktadır.
3. Askeri açıdan bilimsel ve teknolojik deneyim seviyesine yükseltilmesi.
4. Donanım bakımından geliştirilmesi, eğitimin seviyeli kılınması.
5. Deneyimli ve başarılı komutanlar yetiştirmek gayesiyle modern ve askeri akademilerin inşa edilmesi; kara, hava, deniz ve uzay savaşlarında etkin olabilecek kadroların oluşturulması
6. Gelişmiş askeri- sanayi sektörünün kurulması.
7. Askeri alanlara, araştırma ve buluşları teşvik etmek.
8. Ordunun; risaletin, ümmetin ve ülkenin ordusu olarak kalabilmesi için siyasetten uzak kalmasının sağlanması; böylelikle halkın orduya duyduğu güven zedelenmeyecek aksine ahlakı, liyakati ve kudretinin gelişmesine paralel olarak bu güven de artacaktır.
9. Askerlik hizmetinin süresi, ekonomik gelişme ve sosyal dayanışmayı aksatmaması için 6 ay olarak belirlenmiştir. Cezayir genci bu süre zarfında ülkesinin himayesi için gerekli askeri eğitimi alacaktır. Bu süre çeşitli aralıklarla uygun eğitimden geçmesi ile doldurulacaktır.
10. Askeri eğitimle mesleki eğitimi birleştirerek mesleki unsurların askerlik hizmeti vasıtasıyla deneyim bakımından yenilenmesi; böylelikle, Cezayir'in genç kuşakları ülkelerini savunma gücüne sahip olmak için askerlik hizmeti hakkından en verimli şekilde yararlanacaklardır. Yüce Allah'ın koyduğu aşağıdaki kaide sabit kalacaktır: "Onlar için gücünüzün yettiği oranda kuvvet hazırlayın" (Enfal,60).

Cezayir ordusu şanlı ve köklü bir tarihe sahiptir. Hali hazırda kuruluş ve deneyim bakımından yenidir. Bu yüzden tarihi konumunu yeniden kazanabilmek için dev çabalara ihtiyaç duymaktadır. Ancak bu şekilde savaşma kabiliyetini artırarak stratejik değerinin gerekli kıldığı seviyeye ulaşabilecektir.

j.Dış Politika

İslami Kurtuluş Cephesi'nin dış politikası aşağıdaki ilkeler doğrultusunda belirlenir:

1. Cezayir'in uluslararası konumu ve şerefi.
2. Tavırlarındaki mutedillik, uluslararası iktisadi, sosyal, tarihsel ve medeni sorunların çözümünde göstereceği adalet.
3. İktisadi ve siyasi ilişkilerinin, İslam şer'i siyasetinin doğrultusunda belirlenmesi.

Cezayir bütün adil davaların ve muhtaç halkların gücü yettiğince yanında olacaktır. İslami olarak barış ve ittifak halini destekleyecek, dünyanın istikrarı için çalışarak medeniyetin krizleri çözmesine yardımcı olacaktır.

İslam Dünya üzerinde en ağır akidevi dengeyi ve insanlığın vicdanı için en güçlü itici gücü oluşturmaktadır. O, insanlığı canlandırmaya muktedirdir. Taşındığı Rabbani Risalet insanlığın kurtuluşu için en büyük mesaj, en zengin iyilik kaynağı, insan haklarının himayesi için en adil hukuku temsil eder. İslami Kurtuluş Cephesi bu gerçekler çerçevesinde Kur'an ve Sünnet'in öngördüğü şekilde insan haklarının korunması ve temel ve en önemli hedefi olarak görür. İnsan haklarının yaygınlaştırılması ve saygı duyulması için en büyük çabaları göstermeyi temel alır. İnsanın maruz kalabileceği ırk ayrımcılığı, işkence, esaret, ifade özgürlüğünün kısıtlanması gibi çirkin işlerden kurtarılmasını hedefler. Onurunu zedeleyecek kötü muamelelere ve insanlığa yakışmayacak davranışlara maruz bırakılmasına şiddetle karşı çıkar. Yüce Allah buyurdu ki: " Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiya,107). (Cezayir İslami Kurtuluş Cephesi'nin Siyasi Programı , 1990)

ÖZGEÇMİŞ

Leyla Nur BALOĞLU 01.01.1988 tarihinde Konya’da doğdu. Van Şehit Koray AKOĞUZ Lisesi’ni bitirdikten sonra Kırıkkale Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık bölümünden 2011 yılında mezun oldu. Leyla Nur BALOĞLU iyi derecede İngilizce ve Fransızca bilmektedir. Temel ilgi alanları, Türkiye’nin yönetim yapısı, uluslararası politik ekonomi, uluslararası ilişkiler hukukudur.

